

Hallituksen esitys eduskunnalle Pariisin sopimuksen hyväksymisestä ja sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Pariisissa joulukuussa vuonna 2015 tehdyn Pariisin sopimuksen, joka on Yhdistyneiden kansakuntien ilmastopuitesopimuksen alainen.

Pariisin sopimuksen tavoitteena on pitää maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle kahdessa celsiusasteessa, pyrkien rajoittamaan keskilämpötilan nousu 1,5 celsiusasteeseen, suhteessa esiteolliseen aikaan, vahvistaa sopeutumiskykyä ja ilmastokestävyyttä sekä suunnata rahoitusvirrat kohti vähäpäästöistä kehitystä.

Sopimuksella osapuolet sitoutuvat tekemään lisääntyviä toimia päästöjen vähentämiseksi, ilmastomuutokseen sopeutumiseksi ja sopimuksen tavoitteiden toimeenpanon edistämiseksi. Osapuolet sitoutuvat saavuttamaan itse määrittelemänsä päästövähennystavoitteet sekä laativat tarvittavat politiikkatoimet tavoitteiden saavuttamiseksi. Päästövähennystavoitteet laaditaan ja annetaan tiedoksi viiden vuoden välein, jolloin uusien tavoitteiden on oltava edistyneempiä aiemmin annettuihin tavoitteisiin verrattuna. Päästövähennysten riittävyyttä suhteessa sopimuksen pitkänaikavälin tavoitteeseen tarkastellaan samoin joka viides vuosi. Pariisin sopimus on tarkoitettu olemaan voimassa toistaiseksi. Pariisin sopimus koskee vuoden 2020 jälkeistä aikaa, jolloin Kioton pöytäkirjan toinen velvoitekausi on jo päättynyt.

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden yhdessä asettama ensimmäinen päästövähennystavoite vuosille 2021–2030 pannaan täytäntöön ilmasto- ja energiakehystä koskevalla unionin lainsäädännöllä. Komissio on tätä tarkoitusta varten antanut säädösehdotukset päästökauppajärjestelmän uudistamisesta, jäsenvaltioiden päästövähennyksistä päästökauppasektorin ulkopuolisilla aloilla eli niin sanotulla taakanjakosektorilla sekä maankäyttö-, maankäytön muutos ja metsänhoito- sektorin sisällyttämisestä EU:n ilmasto- ja energiakehykseen vuodelle 2030.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus Pariisin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Pariisin sopimuksen kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että sopimukseen on sitoutunut vähintään 55 osapuolta, joiden yhteenlaskettu osuus maailmanlaajuisista kasvihuonekaasujen päästöistä on vähintään 55 prosenttia. Sopimuksen voimaantulokynnys täyttyi 5 päivänä loka-kuuta 2016 ja Pariisin sopimus tulee voimaan 4 päivänä marraskuuta 2016.

Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kun sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA	4
2.1 Kansainvälinen ilmastopimusjärjestelmä.....	4
2.1.1 Yhdistyneiden kansakuntien ilmastomuutosta koskeva puitesopimus sekä Kioton pöytäkirjan ensimmäinen ja toinen velvoitekausi	4
2.1.2 Pariisin sopimus	5
2.1.3 Muut kansainväliset sopimukset	6
2.2 EU:n ilmastopolitiikka ja -lainsäädäntö.....	6
2.2.1 Ilmastopimuksessa ja Kioton pöytäkirjassa asetetut EU:n päästövähennysvelvoitteet.....	6
2.2.2 EU:n ilmastopolitiikka ja -lainsäädäntö vuoteen 2020 asti	7
2.2.3 EU:n ilmasto- ja energiapolitiittinen kehys vuoden 2020 jälkeiselle ajalle	8
2.2.4 Pariisin sopimusta koskeva päätös EU:n ratifiointista	9
2.3 Suomen ilmastopolitiikka ja -lainsäädäntö	10
2.4 Nykytilan arviointi	14
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	14
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	15
4.1 Taloudelliset vaikutukset	15
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	15
4.3 Ympäristö- ja terveysvaikutukset.....	15
5 ASIAN VALMISTELU	16
5.1 Pariisin sopimuksen neuvotteluprosessi.....	16
5.2 Asian kansallinen valmistelu	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	18
1 PARIISIN SOPIMUS.....	18
2 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	29
3 VOIMAANTULO.....	29
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA	
KÄSITTELYJÄRJESTYS	30
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	30
4.2 Käsitteilyjärjestys.....	32
LAKIEHDOTUS	33
Laki_Pariisin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	33
LIITE	34
SOPIMUSTEKSTI	34

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Ilmastonmuutosta koskeva Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimus (SopS 61/1994, muutettu SopS 82/1998), jäljempänä *ilmastosopimus* tai *yleissopimus*, tuli kansainvälisesti voimaan vuonna 1994. Ilmastosopimuksen Kioton pöytäkirja (SopS 12 ja 13/2005), jäljempänä *Kioton pöytäkirja* tai *pöytäkirja*, hyväksyttiin Kiotosa, Japanissa järjestetyssä ilmastosopimuksen sopimuspuolten kolmannessa konferenssissa (COP 3) 11 päivänä joulukuuta vuonna 1997. Kioton pöytäkirja tuli kansainvälisesti voimaan 16 päivänä helmikuuta 2005. Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot, mukaan lukien Suomi, sitoutuivat Kioton pöytäkirjaan vuonna 2002. Pöytäkirjan ensimmäinen velvoitekausi kattoi vuodet 2008–2012. Kioton pöytäkirjan Dohassa, Qatarissa, pidetty kahdeksas osapuolikokous hyväksyi päätöksen Kioton pöytäkirjan muutoksista (1/CMP.8, jäljempänä *Dohan muutos* tai *muutos*). Dohan muutoksella Kioton pöytäkirjaan lisättiin toinen velvoitekausi, joka kattaa vuodet 2013–2020. Muutos ei ole tullut kansainvälisesti voimaan, sillä muutoksen voimaantulon edellyttämällä tavalla kolme neljäsosaa pöytäkirjan osapuolista ei ole vielä hyväksynyt sitä.

Pariisin sopimukseen johtanut neuvotteluprosessi aloitettiin vuonna 2011 Durbanissa, Etelä-Afrikassa, pidetyssä ilmastosopimuksen sopimuspuolten 17. konferenssissa (COP 17). Konferenssissa sovittiin neuvotteluiden aloittamisesta ilmastosopimuksen alaisesta pöytäkirjasta, muusta oikeudellisesta instrumentista tai sovitusta lopputuloksesta, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ja jota sovellettaisiin kaikkiin sopimuspuoliin. Tavoitteena oli päättää neuvottelut viimeistään vuonna 2015 siten, että uusi sopimus tai instrumentti tulisi voimaan vuonna 2020.

Oikeudellisesti sitova Pariisin sopimus hyväksyttiin ilmastosopimuksen sopimuspuolten 21. konferenssissa Pariisissa 12 päivänä joulukuuta 2015. Sopimuksen pitkän aikavälin tavoitteena on rajoittaa maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle kahteen celsiusasteeseen sekä jatkaa toimia nousun pysäyttämiseksi alle 1,5 celsiusasteeseen esiteolliseen aikaan verrattuna. Tavoitteen saavuttamiseksi osapuolet valmistelevat, ilmoittavat ja pitävät voimassa kulloisetkin kansalliset päästövähennystavoitteensa. Lisäksi sopimuksen tavoitteena on vahvistaa maiden kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen sekä sovittaa rahoitusvirrat johdonmukaisiksi suhteessa vähäpäästöiseen kehitykseen. Edistymistä sopimuksen pitkän aikavälin tavoitteiden maailmanlaajuisessa saavuttamisessa arvioidaan viiden vuoden välein. Pariisin sopimus koskee vuoden 2020 jälkeistä aikaa, jolloin Kioton pöytäkirja ei enää ole voimassa.

Pariisin sopimus on ns. sekasopimus, joka sisältää sekä EU:n että sen jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, minkä vuoksi sekä EU:n että sen jäsenvaltioiden on sitouduttava sopimukseen omien menettelyjensä mukaisesti. EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteinen alustava päästövähennystavoite eli aiottu kansallisesti määritelty panos (intended nationally determined contribution, INDC), jäljempänä *INDC*, toimitettiin ilmastosopimuksen sihteeristölle 6 päivänä maaliskuuta 2015. Euroopan unionin neuvostossa kyseisenä päivänä saavutettu yhteisymmärrys INDC:stä Pariisin sopimukseen perustui Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 tekemälle päätökselle vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä EU:n sisäisesti vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Euroopan unionin neuvosto saavutti 30 päivänä syyskuuta 2016 poliittisen yhteisymmärryksen Pariisin sopimuksen ratifioimisesta EU:n puolesta sekä poikkeuksellisesta menettelystä, jonka mukaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden ratifioimis- tai hyväksymiskirjat on mahdollista tallettaa eriaikaisesti sopimuksen tallettajana toimivalle YK:n pääsihteerille. Siten EU sekä kansalliset

sitoutumismenettelynsä valmiiksi saaneet jäsenvaltiot voivat tallettaa ratifioimis- ja/tai hyväksymiskirjansa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun neuvosto on lopullisesti hyväksynyt Pariisin sopimuksen tekemisen EU:n puolesta. Neuvoston lopullinen päätös Pariisin sopimuksen tekemisestä Euroopan unionin puolesta hyväksyttiin 4 päivänä lokakuuta 2016. EU sekä kansalliset sitoutumismenettelynsä valmiiksi saaneet jäsenvaltiot tallettivat 5 päivänä lokakuuta ratifioimis- ja/tai hyväksymiskirjansa YK:n pääsihteerille. Tallettajalle annettiin samanaikaisesti Pariisin sopimuksen 20 artiklan 3 kohdan mukainen ilmoitus EU:n toimivallan laajuudesta Pariisin sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

2 Nykytila

2.1 Kansainvälinen ilmastopimusjärjestelmä

2.1.1 Yhdistyneiden kansakuntien ilmastonmuutosta koskeva puitesopimus sekä Kioton pöytäkirjan ensimmäinen ja toinen velvoitekausi

Ilmastopimus sisältää määräykset erityisesti pitkän ajan tavoitteesta, periaatteista, sopimuksen hallinnollisesta ja tieteellisestä yhteistyöstä sekä rahoitusjärjestelmästä. Sopimuksen mukaan kaikkien sopimuspuolten tulee laatia kansallisia ohjelmia ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi. Lisäksi sopimuksen I liitteessä luetteluille teollisuusmaille on sopimuksen 4 artiklassa asetettu väljä tavoite vakiinnuttaa kasvihuonekaasupäästöt vuoden 1990 tasolle vuoteen 2000 mennessä. Ilmastopimuksen ja siihen liittyvien oikeudellisten asiakirjojen perimmäisenä tavoitteena on sopimuksen 2 artiklan mukaan ”saada aikaan kasvihuonekaasujen pitoisuuksien vakiinnuttaminen sellaiselle tasolle, ettei ihmisen toiminnasta aiheudu vaarallista häiriötä ilmastojärjestelmässä”.

Kioton pöytäkirjassa määritellään teollisuusmaille ja siirtymätalousmaille ajalliset ja määrälliset päästövähennysvelvoitteet pöytäkirjan ensimmäiselle velvoitekaudelle 2008—2012. Kioton pöytäkirja sisältää määräykset päästöjen määrällisistä rajoitus- ja vähennyssitoumuksista. Ilmastopimuksen I liitteen osapuolten tuli sopimuksen mukaan vähentää kuuden pöytäkirjan liitteessä A mainitun kasvihuonekaasun päästöjä ainakin viisi prosenttia vuoden 1990 tasosta vuosien 2008 ja 2012 välisenä velvoitekautena. Yhteisvelvoite jaettiin kullekin I liitteen osapuolelle yksilöllisiksi velvoitteiksi, jotka luettiin pöytäkirjan liitteessä B. Pöytäkirjan sisältöä ja sitä koskevien neuvotteluiden vaiheita on selostettu Kioton pöytäkirjan ratifiointia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 26/2002 vp).

Durbanissa, Etelä-Afrikassa marras-joulukuussa järjestetyssä Kioton pöytäkirjan seitsemännessä osapuolikokouksessa (CMP 7) sovittiin myös Kioton pöytäkirjan toisesta velvoitekaudesta vuosille 2013–2020. Pöytäkirjan toista velvoitekautta koskeva Dohan muutos hyväksyttiin vuonna 2012 Dohassa, Qatarissa pidetyssä Kioton pöytäkirjan kahdeksannessa osapuolikokouksessa (CMP 8). Pöytäkirjan liitteeseen B lisättiin uudet päästövähennysvelvoitteet toiselle velvoitekaudelle osallistuville maille. EU, sen jäsenvaltiot ja Islanti sopivat Kioton pöytäkirjan toisen velvoitekauden päästövähennysvelvoitteen täyttämistä yhteisesti. Niiden yhteinen velvoite oli 20 prosentin päästövähennys vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 tasoon verrattuna. Dohan muutos tulee kansainvälisesti voimaan, kun kolme neljäsosaa Kioton pöytäkirjan osapuolista on sen hyväksynyt. Dohan muutoksen sisältöä ja sitä koskevia neuvotteluvaiheita on selostettu tarkemmin Kioton pöytäkirjan toista velvoitekautta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 366/2014 vp).

2.1.2 Pariisin sopimus

Pariisin sopimukseen johtaneiden neuvottelujen aloittamisesta sovittiin Durbanissa, Etelä-Afrikassa marras-joulukuussa vuonna 2011 pidetyssä ilmastopimuksen sopimuspuolten 17. konferenssissa (COP 17). Konferenssissa sovittiin neuvotteluiden aloittamisesta ilmastopimuksen alaisesta pöytäkirjasta, muusta oikeudellisesta instrumentista tai sovitusta lopputuloksesta, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ja jota sovellettaisiin kaikkiin sopimuspuoliin.

Pariisin sopimus on oikeudellisesti sitova ja se on tarkoitettu olemaan voimassa toistaiseksi. Sopimusta on yleisesti pidetty merkittävänä ja käännteentekevänä saavutuksena kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. Sopimuksen ohjaavia arvoja ovat kestävä kehitys ja köyhyden vähentäminen. Toimeenpanossa sovelletaan ilmastopimuksen periaatteita ottaen huomioon osapuolten erilaiset kansalliset olosuhteet.

Pariisin sopimuksen tavoitteena on pitää maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle kahdessa celsiusasteessa, pyrkien rajoittamaan keskilämpötilan nousu 1,5 celsiusasteeseen, suhteessa esiteolliseen aikaan, vahvistaa sopeutumiskykyä ja ilmastokestävyyttä sekä suunnata rahoitusvirrat kohti vähähiilistä kehitystä. Tavoitteen saavuttamiseksi osapuolet pyrkivät saavuttamaan maailmanlaajusten kasvihuonekaasupäästöjen huipun mahdollisimman pian ja vähentämään päästöjä nopeasti sen jälkeen siten, että ihmisen toiminnan aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ja kasvihuonekaasujen nielut ovat tasapainossa tämän vuosisadan jälkipuoliskolla.

Pariisissa kaikkien maaryhmien osapuolet olivat ensimmäistä kertaa valmiita päästövähennystoimiin. Sopimuksen mukaan kehittyneet maat sitoutuvat antamaan koko taloutensa laajuisia ehdottomia päästövähennystavoitteita. Kehittyvien maiden sitä vastoin olisi tehostettava päästöjen hillintäpyrkimyksiään, ja niitä kannustetaan siirtymään vähitellen koko talouden laajuisiin päästövähennys- tai rajoitustavoitteisiin erilaisten kansallisten olosuhteidensa mukaisesti. Pariisin sopimuksen myötä poistui ainakin osittain kehittyneiden ja kehittyvien maiden välillä aiemmissa sopimuksissa vallinnut jyrkkä kahtiajako, jossa päästövähennysvelvoitteet koskivat ainoastaan kehittyneitä maita.

Pariisin sopimuksella osapuolet sitoutuvat itse määrittelemiensä päästövähennystavoitteiden eli kansallisesti määriteltyn panosten (nationally determined contribution, NDC), jäljempänä *NDC* tai *kansallinen päästövähennystavoite*, saavuttamiseen. Kansallisesti määritellyt panokset voivat sisältää myös muita kuin päästövähennyksiä koskevia tavoitteita, kuten sopeutumista ja toimintavalmiuksien vahvistamista koskevia tavoitteita. Osapuolten antamat tavoitteet talletetaan ilmastopimuksen sihteeristön ylläpitämään julkiseen rekisteriin. Osapuolilla on velvollisuus laatia ja antaa tiedoksi kansallinen päästövähennystavoite viiden vuoden välein. Niiden on pyrittävä saavuttamaan ja ylläpitämään tavoitteet sekä laadittava tarvittavat politiikkatoimet tavoitteiden saavuttamiseksi. Osapuolet sitoutuvat myös niin sanottuun progressioperiaatteeseen, jonka mukaan uusien päästövähennystavoitteiden on oltava edistyneempiä aiemmin asetettuihin tavoitteisiin verrattuna. Osapuolten päästövähennystavoitteet eivät ole samalla tavalla sitovia kansainvälisessä oikeudessa kuin Kioton pöytäkirjan liitteenä olevat vähennysvelvoitteet.

Pariisin sopimuksessa todetaan, että osapuolet voivat tehdä yhteistyötä päästövähennysten saavuttamiseksi. Yhteistyöllä on edistettävä kestävä kehitystä ja varmistettava päästötavoitteiden integriteetti. Sen on myös perustuttava läpinäkyvyyteen ja päästövähennysten luotettavaan laskentaan. Yhteistyö voi tapahtua linkittämällä päästökauppajärjestelmiä tai käyttämällä

kansainvälistä päästökauppamekanismia. EU ja sen jäsenvaltiot toteuttavat päästövähennystavoitteensa yhteisesti.

Maankäyttösektorin osalta osapuolia kehoitetaan säilyttämään ja lisäämään kasvihuonekaasujen nieluja ja varastoja, metsät mukaan lukien. Lisäksi osapuolia kannustetaan toteuttamaan ja tukemaan olemassa olevien menettelytapasääntöjen mukaisia toimia metsäkadosta ja metsien tilan heikkenemisestä aiheutuvien päästöjen vähentämiseksi (reducing emissions from deforestation and forest degradation, REDD+) kehitysmaissa sekä vaihtoehtoisia lähestymistapoja metsien osalta.

Kaikilta osapuolilta odotetaan päästöjen vähentämisen lisäksi toimia ilmastomuutokseen sopeutumiseksi, ilmastorahoituksen lisäämiseksi, teknologian kehittämiseksi ja siirtämiseksi, toimintavalmiuksien vahvistamiseksi sekä läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Sopimuksen toimeenpanossa tehdään säännöllisiä, hillinnän, sopeutumisen sekä toimeenpanontuen kattavia väliarviointeja viiden vuoden välein. Ensimmäinen maailmanlaajuinen tilannekatsaus (global stocktake) tehdään vuonna 2023. Osapuolten on otettava huomioon maailmanlaajuisen tilannekatsauksen tulokset ajantasaistaessaan ja vahvistaessaan ilmastotoimiaan.

Pariisin sopimuksen teksti on ilmastopimuksen sopimuspuolten 21. konferenssin (COP 21) hyväksymän päätöksen (1/CP.21) liitteenä. Päätös täydentää ja tarkentaa Pariisin sopimusta. Lisäksi siinä on useita jatkotyötä koskevia valtuutuksia, joiden perusteella valmistellaan Pariisin sopimuksen täytäntöönpanoa koskevia päätöksiä. Täytäntöönpanoa koskevat yksityiskohdat on tarkoitettu hyväksyä myöhemmin Pariisin sopimuksen osapuolikokouksessa sopimuksen tultua voimaan.

2.1.3 Muut kansainväliset sopimukset

Pariisin sopimus ei sisällä kirjausta kansainvälisestä lento- ja meriliikenteestä. Sopimuksen syntymisellä arvioidaan kuitenkin olevan merkittävä vaikutus neuvotteluihin Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä (ICAO) ja Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä (IMO) näiden sektoreiden päästövähennysjärjestelmien luomiseksi. ICAO:n yleiskokouksessa hyväksyttiin 6 päivänä lokakuuta 2016 kansainvälisen lentoliikenteen maailmanlaajuinen päästöjen hyvitysjärjestelmä, jonka avulla on lentoliikenteen voimakkaasta kasvusta huolimatta tarkoitus päästä ICAO:n tavoitteeseen pysäyttää päästöjen kasvu vuoden 2020 tasolle. IMO:n piirissä on sovitettu alusten energiatehokkuussäännöistä sekä polttoaineenkulutusta ja hiilidioksidipäästöjä koskevasta tiedonkeruujärjestelmästä. Syksyllä 2016 on IMO:ssa tarkoitus aloittaa keskustelut kansainvälisen merenkulun päästöjen vähentämistoimenpiteistä.

2.2 EU:n ilmastopoliittika ja -lainsäädäntö

2.2.1 Ilmastopimuksessa ja Kioton pöytäkirjassa asetetut EU:n päästövähennysvelvoitteet

Euroopan unioni ja kaikki sen nykyiset jäsenvaltiot ovat ilmastopimuksen osapuolia. Sopimuksen 4 artikla sisältää ilmastomuutoksen torjuntatoimia koskevia yleissitoumuksia kaikille sopimuspuolille sekä päästövähennystavoitteita koskevia erityissitoumuksia teollisuus- ja siirtymätalousmaille.

Kioton pöytäkirjan ensimmäiselle velvoitekaudelle EY:lle ja sen silloisille 15 jäsenvaltiolle asetettiin kullekin kahdeksan prosentin päästövähennysvähennystavoite. Pöytäkirjan 4 artikla mahdollisti sen, että EY ja sen jäsenvaltiot sopivat sisäisestä taakanjaosta velvoitteen yhtei-

seksi täyttämiseksi. EY:n jäsenvaltioiden keskinäisestä taakanjaosta sovittiin kesäkuussa 1998 ympäristöneuvoston päätelmissä, joissa kullekin jäsenvaltiolle asetettiin sitovat, koko talouden kattavat päästövähennysvelvoitteet. Sitova taakanjako oli edellytys EY:n ja sen jäsenvaltioiden ratifioinnille. Suomen päästövähennysvelvoitteen (0 prosenttia) mukaan Suomen tuli palauttaa kasvihuonekaasupäästönsä vuoden 1990 tasolle vuoteen 2012 mennessä. Neuvosto päätti yksimielisesti Kioton pöytäkirjan hyväksymisestä EY:n puolesta sekä sen velvoitteiden täyttämiseksi yhteisesti 25 päivänä huhtikuuta 2002 (päätös 2002/358/EY). Pöytäkirja tuli kansainvälisesti voimaan 16 päivänä helmikuuta 2005.

Neuvosto hyväksyi Kioton pöytäkirjan toista velvoitekautta koskevan Dohan muutoksen EU:n puolesta 13 päivänä heinäkuuta 2015 tekemällään päätöksellä (EU) 2015/1339. Päätös perustui siihen, että EU pystyy täyttämään EU:lle Kioton toiselle velvoitekaudelle asetetun 20 prosentin päästövähennysvelvoitteen vuoteen 2020 mennessä voimassa olevan lainsäädäntönsä mukaisesti. Euroopan unioni ei kuitenkaan ole tallettanut Dohan muutosta koskevaa ratifioimiskirjaa, sillä kaikki jäsenvaltiot eivät ole kansallisesti hyväksyneet muutosta. Dohan muutos ei myöskään ole tullut kansainvälisesti voimaan, sillä voimaantulon edellyttämällä tavalla kolme neljäsosaa pöytäkirjan osapuolista ei ole hyväksynyt sitä. Käytännössä EU:ssa kuitenkin sovelletaan lainsäädäntöä, joka johtaa sille Dohan muutoksella asetetun päästövähennysvelvoitteen saavuttamiseen.

2.2.2 EU:n ilmastopolitiikka ja -lainsäädäntö vuoteen 2020 asti

EU:n vuonna 2009 hyväksytyssä ilmasto- ja energiapaketissa päätetyt tavoitteet ja toimenpiteet ohjaavat sekä EU:n että sen jäsenvaltioiden kansallisen ilmasto- ja energiapolitiikan valmistelua ja toimeenpanoa vuoteen 2020 saakka. Voimassa olevan ilmasto- ja energiapaketin velvoitteiden mukaan EU:n kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään ainakin 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 tasosta. Velvoite on toteutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta (2003/87/EY), jäljempänä *päästökauppadirektiivi*, ja sen mukaisella EU:n päästökauppajärjestelmällä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä (406/2009/EY) jäsenvaltioiden pyrkimyksestä vähentää kasvihuonekaasupäästöjään yhteisön kasvihuonekaasujen päästövähennyssitoumusten täyttämiseksi vuoteen 2020 mennessä, jäljempänä *taakanjakopäätös*, mukaisesti jäsenvaltioille asetetuilla velvoitteilla päästökauppaan kuulumattomilla toimialoilla.

Päästövähennysvelvoitteet päästökauppasektorilla

Ilmasto- ja energiapaketin hyväksymisen yhteydessä päästökauppadirektiiviä muutettiin direktiivillä 2009/29/EY kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kauppaa koskevan yhteisön järjestelmän parantamiseksi ja laajentamiseksi. Päästökauppaan kuuluvat suurten teollisuuslaitosten sekä nimelliseltä lämpöteholtaan yli 20 MW polttolaitosten päästöt ja niiden kanssa samaan kaukolämpöverkkoon liitettyjen pienempien polttolaitosten päästöt. Lentoliikenne sisällytettiin päästökauppaan vuodesta 2012 lähtien direktiivillä 2008/101/EY päästökauppadirektiivin muuttamisesta ilmailutoiminnan sisällyttämiseksi yhteisön kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmään. Päästökauppadirektiiviä sovelletaan vuodet 2013–2020 kattavalla, niin sanotulla kolmannella päästökauppakaudella ja sen jälkeen. Kyseisen kauden alussa EU:ssa siirryttiin keskitettyyn ja harmonisoituun päästökauppajärjestelmään, jossa komissio määrittää koko unionia koskevan päästöoikeuksien kokonaismäärän.

Päästövähennysvelvoitteet päästökauppaan kuulumattomalla sektorilla

Päästökaupan ulkopuolisten toimialojen päästöjä säännellään taakanjakopäätöksen perusteella. Taakanjakopäätös kattaa päästökauppaan kuulumattomien alojen päästöt, joista tärkeimpiä aloja ovat maatalous, liikenne, rakennusten erillislämmitys, jätteet sekä eräät teollisuuskaasut. Taakanjakopäätökseen kuuluvat toimialat tuottavat tällä hetkellä yli puolet EU:n kasvihuonekaasujen kokonaispäästöistä. Taakanjakopäätöksessä jokaiselle jäsenvaltiolle on asetettu sitovat, jäsenvaltiokohtaiset päästövähennysvelvoitteet, jotka tulee saavuttaa vuosittain tarkistettavien välitavoitteiden kautta. Jäsenvaltiot päättävät kuitenkin kansallisesti, millä keinoin kulkekin asetetut päästövähennystavoitteet saavutetaan. Suomen velvoite on vähentää päästökaupan ulkopuolisten toimialojen päästöjä 16 prosentilla vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 päästötasoon verrattuna.

Vuoden 2020 ilmasto- ja energiapaketin muu lainsäädäntö

EU:n uusiutuvan energian loppukulutusta koskevasta tavoitteesta säädetään direktiivillä 2009/28/EY uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä. Direktiivin mukaan uusiutuvien energialähteiden osuus energian loppukulutuksesta EU:ssa tulee olla 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Suomen kansallisen tavoite vuodelle 2020 EU:n on 38 prosenttia energian loppukulutuksesta. EU:n tavoitteena on parantaa energiankäytön tehokkuutta 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Tavoite koskee EU:n primäärienergian kulutusta ja sitä verrataan vuonna 2007 EU:lle arvioituun perusuran kulutukseen. Energiatehokkuustavoitetta ei ole jaettu kansallisiksi tavoitteiksi jäsenvaltioille, vaan sen saavuttamiseen pyritään muun muassa säädöksillä, joilla edistetään rakennusten, ajoneuvojen ja laitteiden energiatehokkuutta sekä energiapalveluja. Energiatehokkuusdirektiivissä 2012/27/EU säädetään puitteista 20 prosentin energiatehokkuustavoitteen saavuttamiseksi ja direktiivin mukaan kunkin jäsenvaltion on asetettava viitteellinen kansallinen energiatehokkuustavoite.

2.2.3 EU:n ilmasto- ja energiapoliittinen kehys vuoden 2020 jälkeiselle ajalle

EU:n vuoden 2020 jälkeisen ajan pitkän aikavälin päästövähennystavoitteiden valmistelu aloitettiin jo vuonna 2011, jolloin komissio julkaisi vähähiilitiekartan (COM(2011) 112 final). Vähähiilitiekartassa todetaan, että EU:n tulisi vähentää päästöjään 80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä vuoden 1990 tasosta, jotta se olisi tavoitteellisella polulla kohti ilmaston lämpenemisen rajoittamista kahteen asteeseen. Komission arvion mukaan EU:n noin 25 prosentin päästövähennys vuoteen 2020 mennessä sopisi lineaariselle polulle kohti 80 prosentin päästövähennystä, mutta ilmasto- ja energiapaketin mukainen 20 prosentin päästövähennys vuoteen 2020 mennessä ei olisi kahden asteen polkuun nähden riittävä.

Eurooppa-neuvosto päätti vuoden 2030 ilmasto- ja energiapolitiikan kehyksistä 23 ja 24 päivänä lokakuuta 2014 pidetyssä kokouksessaan, jolloin EU:n kasvihuonekaasupäästöjen sitovaksi vähennystavoitteeksi hyväksyttiin vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä EU:n sisällä. Tavoite jaetaan siten, että päästökaupasektorilla päästöjä vähennetään 43 prosenttia vuoden 2005 tasosta ja päästökauppaan kuulumattoman sektorin päästöjä vähennetään 30 prosenttia vuoden 2005 tasosta. Lisäksi tavoitteeksi asetettiin nostaa uusiutuvan energian osuus 27 prosenttiin energian loppukulutuksesta unionissa. Energian loppukulutusta koskeva tavoite on EU-tasolla sitova, mutta sitä ei jaeta jäsenvaltiokohtaisiin sitoviin tavoitteisiin. Lisäksi energiatehokkuudelle asetettiin 27 prosentin ohjeellinen parantamistavoite perusuran ennusteisiin verrattuna.

HE 200/2016 vp

Komissio antoi 15 päivänä heinäkuuta 2015 ehdotuksensa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta kustannustehokkaiden päästövähennysten ja vähähiilisten investointien edistämiseksi (COM(2015) 337 final) eli EU:n päätöskauppajärjestelmän uudistamiseksi. Päästökauppajärjestelmä toimii koko unionin tasolla eikä päästökauppasektorin 43 prosentin kokonaisvähennystavoitetta jaeta jäsenvaltiokohtaisiksi velvoitteiksi. Päästökauppa on edelleen keskeinen EU-tason politiikkatoimi päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi kustannustehokkaalla tavalla.

Komission antoi heinäkuun 20 päivänä 2016 ehdotuksensa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sitovista vuotuisista kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksistä jäsenvaltioissa vuosina 2021–2030 joustavaa energiaunionia varten ja Pariisin sopimuksen sitoumusten täyttämiseksi sekä järjestelmästä kasvihuonekaasupäästöjen seuraamiseksi ja niistä raportoimiseksi, sekä muista ilmastomuutosta koskevista tiedoista raportoimiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 muuttamisesta (COM(2016) 482 final) eli taakanjakoasetukseksi. Asetus koskee jäsenvaltioiden välistä taakanjakoa EU:n yhteisestä 30 prosentin päästövähennystavoitteesta niillä toimialoilla, jotka eivät kuulu päästökaupan piiriin. Jäsenvaltiokohtaisten päästövähennysvelvoitteiden lisäksi ehdotus sisältää säännöt vuositteisten päästövähennystavoitteiden laskemiseksi sekä erilaisista joustokeinoista jäsenvaltiokohtaisen velvoitteiden saavuttamiseksi.

Samanaikaisesti taakanjakoa koskevan ehdotuksen kanssa, komissio antoi ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi maankäytöstä, maankäytön muutoksesta ja metsätaloudesta aiheutuvien kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien sisällyttämisestä vuoteen 2030 ulottuviin EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan puitteisiin sekä järjestelmästä kasvihuonekaasupäästöjen seuraamiseksi ja raportoimiseksi sekä muista ilmastomuutosta koskevista tiedoista raportoimiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 muuttamisesta (COM(2016) 479 final)

Samanaikaisesti näiden asetusehdotusten kanssa komissio julkaisi tiedonannon vähäpäästöistä liikkuvuutta koskevasta eurooppalaisesta strategiasta (COM(2016) 501 final). Strategian tavoitteena on, että liikenteen kasvihuonekaasupäästöt olisivat vuonna 2050 vähintään 60 prosenttia pienemmät kuin vuonna 1990 ja vakaalla uralla kohti nollassa.

Komissiolta odotetaan vuoden 2016 loppuun mennessä ehdotuksia, jotka osana EU:n 2030 ilmasto- ja energiapuitteita koskevat Energiaunionin hallintomallia, energiatehokkuutta sekä uusiutuvia energialähteitä kuten biomassaa.

2.2.4 Pariisin sopimusta koskeva päätös EU:n ratifiointista

Euroopan komissio antoi 10 päivänä kesäkuuta 2016 ehdotuksen neuvoston päätökseksi Yhdistyneiden kansakuntien ilmastomuutosta koskevan puitesopimuksen nojalla hyväksytyyn Pariisin sopimuksen tekemisestä Euroopan unionin puolesta (COM(2016) 395 final). Päätösehdotuksessa esitetään, että Pariisin sopimus hyväksytään EU:n puolesta. Päätösehdotuksen mukaan neuvoston puheenjohtaja valtuutetaan nimeämään henkilö tai henkilöt, joilla on valtuus tallettaa unionin puolesta ratifioimiskirja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan Pariisin sopimuksen 20 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhdessä toimivaltaa koskevan ilmoituksen kanssa.

Päätösehdotuksen liitteenä on EU:n ja sen jäsenvaltioiden välinen Pariisin sopimuksen 20 artiklan 3 kohdan mukainen ilmoitus EU:n toimivallan laajuudesta sopimuksen soveltamisalaan

kuuluissa asioissa sekä Pariisin sopimuksen sopimusteksti. Ilmoituksessa todetaan, että EU:lla on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä *SEUT*) ja erityisesti sen 191 artiklan ja 192 artiklan 1 kohdan mukaan toimivalta tehdä kansainvälisiä sopimuksia ja panna täytäntöön niistä johtuvat velvoitteet, kun se pyrkii edistämään kansainvälisellä tasolla sellaisia toimenpiteitä, joilla puututaan alueellisiin tai maailmanlaajuisiin ympäristöongelmiin, ja erityisesti ilmastonmuutoksen torjumiseen. Tämän lisäksi ilmoituksessa todetaan, että EU:n ja sen jäsenvaltioiden 6 päivänä maaliskuuta 2015 ilmoittama aiottu kansallisesti määritelty panos täytetään unionin ja sen jäsenvaltioiden toimilla kunkin oman toimivallan rajoissa. Ehdotuksessa todetaan, että mahdollisesta yhteistoiminnasta Norjan ja Islannin kanssa sekä yhteistoimintaa koskevista ehdoista säädetään myöhemmin annettavassa lainsäädännössä.

Neuvosto saavutti neuvoston puheenjohtajan esittämien muutosten mukaisesti poliittisen yhteisymmärryksen Pariisin sopimuksen ratifioimisesta EU:n puolesta 30 päivänä syyskuuta 2016 pidetyssä ylimääräisessä ympäristöneuvoston kokouksessa. Neuvosto hyväksyi samalla myös poikkeuksellisen menettelyn, jonka mukaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden ratifioimis- ja/tai hyväksymiskirjat on mahdollista tallettaa eriaikaisesti ja odottamatta kaikkien jäsenvaltioiden kansallisten sitoutumismenettelyiden valmistumista sopimuksen tallettajana toimivalle YK:n pääsihteerille. EU:n sisäisessä valmistelussa katsottiin, että vaikka sekasopimusten osalta EU:n ja sen jäsenvaltioiden tulisi yleensä tallettaa ratifioimis- ja/tai hyväksymiskirjansa samanaikaisesti, niin poikkeuksellisissa tapauksissa asiakirjat on mahdollista tallettaa myös eriaikaisesti. Tämä edellyttää tilanteen kokonaisarviointia, kaikkien EU:n jäsenvaltioiden sitoutumista sopimuksen ratifioimiseen niin pian kuin mahdollista sekä EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteistyötä.

Ylimääräisessä ympäristöneuvostossa, jossa EU:n ratifioinnista saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys, hyväksyttiin myös neuvoston ja komission yhteinen lausuma, jossa vahvistettiin, että Pariisiin sopimuksen EU-ratifioinnissa noudatettava menettely on yksittäistapaus, eikä se muodosta ennakkotapausta myöhempien sekasopimusten ratifioinnille. Nyt noudatettavalla menettelyllä ei ole lausuman mukaan vaikutusta EU:n toimielinten ja kansallisten parlamenttien toimivaltaan. Lisäksi Pariisin sopimuksen osapuolikokouksen EU-yhteistyö ja valmistelu tehdään normaaliin tapaan komission ja EU:n kaikkien jäsenvaltioiden kesken, ja EU esiintyy osapuolikokouksen neuvotteluissa yhtenäisesti. Lausumassa todetaan lisäksi, että EU:n ratifioinnin myötä EU:n ja sen jäsenvaltioiden INDC:stä tulee niiden ensimmäinen NDC. Lisäksi todetaan, että lokakuun 2014 Eurooppa-neuvoston linjaamien 2030 ilmasto- ja energiakehikon puitteiden mukaisesti Eurooppa-neuvosto jatkaa 2030-kehikon tarkastelua ja tarvittaessa antaa strategisia linjauksia liittyen muun muassa taakanjakosektoria koskeviin ehdotuksiin.

2.3 Suomen ilmastopolitiikka ja -lainsäädäntö

Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2009 ilmasto- ja energiapolitiittisen tulevaisuusselonteon viitoittamaan tietä kohti vähäpäästöistä Suomea vuonna 2050 (VNS 8/2009 vp). Selonteossa asetettiin tavoitteeksi vähentää Suomen ilmastopäästöjä vähintään 80 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2050 mennessä osana kansainvälistä yhteistyötä.

Suomen pitkän aikavälin tavoitteena on hiilineutraali yhteiskunta. Parlamentaarisen energia- ja ilmastokomitean 16 päivänä lokakuuta 2014 julkaisema mietintö ”Energia- ja ilmastotiekartta 2050” toimii strategisen tason ohjeena kohti tätä tavoitetta. Tiekartassa arvioitiin keinot vähähiilisen yhteiskunnan rakentamiseksi ja Suomen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi 80–95 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2050 mennessä.

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selonteon energia- ja ilmastopolitiikasta vuosina 2001, 2005, 2008 ja 2013. Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2008 pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian, jossa määriteltiin Suomen ilmasto- ja energiapolitiikan keskeiset tavoitteet sekä keinot, joilla YK:n ja EU:n velvoitteet pannaan toimeen. Strategia päivitettiin valtioneuvoston eduskunnalle 20 päivänä maaliskuuta 2013 antamalla, kansallista energia- ja ilmastostrategiaa koskevalla selonteolla (VNS 2/2013 vp), jäljempänä myös *energia- ja ilmastostrategia*. Strategialla varmistetaan vuodelle 2020 asetettujen kansallisten ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttaminen sekä valmistellaan pidemmän aikavälin tavoitteita ja niiden saavuttamista. Uusi energia- ja ilmastostrategia annetaan eduskunnalle loppuvuodesta 2016.

Valmisteilla olevassa energia- ja ilmastostrategiassa linjataan konkreettisia toimia ja tavoitteita siten, että Suomi saavuttaa Juha Sipilän hallitusohjelmassa sekä yhdessä EU:ssa sovitut energia- ja ilmastotavoitteet vuoteen 2030 ja on matkalla kohti vuoden 2050 tavoitteita. Tällä hetkellä noin 80 prosenttia kasvihuonekaasupäästöistä syntyy energian tuotannosta ja kulutuksesta, kun siihen lasketaan mukaan liikenteen käyttämä energia. Päästöjä syntyy myös teollisuuden prosesseista, maataloudessa maaperästä ja kotieläinten kasvatukselta sekä jätesektorilta. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimia kaikilla sektoreilla. Energiasektorin osalta toimia tarkastellaan sekä energian tuotannon että käytön osalta. Energiatehokkuus on keskiössä sekä fossiilisten polttoaineiden käytön ja niistä aiheutuvien kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä että uusiutuvan energian osuuden kasvattamisessa.

Strategian valmistelun lähtökohtana on tarkastella energia- ja ilmastopolitiikkaa kokonaisvaltaisesti eri sektoreilla päästöjen vähentämisen, energiapolitiikan sekä kasvun ja työllisyyden näkökulmasta. Energia- ja ilmastopolitiikan linjausten tulee olla pitkäjänteisiä ja linjassa parlamentaarisen energia- ja ilmastokomitean mietinnössä viitotetun tiekartan kanssa.

Ilmastolain (609/2015) mukaan laaditaan lisäksi keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma, joka koskee päästökaupan ulkopuolista sektoria – liikennettä, maataloutta, kiinteistöjen erillislämmitystä, työkoneita, jätesektoria, fluorattuja kasvihuonekaasuja sekä päästökaupan ulkopuolista teollisuuttaja energiantuotantoa. Suunnitelma ulottuu vuoteen 2030 ja se sisältää ilmastotoimenpideohjelman ja päästökehitysarvot. Ympäristöministeriö koordinoi suunnitelman laatimista, ja työhön osalliset ministeriöt valmistelevat omaa hallinnonalaansa koskevan osuuden suunnitelmaan. Ilmastopolitiikan suunnitelma sovitetaan tarvittavilta osin yhteen muun energia- ja liikennepolitiikan suunnittelun, kuten työ- ja elinkeinoministeriön valmisteleman Energia- ja ilmastostrategian, kanssa. Suunnitelma valmistuu vuoden 2017 keväällä, jonka jälkeen se annetaan selontekona eduskunnalle.

Sopeutumissuunnitelma on osa ilmastolain mukaista suunnittelujärjestelmää, ja valtion viranomaisen on edistettävä toiminnassaan mahdollisuuksien mukaan ilmastolain mukaisten suunnitelmien toteutumista. Valtioneuvoston periaatepäätös Kansallisesta ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelmasta 2022 hyväksyttiin marraskuussa 2014. Suunnitelman päämääränä on se, että suomalaisella on kyky hallita ilmastomuutokseen liittyvät riskit ja sopeutua ilmastossa tapahtuviin muutoksiin. Suunnitelman toimeenpanon lähtökohtana on sisällyttää sopeutuminen osaksi eri toimialojen sekä toimijoiden suunnittelua ja toimintaa, mm. eri ohjauskeinoihin.

Liikenne

Liikenne tuottaa Suomessa noin 40 prosenttia päästökaupan ulkopuolisen sektorin kasvihuonekaasupäästöistä, minkä vuoksi liikenteellä on erittäin keskeinen merkitys Suomen kansallis-

ten päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa. Tonneina kotimaan liikenne aiheuttaa Suomessa vuosittain noin 11 miljoonan tonnin kasvihuonekaasupäästöt, joista yli 90 prosenttia syntyy tieliikenteessä. Tieliikenteen päästöt ovat kuitenkin vähentyneet viime vuosina. Syinä tähän ovat olleet maltillinen liikenteen kasvu, biopolttoaineiden lisääntynyt käyttö ja entistä energiatehokkaammat autot. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen arvioidaan Suomessa vähenevän nykyisillä toimenpiteillä noin 22 prosenttia vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon. Päästövähennyksiin johtavia toimenpiteitä ovat jakeluvelvoitelaki biopolttoaineille, ympäristöperusteinen polttoainevero, auto- ja ajoneuvoverojen hiilidioksidipäästöjen mukainen porrastus sekä energiatuet uusiutuvan energian tuotantoon ja käyttöön.

Maatalous

Maatalouden päästöt jakautuvat eri sektoreille kuten maataloustuotanto, maankäyttö ja energian kulutus. Maataloussektorin osuus Suomen kokonaispäästöistä on noin kymmenen prosenttia, Suuri osa maatalouden päästöistä on peräisin pienistä, hajallaan olevista biologisista päästölähteistä, joiden päästöarviot ovat epävarmoja. Maatalouden päästövähennystavoite kohdistuu käytännössä dityppioksiidiin ja metaaniin eli kotieläimiin ja niiden ruoansulatukseen, lannankäsittelyyn sekä maaperään ja sen mikrobien toimintaan. Kansallisen energia- ja ilmastostrategian linjauksen mukaisesti ilmastonmuutoksen hillitsemiseen liittyvät toimet on suunniteltava ja toteutettava niin, etteivät ne vaaranna kotimaista ruoan tuotantoa tai heikennä globaalia ruokaturvaa. Maataloustuotantoa tehostamalla on kuitenkin mahdollista pienentää kasvihuonekaasujen päästöjä muun muassa parantamalla peltojen kasvukuntoa ja maaperän viljavuutta, lisäämällä uusiutuvan energian tuotantoa ja sen osuutta energian käytöstä sekä energiatehokkuutta. Myös ruoan kulutuksen muutoksilla voidaan vaikuttaa ruokajärjestelmän päästöjen määrään ja siten välillisesti ruoan tuotannon päästöihin.

Metsät

Metsien hiilinielu on ollut ilmastonmuutoksen hillinnän keinona Suomessa merkittävä. Vuoteen 2020 sovittu Kioton pöytäkirjan toisen velvoitekauden kansainvälinen vertailutaso on 17–18 miljoonaa tonnia hiilidioksidiekvivalentteina, mutta hiilinielu on ollut tätä suurempi Kansallinen metsäohjelma 2015:n tavoitetasoja pienempien hakkuiden vuoksi. Puun käytön lisääntyessä metsien hiilinielu pienenee lyhyellä tähtämellä ja painopistettä ilmastonmuutoksen hillinnässä siirretään kasvavassa määrin fossiilisten raaka-aineiden korvaamiseen uusiutuvilla luonnonvaroilla, kuten puulla.

Metsäsektorin osalta valtioneuvosto antoi eduskunnalle helmikuussa 2014 Metsäpoliittisen selonteon 2050 (VNS 1/2014 vp), jossa linjataan Suomen metsäpolitiikan pitkän aikavälin tavoitteita. Kansallinen metsästrategia 2025 valmisteltiin selonteon ja eduskunnan kannanoton perusteella. Strategian tärkeimpinä tavoitteina on edistää metsäalan kilpailukykyä, uudistumista ja kasvua sekä metsien aktiivista, kestävä ja monipuolista hyödyntämistä ja siten toimien Suomen metsäpolitiikan kehikkona sovittaen yhteen metsien käytölle asetettuja taloudellisia, sosiaalisia ja ekologisia tavoitteita.

Metsästrategian mukaan ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista tuetaan monipuolistuvan metsien hoidon ja käytön kautta. Pitkällä aikavälillä metsänhoitotapoja tulee sopeuttaa vastaamaan uusia ja muuttuvia ilmasto-oloja.

Jätteet

Jätehuoltosektorin kasvihuonepäästön volyymi ja kehitys perustuvat pääasiassa kaatopaikkojen päästöihin. Energiaksi poltetun jätteen päästöt luetaan energiasektorille ja ne kuuluvat merkittäviltä osin päästökaupan piiriin. Suomen jätehuolto on parantunut merkittävästi Suomen EU jäsenyyden aikana. Vuonna 2005 jätehuollon kasvihuonekaasupäästöt olivat 2,8 megatonnia (Mt) hiilidioksidiekvivalenttia vuodessa (CO₂ ekv/v) ja ne ovat vuoteen 2014 mennessä pienentyneet noin kolmanneksella. Päästöjen väheneminen on aiheutunut ennen muuta kaatopaikkojen metaanipäästöjen pienemisestä. Suomen ympäristökeskuksen tekemän laskelman mukaan jätehuollon kasvihuonekaasupäästöt vähenevät noin 0,9 Mt CO₂ ekv/v vuoteen 2050 mennessä.

Rakennusten erillislämmitys

Rakennusten erillislämmityksen päästöt pienenevät tasaisesti rakennuskannan uusiutumisen, korjausrakentamisen sekä lämpöjärjestelmien muutoksen seurauksena vuotta 2030 kohti. Päästöt vähenevät perusskenaarion mukaisesti noin 1,1Mt CO₂ ekv vuoden 2008 tasolta vuoteen 2030 mennessä eli 45 prosenttia.

Uusissa pientaloissa öljylämmityksen osuus oli vuonna 2010 noin viisi prosenttia, mutta vuoteen 2015 mennessä osuus on laskenut suunnilleen nolnaan prosenttiin. Rivi- ja kerrostaloista ei ollut käytettävissä vastaavaa arviota, mutta niissä on oletettu kaukolämmön osuuden kasvavan.

Liike- ja julkisten rakennusten öljylämmityksestä ei ole tehty yhtä kattavasti selvityksiä kuin asuintalojen öljylämmityksestä, joka on suurin päästöluokka. Perusurassa oletetaan, että energiatehokkuusdirektiivi ja rakennusten parantuva energiatehokkuus vähentäisivät erityisesti julkisten rakennusten sekä liikerakennusten lämmitysenergian tarvetta. Lämmitysöljyn kulutuksen ennakoidaan perusurassa pienentyvän 30 prosenttia vuodesta 2010 vuoteen 2025.

F-kaasut

Fluorattuja kasvihuonekaasuja (F-kaasut) käytetään muun muassa kylmäaineina, sammutusaineina ja muovin vaahdotuksessa. F-kaasujen käyttö kasvaa eräiden laitteiden, kuten autojen ilmastointilaitteiden ja lämpöpumppujen, yleistyessä.

Vuoden 2015 alusta asti sovellettu EU:n fluorattuja kasvihuonekaasuja koskeva asetus (517/2014/EU) vähentää markkinoille saatettavien F-kaasujen määrää asteittain vuoteen 2030 saakka. Tämän arvioidaan EU-tasolla vähentävän päästöjä 60 prosentilla vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Suomessa F-kaasujen osuus kasvihuonekaasupäästöistä on tällä hetkellä noin kolme prosenttia. Vuosina 2007–2014 sovelletun aiemman F-kaasuasetuksen sekä uuden F-kaasuasetuksen mukaisilla toimilla päästöjen arvioidaan vähenevän tasolle 0,8 MtCO₂ vuoteen 2030 mennessä ja edelleen tasolle 0,3 MtCO₂ vuoteen 2040 mennessä. Suomessa 60 prosentin päästövähenne vuodesta 2005 tasosta arvioidaan saavutettavan vuoden 2035 tienoilla.

2.4 Nykytilan arviointi

Pariisin sopimuksen pitkän aikavälin tavoitteen saavuttamiseksi osapuolilta odotetaan lisääntyviä toimia kasvihuonekaasupäästöjensä hillitsemiseksi. Osapuolten nykyiset ilmastotoimet eivät ole riittäviä maapallon keskilämpötilan nousun pysäyttämiseksi selvästi alle kahteen celsiusasteeseen, saati rajoittamaan lämpötilan nousu 1,5 asteeseen.

Pariisin sopimus on merkittävä ja käännteentekevä saavutus ilmastoneuvottelujen historiassa. Sopimuksen myötä kaikki osapuolet ovat ensimmäistä kertaa valmiita päästövähennystoimiin. Kaksi maailman suurinta kasvihuonekaasujen päästäjää, Kiina ja Yhdysvallat sitoutuivat Pariisin sopimukseen syyskuussa 2016. Tämä oli merkittävä askel, sillä Yhdysvallat ei ole ratifioinut Kioton pöytäkirjaa eikä osallistunut sen ensimmäisen ja toisen velvoitekauden päästövähennysitoumusten täyttämiseen. Näiden lisäksi monet muut kansainvälisen ilmastopolitiikan kannalta keskeiset valtiot kuten Intia, Brasilia ja Kanada ovat jo sitoutuneet sopimukseen. Sopimuksen voimaantulokynnys täyttyi 5 päivänä lokakuuta 2016 ja Pariisin sopimus tulee voimaan 4 päivänä marraskuuta 2016.

Voimassa oleva EU-lainsäädäntö ja EU:n jäsenvaltioiden kansalliset toimet eivät vielä mahdollista EU:n ja sen jäsenvaltioiden Pariisin sopimuksen neuvotteluvaiheessa yhdessä antaman INDC:n saavuttamista. EU:n komissio on antanut edellä kohdassa 2.2.3 kuvatut tarvittavat lainsäädäntöehdotukset, jotta unionin lainsäädännöllä täytettäisiin osaltaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteistä, vähintään 40 prosentin päästövähennystavoitetta vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasoon verrattuna. Suomessa tähän asti toteutetut ja voimassa olevan energia- ja ilmastostrategian mukaisesti suunnitellut toimenpiteet eivät arvioiden mukaan myöskään ole vielä riittäviä EU:n vuodelle 2030 asetetun päästövähennystavoitteen saavuttamiseksi. Uusia tarvittavia toimenpiteitä suunnitellaan edellä kohdassa 2.3 kuvattujen strategioiden ja suunnitelmien avulla.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on hankkia eduskunnan hyväksyntä Pariisin sopimukselle. Pariisin sopimuksen tavoitteena on pitää maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle kahdessa celsiusasteessa ja pyrkiä rajoittamaan keskilämpötilan nousu 1,5 celsiusasteeseen suhteessa esiteolliseen aikaan. Sopimuksella pyritään vahvistamaan sopeutumiskykyä ja ilmastokestävyyttä sekä suuntaamaan rahoitusvirrat kohti vähäpäästöistä kehitystä.

Pariisin sopimuksella osapuolet sitoutuvat itse määrittelemiensä päästövähennystavoitteiden saavuttamiseen. Sopimuksen osapuolet ovat velvollisia laatimaan ja antamaan tiedoksi päästövähennystavoitteensa viiden vuoden välein. Uusien tavoitteiden on oltava edistyneempiä aiemmin annettuihin tavoitteisiin verrattuna. Pariisin sopimukseen sitoutumisen ja sopimuksen kansainvälisen voimaantulon jälkeen EU ja sen jäsenvaltiot, ml. Suomi, ovat yhdessä vastuussa yhteisen päästövähennystavoitteensa laatimisesta, tiedottamisesta ja ylläpitämisestä sekä asettamansa tavoitteen saavuttamisesta.

Esitys sisältää ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi Pariisin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Pariisin sopimuksella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia, vaan sen taloudelliset vaikutukset syntyvät pitkällä aikavälillä ja pääosin EU:n ilmastopolitiikan seurauksena. Ne liittyvät päästöjen vähentämiseen, ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja ilmastorahoitukseen eli köyhempien maiden ilmastotoimien tukemiseen. Kuitenkin sopimuksen myötä syntyvä, aiempaa huomattavasti laajempi ja globaali osallistuminen ilmastotoimiin tasoittaa kansainvälistä kilpailuasetelmaa ilmastopolitiikasta aiheutuvien kustannusten osalta. Sopimuksen toimeenpanon myötä pitkällä aikavälillä myös ilmastonmuutoksen vaikutukset ja siitä seuraavat taloudelliset kustannukset pienenevät.

Pariisin sopimus ei velvoita osapuolia tiettyihin numeerisiin päästövähennystavoitteisiin, vaan osapuolet sitoutuvat sopimuksessa valmistelevaan, ylläpitämään ja päivittämään omia kansallisia päästövähennystavoitteitaan. Ensimmäinen päivitetty tavoite tulee ilmoittaa YK:n ilmastosopimussihteeristölle vuoteen 2020 mennessä. EU päättää oman päästövähennystavoitteensa toimeenpanosta normaalissa päätöksentekoprosessissa Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 päättämien EU:n 2030 ilmasto- ja energiapolitiikan puitteiden pohjalta. Arviot taloudellisista vaikutuksista Suomelle tehdään EU:n päästövähennystavoitteiden mukaisten toimenpiteiden ja kansallisesti valittavien toimien yhteydessä.

Pariisin sopimus velvoittaa teollisuusmaita jatkamaan kehitysmaiden ilmastotoimien tukemista ja antamaan siitä tietoja. Itse sopimuksessa ei kuitenkaan sanota mitään ilmastorahoituksen tasosta. Pariisin sopimusta täydentävän osapuolikokouksen päätöksen mukaan teollisuusmaiden yhteinen tavoite mobilisoida vuosittain USD 100 miljardia ilmastotoimiin ulotetaan vuoteen 2025, mihin mennessä sovitaan suuremmasta ilmastorahoitustavoitteesta.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen alentaa myös terveydelle haitallisia päästöjä. EU-komission vaikutusarvion mukaan haitallisten päästöjen vähenemiseen liittyvät terveyshyödyt voivat olla taloudellisesti merkittäviä. Hyödyn määrä riippuu mm. tavoitteiden tasosta ja se jakaantuu epätasaisesti alueellisesti.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Pariisin sopimuksen vaikutukset viranomaisten toimintaan aiheutuvat pitkällä aikavälillä ja lähinnä siitä, että sopimuksen mukaan osapuolilla on velvollisuus laatia kansallinen päästövähennystavoite viiden vuoden välein, pyrkiä saavuttamaan ja ylläpitämään tavoitteet sekä laatia politiikkatoimet tavoitteiden saavuttamiseksi. EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteisten uusien päästövähennystavoitteiden laatiminen työllistää EU:n ilmastopolitiikkaa ja kansainvälisiä ilmastoneuvotteluja hoitavia valtiohallinnon virkamiehiä eri ministeriöissä, mutta toimet voidaan hoitaa osana nykyisiä virkatehtäviä. Pariisin sopimus ei siten aiheuta lisäystarpeita henkilötyövuosien osalta.

4.3 Ympäristö- ja terveysvaikutukset

Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), jäljempänä *IPCC*, arvioiden mukaan on varsin ilmeistä, että ilmaston lämpiäminen 1900-luvun puolivälin jälkeen johtuu pääosin ihmiskunnan tuottamista päästöistä.

Mikäli tähän mennessä annetut aiotut kansalliset panokset toteutetaan täysimääräisesti, on vaikutus päästöihin ja ilmaston lämpenemiseen merkittävä. Arvioiden mukaan tähän mennessä annetuilla kansallisilla panoksilla päästään n. 2,7–3 asteen tasolle, mikä on merkittävä parannus entiseen n. 3,5–4 asteen kehityspolkuun. Alustavat lupaukset eivät kuitenkaan vielä riitä, jotta globaalien päästöjen kehitys saataisiin enintään kahden asteen lämpenemisen mahdollis-tavalle polulle.

IPCC:n arvioiden mukaan sopimus, jossa sovitaan kasvihuonekaasupäästöjen merkittävästä vähentämisestä myös pitkällä aikavälillä, hyödyttää vältettyinä ilmastonmuutoksen vaikutuk-sina. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisellä voidaan yleensä pienentää myös muiden hai-tallisten päästöjen, kuten happamoittavien päästöjen vaikutuksia.

IPCC:n arvioiden mukaan hillintätoimien viivyttäminen nykyhetkestä vuoteen 2030 vaikeut-taa oleellisesti siirtymistä alhaisiin pitkän aikavälin päästötasoihin ja kaventaa sellaisten vaih-toehtoien määrää, joilla lämpötilan muutos voidaan pitää alle kahdessa asteessa esiteolliseen aikaan nähden.

5 Asian valmistelu

5.1 Pariisin sopimuksen neuvotteluprosessi

Durbanissa, Etelä-Afrikassa marras-joulukuussa 2011 järjestetty ilmastopimuksen sopimus-puolten 17. konferenssi (COP 17) oli merkityksellinen uuden ilmastopimuksen synnyssä. Tällöin Kioton pöytäkirjaa koskevan jatkotyön oheen perustettiin uusi neuvotteluraide, jonka lopputuloksena voisi olla joko uusi pöytäkirja, muu oikeudellinen instrumentti tai sovittu lop-putus, jolla on oikeudellista vaikutusta. Tavoitteena oli päättää neuvottelut viimeistään vuonna 2015 ja saada uusi sopimus tai instrumentti voimaan vuonna 2020. Työlle annettiin vuoteen 2015 ulottuva työohjelma ilmastopimuksen sopimuspuolten Dohassa, Qatarissa joulukuussa vuonna 2012 pidetyssä 18. konferenssissa (COP 18).

Varsovassa, Puolassa marraskuussa 2013 pidetyssä ilmastopimuksen sopimuspuolten 19. konferenssissa (COP 19) työtä uuden ilmastopimuksen sisällöstä jatkettiin ja samalla sovit-tiin maiden INDC-ilmoitusten aikataulusta. Konferenssissa hyväksytyn mukaisesti kaikkia so-pimuspuolia myös kehoitettiin antamaan selkeää tietoa tavoitteistaan hyvissä ajoin ennen vuonna 2015 pidettävää ilmastopimuksen sopimuspuolten konferenssia, sekä ilmoittamaan INDC:nsä vuoden 2015 ensimmäisen neljänneksen kuluessa.

Limassa joulukuussa 2014 pidetyssä ilmastopimuksen sopimuspuolten 20. konferenssissa (COP 20) sovittiin uuteen ilmastopimukseen annettavien INDC:iden sisällöstä, yleisluontoisesta ohjeistuksesta tavoitteiden yhteydessä annettaville tiedoille sekä niiden julkaisemisesta ja käsittelystä. Lisäksi konferenssissa tehtiin päätöksiä siitä, miten päästöjä pyritään hillitse-mään jo ennen vuotta 2020. Pariisin sopimuksen neuvottelutekstiä varten saatiin valmiiksi keskeisten elementtien yksityiskohtainen kartoitus ja ratkaisuvaihtoehtoja, joita työstettiin eteenpäin useissa virkamiestason neuvottelukokouksissa vuoden 2015 aikana.

Pariisin sopimus hyväksyttiin ilmastopimuksen sopimuspuolten 21. konferenssissa (COP 21) Pariisissa 12 päivänä joulukuuta 2015.

Ilmastopimuksen sopimuspuolet toimittivat INDC-ilmoituksiaan sovitusti vuoden 2015 ai-kana. Ne sisältävät ilmoituksen siitä, miten osapuoli on valmis vähentämään päästöjään Parii-

sin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. INDC:nsä toimittaneiden maiden osuus maailmanlaajuisista kasvihuonekaasujen kokonaispäästöistä oli korkea, yli 95 prosenttia. Annetut INDC:t ulottuvat pääasiassa vuoteen 2025 tai 2030 saakka.

Euroopan unionin neuvosto saavutti 6 päivänä maaliskuuta 2015 yhteisymmärryksen EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteisestä INDC:stä, joka perustuu Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 tekemälle päätökselle vähentää kasvihuonekaasupäästöjä EU:n sisäisesti vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteinen INDC toimitettiin ilmastopopimuksen sihteeristölle 6 päivänä maaliskuuta vuonna 2015.

Pariisin sopimus avattiin allekirjoitettavaksi 22 päivänä huhtikuuta vuonna 2016, jolloin myös EU ja sen jäsenvaltiot allekirjoittivat sopimuksen. Hallituksen esityksen antohetkeen mennessä sopimuksen on allekirjoittanut 191 osapuolta.

5.2 Asian kansallinen valmistelu

Ympäristöministeriö pyysi helmikuussa 2016 lausunnot Pariisin sopimuksesta ja sen allekirjoittamisesta muilta ministeriöiltä sekä eri virastoilta ja sidosryhmiltä. Lisäksi pyydettiin alustavia arvioita siitä, mitä mahdollisia toimenpiteitä sopimus lausunnonantajan toimialalla edellyttää sekä siitä, sisältääkö sopimus eduskunnan myötävaikutusta edellyttäviä määräyksiä. Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille: valtioneuvoston kanslia, ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, valtiovarainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Ahvenanmaan maakuntahallitus, energiavirasto, Liikenteen turvallisuusvirasto, Ilmatieteen laitos, Luonnonvarakeskus, Suomen ilmastopaneeli, Ulkopoliittinen instituutti, Tilastokeskus, Cleantech Finland, Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus, Teknologian tutkimuskeskus VTT, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Akava ry, Bioenergia, Climate Leadership Council ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Energia-teollisuus ry, Global Gender and Climate Alliance, Green Building Council Finland, Greenpeace Suomi, Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA ry, Kemianteollisuus ry, Maan ystävät ry, Metsäteollisuus ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Natur och miljö r.f., Saamelaiskäräjät, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, STTK ry, Suomen evankelisluterilainen kirkko, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry, Suomen yrittäjät, Teknologiateollisuus ry ja WWF Suomi. Lausunnoissa puollettiin sopimuksen allekirjoittamista.

Ympäristöministeriö asetti 15 päivänä heinäkuuta 2016 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus hallituksen esitykseksi ilmastomuutosta koskevan Pariisin sopimuksen Suomen ratifioinnista. Työryhmässä oli ympäristöministeriön lisäksi edustajat ulkoasiainministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, maa- ja metsätalousministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä sekä työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Ympäristöministeriö pyysi 3 päivänä lokakuuta 2016 launtonjoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi Pariisin sopimuksen hyväksymisestä ja sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta seuraavilta tahoilta: valtioneuvoston kanslia, ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtiovarainministeriö. Lausunnot pyydettiin lyhyellä määräajalla, koska Pariisin sopimuksen nopean voimaantulon vuoksi katsottiin tarpeelliseksi pyytää

eduskunnan hyväksyntä sopimukselle mahdollisimman pian. Annetuissa lausunnoissa puollettiin Pariisin sopimuksen hyväksymistä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Pariisin sopimus

1 artikla. Sopimuksen 1 artikla sisältää määritelmät. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimusta sovellettaessa sovelletaan yleissopimuksen 1 artiklan mukaisia määritelmiä. Artiklan 2 kohdassa määritellään lisäksi termit yleissopimus, sopimuspuolten konferenssi ja osapuoli. Yleissopimuksella tarkoitetaan New Yorkissa 9 päivänä toukokuuta 1992 tehtyä ilmastomuutosta koskevaa puitesopimusta, sopimuspuolten konferenssilla yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssia ja osapuolella tämän sopimuksen osapuolta.

2 artikla. Artiklan 1 kohdassa määritetään sopimuksen keskeiset tavoitteet. Sopimuksella tehostetaan yleissopimuksen ja sen tavoitteen täytäntöönpanoa. Pariisin sopimuksen tavoitteena on pitää maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle 2 °C:ssa suhteessa esiteolliseen aikaan, pyrkien toimiin, joilla lämpeneminen saataisiin rajattua alle 1,5 °C:een, parantaa sopeutumiskykyä ilmastomuutoksen haittavaikutuksiin ja muuttuvaan ilmastoon sekä rahoitusvirtojen suuntaaminen kohti vähähiilistä kehityskulkua, vaarantamatta ruokaturvaa. Artiklan 2 kohdassa määritetään sopimuksen täytäntöönpanossa noudatettavat periaatteet, joita ovat oikeudenmukaisuusperiaate, yhteisen mutta eriytyneen vastuun periaate sekä omien valmiuksien periaate. Täytäntöönpanossa on lisäksi huomioitava maiden erilaiset kansalliset olosuhteet.

3 artikla. Artikla velvoittaa kaikki osapuolet vastaamaan maailmanlaajuiseen ilmastomuutokseen kansallisesti määritellyin panoksien toteuttamalla 4, 7, 9, 10, 11 ja 13 artiklassa määritellyt kunnianhimoiset pyrkimykset sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja antamaan nämä toimet tiedoksi. Artiklan mukaan osapuolten toimien tulee tiukentua ajan myötä ja siinä tunnustetaan tarve tukea osapuolina olevia kehittyviä maita sopimuksen tehokkaassa täytäntöönpanossa.

4 artikla. Artiklan 1 kohdassa määrätään sopimuksen keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamisessa huomioitavista näkökohdista. Kohdan mukaan osapuolten tulee pyrkiä saavuttamaan maailmanlaajuisen kasvihuonekaasujen päästöjen huipputason mahdollisimman pian ja tehdä sen jälkeen nopeita vähennyksiä parhaan käytettävissä olevan tieteellisen tiedon perusteella, jotta ihmisen toiminnan aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen ja nielujen aikaansaamien poistumien välillä olisi tasapaino kuluvan vuosisadan jälkipuoliskolla. Samalla tunnustetaan, että huipputason saavuttaminen vie kauemmin osapuolina olevilta kehittyviltä mailta. Osapuolten tulisi toimia oikeudenmukaisesti edistäen kestävä kehitystä ja pyrkien köyhyyden poistamiseen. Artiklan 2 kohdassa osapuolet veloitetaan laatimaan, antamaan tiedoksi ja ylläpitämään aikomansa peräkkäiset kansallisesti määritellyt panoksensa sekä toteuttamaan kansalliset ilmastomuutoksen hillintätoimet saavuttaakseen panostensa mukaiset tavoitteet. Artiklan 3 kohdassa määrätään tavoitteiden kiristämisestä. Kohdan mukaan kunkin osapuolen seuraavassa kansallisesti määritellyssä panoksessa edetään verrattuna osapuolen aiempaan kansallisesti määriteltyyn panokseen. Seuraavan panoksen tulee vastata osapuolen korkeinta mahdollista tavoitetasoa ja ottaa huomioon osapuolen yhteinen mutta eriytynyt vastuu sekä omat valmiudet erilaisten kansallisten olosuhteiden mukaisesti. Artiklan 4 kohdan mukaan osapuolina olevien kehittyneiden maiden olisi edelleen toimittava edelläkävijöinä sitoutumalla koko taloutensa laajuisiin ehdottomiin päästövähennystavoitteisiin. Osapuolina olevien kehittyvien maiden olisi edelleen tehostettava hillintäpyrkimyksiään, ja niitä kannustetaan siirty-

mään vähitellen koko taloutensa laajuisiin päästövähennys- tai -rajoitustavoitteisiin erilaisten kansallisten olosuhteiden mukaisesti. Artiklan 5 kohdan mukaan osapuolina olevia kehittyviä maita tuetaan artiklan täytäntöönpanossa siten kuin sopimuksen 9, 10 ja 11 artiklassa määrätään, mikä mahdollistaa osapuolina olevien kehittyvien maiden toimien tavoitetason nostamisen. Artiklan 6 kohdan mukaan vähiten kehittyvät maat ja pienet kehittyvät saarivaltiot voivat laatia ja antaa tiedoksi erityisolosuhteitaan vastaavia strategioita, suunnitelmia ja toimintoja, jotka koskevat alhaisiin kasvihuonepäästöihin johtavaa kehitystä. Artiklan 7 kohdan mukaan osapuolten sopeutumistoimista ja/tai suunnitelmista talouden monipuolistamiseksi saavat, hillinnän sivuhyödyt voivat osaltaan edistää tämän artiklan mukaisen hillinnän tuloksia. Artiklan 8 kohdassa määrätään kansallisesti määriteltyjen panosten läpinäkyvyydestä. Antaessaan tiedoksi kansallisesti määriteltyjä panoksiaan osapuolten tulee noudattaa selkeyden, avoimuuden ja ymmärrettävyyden vaatimuksia, Pariisin osapuolikokouspäätöksen sekä mahdollisia tämän sopimuksen osapuolikokouksen asiaa koskevia määräyksiä. Artiklan 9 kohdassa määrätään, että kunkin osapuolen tulee antaa tiedoksi kansallisesti määritelty panoksensa joka viides vuosi noudattaen Pariisin osapuolikokouspäätöstä sekä osapuolikokouksen mahdollisia muita asiaa koskevia päätöksiä ja ottaen lisäksi huomioon Pariisin sopimuksen 14 artiklassa tarkoitettun maailmanlaajuisen tilannekatsauksen tulokset. Artiklan 10 kohdassa määrätään, että Pariisin sopimuksen ensimmäinen osapuolikokous käsittelee kansallisesti määriteltyjen panosten yleisiä aikatauluja. Artiklan 11 kohdan mukaan osapuolen on mahdollista milloin tahansa tarkistaa voimassa olevia kansallisesti määriteltyjä panoksiaan ja nostaa tavoitetasoaan. Näin menetellessään osapuolen tulee noudattaa osapuolikokouksen hyväksymiä ohjeita. Artiklan 12 kohdassa määrätään, että osapuolten kansallisesti määritellyt panokset merkitään sihteeristön ylläpitämään julkiseen rekisteriin. Artiklan 13 kohdan mukaan osapuolten tulee antaa selvitys kansallisesti määritellyistä panoksistaan. Selvityksen tarkoituksena on edistää ympäristötavoitteiden loukkaamattomuutta, avoimuutta, tarkkuutta, täydellisyyttä, vertailtavuutta ja johdonmukaisuutta sekä varmistaa, että vältetään päästövähennysten kaksinkertainen laskenta. Selvitys annetaan osapuolen kansallisesti määriteltyä panosta vastaavista ihmisen toiminnan aiheuttamista päästöistä ja poistumista, ja selvityksen antamisessa noudatetaan osapuolikokouksen hyväksymiä ohjeita. Artiklan 14 kohdassa määrätään, että kansallisesti määriteltyjen panostensa sisältämiä hillintätoimia määrittäessään ja toteuttaessaan, osapuolten olisi tilanteen mukaan otettava huomioon yleissopimukseen perustuvat menetelmät ja ohjeet. Artiklan 15 kohdan mukaan osapuolten tulee sopimuksen täytäntöönpanossa ottaa huomioon sellaisten osapuolten, erityisesti osapuolina olevien kehittyvien maiden, huolenaiheet, joiden talouksiin ilmastomuutoksen vastatoimet vaikuttavat eniten. Artiklan 16 kohdassa on erityismääräys osapuolille, jotka ovat tehneet yhteistoimintaa koskevan sopimuksen artiklan 2 kohdan mukaisesti annetun kansallisesti määritellyt panoksen toteuttamisessa. Määräys koskee myös alueellista taloudellisen yhdentymisen järjestöä ja sen jäsenvaltioita. Kohdassa määrätään yhteistoimintaa harjoittavien osapuolten velvollisuudesta ilmoittaa sihteeristölle soveltamansa sopimuksen ehdot ja kullekin osapuolelle osoitettu päästötaso samassa yhteydessä, kun ne antavat tiedoksi kansallisesti määritellyt panoksensa. Sihteeristö ilmoittaa kyseisten sopimusten ehdot yleissopimuksen sopimuspuolille ja sopimuksen allekirjoittajille. Pariisin sopimusta täsmentävän osapuolikokouspäätöksen mukaan osapuolen tulee ilmoittaa ensimmäinen kansallisesti määritelty panoksensa ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisen yhteydessä. Mikäli osapuoli on ilmoittanut aiotun kansallisesti määritellyn panoksen eikä se toimita kansallisesti määriteltyä panosta ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisen yhteydessä, pidetään osapuolen aiemmin ilmoittamaa aiottua kansallisesti määriteltyä panosta osapuolen ensimmäisenä kansallisesti määritellyn panoksena. Niiden osapuolten, joiden aiottu kansallisesti määritelty panos ulottuu vuoteen 2030 asti, tulee ilmoittaa tai päivittää panoksensa vuoteen 2020 mennessä. Uusi kansallisesti määritelty panos tulee antaa joka viides vuosi tämän jälkeen. Artiklan 17 kohdan mukaan jokainen artiklan 16 kohdassa tarkoitettun sopi-

muksen osapuoli vastaa yhteisessä sopimuksessa määrätystä päästötasostaan tämän artiklan 13 ja 14 kohdan sekä 13 ja 15 artiklan mukaisesti. Artiklan 18 kohdassa määrätään alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön muodossa yhteistoimintaa harjoittavien osapuolten päästötasoa koskevasta vastuusta. Säännöksen mukaan kukin järjestön jäsenvaltio erikseen ja yhdessä tällaisen järjestön kanssa vastaa järjestön päästötasosta. Artiklan 19 kohta koskee pitkän aikavälin alhaisia kasvihuonekaasupäästöjä koskevien kehitysstrategioiden laatimista ja tiedoksi antamista. Kaikkien osapuolten olisi pyrittävä laatimaan tässä tarkoitettu strategia pitäen mielessä sopimuksen 2 artiklan mukaiset tavoitteet ja periaatteet.

5 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolten tulisi ryhtyä toimiin suojellakseen ja lisätäseen tilanteen mukaan yleissopimuksen 4 artiklan 1 kappaleen d kohdassa tarkoitettuja kasvihuonekaasujen nieluja ja varastoja, metsät mukaan lukien. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolia kannustetaan ryhtymään toimiin toteuttaakseen ja tukeakseen muun muassa tulosperusteisin maksuin nykyistä, yleissopimuksen perusteella annetuilla ohjeilla ja päätöksillä määritellyä, toimintakehystä. Toimintakehysten kokonaisuuteen kuuluu ensinnäkin menettelytavat ja myönteisen kannustimet, jotka liittyvät toimintaan metsäkadosta ja metsien tilan heikkenemisestä aiheutuvien päästöjen vähentämiseksi. Toiseksi toimintakehysten sisältyy suojelun, kestävän metsänhoidon ja metsien hiilivarastojen lisäämisen merkitys kehitysmaissa. Lisäksi kehys sisältää vaihtoehtoiset menettelytavat, kuten yhteiset hillintä- ja sopeutumistoimien menettelytavat, joilla pyritään yhtenäiseen ja kestäväan metsänhoitoon vahvistaen samalla, että on tärkeää edistää tilanteen mukaan näihin menettelytapoihin liittyviä muita kun hiilensidontaan liittyviä hyötyjä.

6 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolten on mahdollista tehdä vapaaehtoisuuteen perustuvaa yhteistyötä toteuttaessaan kansallisesti määritellyjä panoksiaan. Tämä mahdollistaa korkeamman hillintä- ja sopeutumistoimien tavoitetason sekä kestävän kehityksen ja ympäristötavoitteiden loukkaamattomuuden edistämisen. Artiklan 2 kohdassa määrätään periaatteet hillintätoimien kansainvälisesti siirrettyjen tulosten käytölle kansallisesti määriteltujen panosten saavuttamisessa. Osapuolten tulee edistää kestävää kehitystä sekä varmistaa ympäristötavoitteiden loukkaamattomuus ja avoimuus. Osapuolten tulee soveltaa vankkaa tilinpitoa, jotta voidaan välttää kansainvälisesti siirrettyjen tulosten kaksinkertainen laskenta. Osapuolten on noudattava osapuolikokouksen hyväksymiä ohjeita. Artiklan 3 kohdan mukaan hillintätoimien kansainvälisesti siirrettyjen tulosten käyttö perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää siihen osallistuvien osapuolten hyväksyntää. Artiklan 4 kohdassa määrätään kasvihuonekaasupäästöjen hillintää edistävän ja kestävää kehitystä tukevan mekanismin perustamisesta. Mekanismi toimii osapuolikokouksen alaisena ja ohjauksessa ja osapuolet voivat käyttää sitä vapaaehtoisesti. Osapuolikokous nimeää mekanismia valvovan elimen ja mekanismin tarkoituksena on edistää kasvihuonekaasupäästöjen hillintää kestävää kehitystä edistävällä tavalla, edistää ja helpottaa osapuolten hyväksymien julkis- ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden osallistumista hillintään, edistää isäntämaana toimivan osapuolivaltion päästötasojen alentamista, jotta toinen osapuoli voi saavuttaa kansallisesti määritellyt panoksensa ja mahdollistaa maailmanlaajuisten päästöjen hillintä kokonaisuutena. Artiklan 5 kohdassa määrätään rajoituksista käyttää mekanismin perustuvia päästövähennyksiä. Päästövähennyksiä ei saa käyttää samanaikaisesti isäntämaana toimiva osapuoli sekä niitä kansainvälisesti siirrettyjen tulosten perusteella käyttävä osapuoli omien kansallisesti määriteltujen panostensa saavuttamisen osoittamiseen. Artiklan 6 kohta koskee mekanismin toiminnasta kertyvien tulojen käyttämistä. Osapuolikokouksen tulee varmistaa, että osa mekanismin toiminnan tuloista käytetään hallintokulujen kattamiseen sekä ilmastonmuutoksen haittavaikutuksille erityisen alttiiden osapuolena olevien kehittyvien maiden auttamiseen sopeutumiskulujen maksamisessa. Artiklan 7 kohdassa osapuolikokous valtuutetaan hyväksymään mekanismia koskevat säännöt, toimintatavat ja menet-

telyt ensimmäisessä kokouksessaan. Artiklan 8 kohdan mukaan kansallisesti määriteltyjen panosten toteuttamisessa yhdessä kestäväen kehityksen ja köyhyyden poistamispyrkimysten kanssa, pidetään tärkeänä osapuolten käytettävissä olevia yhtenäisiä, kokonaisvaltaisia ja tasapainoisia ei-markkinaehtoisia menettelytapoja. Tällöin kansallisesti määritellyt panokset voidaan toteuttaa yhteensovitetusti ja tehokkaasti, tilanteen mukaan mm. hillintä- ja sopeutumistoimilla, rahoituksella, teknologian siirrolla ja valmiuksia vahvistamalla. Menettelytavoilla pyritään edistämään hillinnän ja sopeutumisen tavoitteita, tehostamaan julkisen ja yksityisen sektorin osallistumista kansallisesti määriteltyjen panosten toteuttamiseen ja parantamaan yhteensovittamisen mahdollisuuksia eri välineiden ja asianomaisten toimielinjärjestelyjen välillä. Artiklan 9 kohdan mukaan ei-markkinaehtoisille, kestäväen kehitykseen liittyville menettelytavoille tulee määritellä kehys artiklan 8 kohdan mukaisten menettelytapojen edistämiseksi.

7 artikla. Artiklassa määrätään sopeutumisesta muuttuvaan ilmastoon. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolet asettavat maailmanlaajuisen sopeutumistavoitteen. Tarkoituksena on parantaa sopeutumiskykyä, vahvistaa kykyä joustavasti mukautua muuttuvaan ilmastoon ja vähentää alltiutta ilmastomuutokselle, jotta edistetään kestäväen kehitystä ja varmistetaan asianmukaiset sopeutumistoimet sopimuksen 2 artiklan mukaisen lämpötilatavoitteen yhteydessä. Artiklan 2 kohdassa tunnustetaan, että sopeutuminen on kaikkien kohtaama maailmanlaajuinen haaste, jolla on paikallisia, alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä ulottuvuuksia. Sopeutuminen on keskeinen tekijä vastattaessa pitkällä aikavälillä maailmanlaajuisesti ilmastomuutokseen ihmisten, elinkeinojen ja ekosysteemien suojelemiseksi. Lisäksi ilmastomuutoksen haittavaikutuksille erityisen haavoittuvien, osapuolina olevien kehittyvien maiden kiireelliset ja välittömät tarpeet on otettava huomioon. Artiklan 3 kohdan mukaan osapuolikokous hyväksyy ensimmäisessä istunnossaan toimintatavat, joiden mukaisesti tunnustetaan osapuolina olevien kehittyvien maiden sopeutumispyrkimykset. Artiklan 4 kohta koskee sopeutumisen ja hillinnän välistä suhdetta. Kohdassa tiedostetaan, että nykyinen sopeutumistarve on merkittävä, että hillinnän tason nostaminen voi vähentää tarvetta uusiin sopeutumispyrkimyksiin ja että nykyistä suuremmat sopeutumistarpeet voivat merkitä suurempia sopeutumiskuluja. Artiklan 5 kohdan mukaan sopeutumistoimissa olisi noudatettava maalähtöistä, sukupuolitietoista ja sukupuolten välistä tasa-arvoa tukevaa, osallistavaa ja avointa menettelyä, jossa otettaisiin huomioon haavoittuvat ryhmät, yhteisöt ja ekosysteemit. Sopeutumistoimien pohjana on käytettävä parasta saatavilla olevaa tieteellistä tietoa sekä tilanteen mukaan perimätietoa, alkuperäiskansojen tietoa ja paikallisia tietojärjestelmiä. Tällä tavoin sopeutuminen saadaan tarkoituksenmukaisissa tilanteissa sisällytetyksi asianomaisiin sosioekonomisiin sekä ympäristöä koskeviin toimiin ja politiikkaan. Artiklan 6 kohta koskee sopeutumistoimia koskevaa kansainvälistä yhteistyötä. On tärkeää tukea sopeutumispyrkimyksiä ja tehdä niihin liittyvää kansainvälistä yhteistyötä sekä huomioida osapuolina olevien kehittyvien maiden, ja erityisesti niiden maiden tarpeet, jotka ovat erityisen haavoittuvia ilmastomuutoksen haittavaikutuksille. Artiklan 7 kohdan mukaan osapuolten on vahvistettava sopeutumistoimia koskevaa yhteistyötä ottaen huomioon Cancúnin sopeutumiskehys. Tarkoituksena on muun muassa jakaa tietoa, hyviä käytäntöjä ja saatuja kokemuksia, vahvistaa toimielinjärjestelyjä ja ilmastoa koskevaa tieteellistä tietoa. Tarkoituksena on lisäksi auttaa osapuolina olevia kehittyviä maita määrittämään tehokkaat sopeutumiskäytännöt ja -tavoitteet, ensisijaiset tavoitteet, sopeutumistoimille ja -pyrkimyksille annettu ja saatu tuki sekä haasteet ja puutteet. Tarkoituksena on parantaa sopeutumistoimien tuloksellisuutta ja kestävyyttä. Artiklan 8 kohdassa kannustetaan YK:n erityisjärjestöjä ja -elimitä tukemaan osapuolten pyrkimyksiä toteuttaa artiklan edellä mainitut artiklan 7 kohdan mukaiset toimet ja ottaa samalla huomioon sopeutumistoimien toteuttamisessa artiklan 5 kohdan mukaiset määräykset.

8 artikla. Artiklan 1 kohdassa tunnustetaan tarve ehkäistä, minimoida ja käsitellä menetykset ja vahingot, jotka johtuvat ilmastonmuutoksen haittavaikutuksista, kuten äärimmäisistä sääilmiöistä ja hitaasti etenevistä ilmiöistä. Lisäksi tunnustetaan kestävä kehityksen vaikutus vähennettäessä menetysten ja vahinkojen vaaraa. Artiklan 2 kohdan mukaan ilmastonmuutoksen vaikutuksesta aiheutuvia menetyksiä ja vahinkoja käsittelevän Varsovan kansainvälisen mekanismin asemaa voidaan parantaa ja vahvistaa, siten kuin osapuolikokous päättää. Mekanismin toimii osapuolikokouksen alaisuudessa ja ohjauksessa. Artiklan 3 kohdan mukaan osapuolten olisi parannettava ilmastonmuutoksen haittavaikutuksiin liittyviä menetyksiä ja vahinkoja koskevaa tietämystä, toimintaa ja tukea tilanteen mukaan yhteistoiminnan ja tukitoimien pohjalta muun muassa Varsovan kansainvälisen mekanismin avulla parantamista. Artiklan 4 kohdassa luetellaan ilmastonmuutoksen haittavaikutuksiin liittyviä menetyksiä ja vahinkoja koskevan tietämyksen, toiminnan ja tuen parantamista koskevat yhteistyön ja tukitoimien aloina ennakkovaroitusjärjestelmät, hätävalmius, hitaasti etenevät ilmiöt, tapahtumat, joihin voi liittyä peruuttamattomia ja pysyviä menetyksiä ja vahinkoja, kattava riskiarviointi- ja hallinta, vahinkovakuutusjärjestelyt, riskipoolit ilmatoriskiä varten, muut vakuusratkaisut, muut kuin taloudelliset menetykset sekä yhteisöjen, elinkeinojen ja ekosysteemien kyky joustavasti muuttua muuttuvaan ilmastoon. Artiklan 5 kohdan mukaan Varsovan kansainvälinen mekanismi tekee yhteistyötä olemassa olevien tähän sopimukseen perustuvien elinten ja asiantuntijaryhmien sekä asiaankuuluvien sopimuksen ulkopuolisten organisaatioiden ja asiantuntijajainten kanssa.

9 artikla. Artikla koskee ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista koskevaa rahoitusta. Artiklan 1 kohdassa määrätään, että jatkona yleissopimukseen perustuville velvoitteille, osapuolina olevat kehittyneet maat tarjoavat osapuolina oleville kehittyville maille rahoitusta avustaakseen niitä ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa. Artiklan 2 kohdan mukaan muita osapuolia kannustetaan antamaan tai jatkamaan tällaista tukea vapaaehtoisesti. Artiklan 3 kohdan mukaan osapuolina olevien kehittyneiden maiden tulisi edelleen toimia edelläkävijöinä, kun otetaan käyttöön ilmatorahoitusta useista eri lähteistä, välineistä ja kanavista. Tällöin huomioon olisi otettava merkitykseltään keskeinen julkinen rahoitus, joka voi perustua useisiin erilaisiin toimiin, esimerkiksi maalähtöisten strategioiden tukemiseen. Lisäksi on huomioitava ja osapuolina olevien kehittyvien maiden tarpeet ja ensisijaiset tavoitteet. Ilmatorahoituksen käyttöön saattamisessa tulisi edetä aiempia toimia pidemmälle. Artiklan 4 kohdan mukaan rahoitusta lisättäessä tavoite on pyrkiä saavuttamaan tasapaino sopeutumisen ja hillinnän välillä. Samalla otetaan huomioon maalähtöiset strategiat ja osapuolina olevien kehittyvien maiden ja varsinkin ilmastonmuutoksen haittavaikutuksille erityisen haavoittuvien maiden, kuten vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden, joiden valmiudet ovat huomattavan rajoittuneet, tarpeet ja ensisijaiset tavoitteet. Tällöin on otettava huomioon tarve saada julkista ja avustuksiin perustuvaa rahoitusta sopeutumista varten. Artiklan 5 kohdan mukaan kehittyneiden maiden tulee antaa joka toinen vuosi tiedoksi tilanteen mukaan määrälliset ja laadulliset ilmatorahoitusta koskevat suuntaa antavat tiedot, kuten saatavilla olevat tiedot osapuolina oleville kehittyville maille annettavan julkisen rahoituksen suunnitellusta tasosta. Muita rahoitusta antavia osapuolia kannustetaan antamaan tällaiset tiedot vapaaehtoisesti joka toinen vuosi. Artiklan 6 kohdan mukaan osapuolina olevien kehittyneiden maiden ja/tai sopimukseen perustuvien elinten antamat merkitykselliset tiedot ilmatorahoitukseen liittyvistä pyrkimyksistä otetaan huomioon sopimuksen 14 artiklan mukaisessa maailmanlaajuisessa tilannekatsauksessa. Artiklassa määrätään myös kehittyvien maiden ja/tai sopimukseen perustuvien elinten antamien edellä mainittujen tietojen huomioon ottamisesta maailmanlaajuisessa tilannekatsauksessa. Kehittyneiden maiden osapuolina oleville kehittyville maille julkisilla toimilla käyttöön saatetusta tuesta annettujen tietojen tulee säännöksen mukaan olla avoimia ja yhdenmukaisia, ja tiedot tulee antaa joka toinen vuosi. Osapuolikokous

hyväksyy tietojen antamisessa noudatettavat toimintatavat, menettelyt ja ohjeet ensimmäisessä istunnossaan. Myös muita osapuolia kannustetaan antamaan vastaavat tiedot. Artiklan 8 kohdan mukaan yleissopimuksen rahoitusjärjestelmä, mukaan lukien sen toiminnasta vastaavat yksiköt, toimii tämän sopimuksen rahoitusmekanismina. Artiklan 9 kohdan mukaan sopimuksen täytäntöönpanossa avustavat toimielimet, mukaan lukien yleissopimukseen perustuvan rahoitusmekanismin toiminnasta vastaavat yksiköt, pyrkivät varmistamaan osapuolina olevien kehittyvien maiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden, tehokkaan rahoituksen saannin, näiden kansallisten ilmastostrategioiden ja -suunnitelmien yhteydessä soveltamalla yksinkertaistettuja hyväksymismenettelyjä ja tehostamalla näiden maiden valmiuden tukemista.

10 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan teknologian kehittäminen ja siirto on tärkeää, jotta voidaan parantaa kykyä sietää ilmastonmuutosta ja vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolten tulee vahvistaa teknologian kehittämistä ja siirtoa koskevaa yhteistyötä. Osapuolet ottavat huomioon, että teknologia on tärkeää sopimuksen hillintä- ja sopeutumistoimien toteuttamiseksi ja ovat tietoisia nykyisistä pyrkimyksistä hyödyntää ja levittää teknologiaa. Artiklan 3 kohdan mukaan yleissopimuksen nojalla perustettu teknologiamekanismi edistää tämän sopimuksen täytäntöönpanoa. Artiklan 4 kohdassa säädetään artiklan 1 kohdassa tarkoitetun teknologiakehyksen perustamisesta ohjaamaan yleisesti teknologiamekanismin toimintaa. Teknologiakehyksen tarkoitus on tukea sopimuksen täytäntöönpanoa edistämällä ja helpottamalla teknologian kehittämistä ja siirtoa koskevia toimia. Artiklan 5 kohdan mukaan on tärkeää jouduttaa, edistää ja mahdollistaa innovaatioita, jotta ilmastonmuutokseen voidaan vastata maailmanlaajuisesti ja tehokkaasti pitkällä aikavälillä ja jotta pystytään edistämään talouskasvua ja kestävä kehitystä. Tukemisen muotoina mainitaan teknologiamekanismi ja yleissopimukseen perustuva rahoitusmekanismi. Tarkoituksena on saada aikaan tutkimusta ja kehitystä koskevia yhteistyöratkaisuja ja helpottaa osapuolina olevien kehittyvien maiden pääsyä teknologiaan sen elinkaaren varhaisessa vaiheessa. Artiklan 6 kohdassa määrätään osapuolina oleville kehittyville maille annettavasta tuesta, joka voi olla esimerkiksi rahoitustukea. Tuen antaminen tapahtuu muun muassa vahvistamalla teknologian kehittämistä ja siirtoa koskevaa yhteistyötä teknologian elinkaaren eri vaiheissa, jotta saavutetaan tasapaino hillintä- ja sopeutumistoimien välillä. Artiklassa määrätään myös, että maailmanlaajuisessa tilannekatsauksessa tulee ottaa huomioon tiedot osapuolina oleville kehittyville maille annettua teknologian kehittämistä ja siirtoa koskevista tukipyrkimyksiä.

11 artikla. Artiklan 1 kohdassa määrätään toimintavalmiuksien vahvistamisesta, jotta voidaan parantaa osapuolina olevien kehittyvien maiden, erityisesti valmiuksiltaan heikoimpien maiden ja ilmastonmuutoksen haittavaikutuksille alttiimpien maiden, valmiuksia ja kykyä ryhtyä ilmastonmuutokseen liittyviin toimiin muun muassa toteuttaessaan sopeutumis- ja hillintätoimia. Valmiuksien vahvistamisella tulisi edistää teknologian kehittämistä, levittämistä ja hyödyntämistä, ilmastorahoituksen saantia, asiaankuuluvaa koulutusta ja yleisölle tiedottamista sekä avointa, oikea-aikaista ja täsmällistä tietojen antamista. Artiklan 2 kohdan mukaan valmiuksien vahvistamisen tulee olla maalähtöistä sekä lähtökohtaisesti vastattava osapuolen kansallisiin tarpeisiin. Valmiuksien vahvistamisen on lisäksi edistettävä osapuolten, ja erityisesti osapuolina olevien kehittyvien maiden, maatason omistajuutta kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Lisäksi on otettava huomioon saadut kokemukset, mukaan lukien kokemukset yleissopimuksen valmiuksien vahvistamistoimista. Valmiuksien vahvistamisen tulee olla tehokas, kaikki toimet kattava, osallistava ja uusiutuva prosessi, joka on lisäksi sukupuolittietoinen ja tukee sukupuolten välistä tasa-arvoa. Artiklassa määrätään kaikkien osapuolten yhteistyöstä osapuolina olevien kehittyvien maiden valmiuksien parantamiseksi tarkoituksessa panna sopimus täytäntöön. Osapuolina olevien kehittyneiden maiden on tehostettava tukeaan osa-

puolina olevien kehittyvien maiden valmiuksien parantamiseksi. Artiklan 4 kohdan mukaan kaikkien valmiuksien parantamiseen osallistuvien osapuolten tulee antaa toimensa säännöllisesti tiedoksi. Osapuolina olevat kehittyvien maiden puolestaan tulee antaa tiedot siitä, miten valmiuksien parantamista koskevien toimien toteuttamisessa on edistytty sopimuksen täytäntöönpanemiseksi. Artiklan 5 kohdan mukaan tämän sopimuksen täytäntöönpanoa tukeva toimintavalmiuksien tehostaminen tapahtuu toimielinjärjestelyin, mitä koskevat ensimmäiset päätökset käsittelee osapuolikokous ensimmäisessä istunnossaan. Sopimuksen täytäntöönpanoa edistetään myös yleissopimuksen alaisilla muilla asiaan liittyvillä toimielinjärjestelyillä.

12 artikla. Artikla koskee osapuolten yhteistyötä ilmastonmuutokseen liittyvässä kasvatuksessa ja koulutuksessa sekä tarkoituksessa tehostaa yleistä tietoisuutta, yleisön osallistumista ja tiedonsaantia.

13 artikla. Artiklan 1 kohdassa perustetaan avoimuutta koskevat puitteet osapuolten keskinäisen luottamuksen lisäämiseksi ja sopimuksen tehokkaan täytäntöönpanon edistämiseksi. Avoimuuspuitteet ovat rakenteeltaan joustavat, niissä otetaan huomioon osapuolten erilaiset valmiudet ja ne perustuvat yhteisiin kokemuksiin. Artiklan 2 kohdan mukaan avoimuuspuitteet mahdollistavat artiklan määräysten joustavan täytäntöönpanon sellaisille osapuolina oleville kehittyville maille, jotka valmiuksiensa vuoksi tarvitsevat joustavuutta. Joustavuus otetaan huomioon artiklan 13 kohdassa tarkoitetuissa toimintatavoissa, menettelyissä ja ohjeissa. Artiklan 3 kohdan mukaan avoimuuspuitteet perustuvat yleissopimuksen mukaisiin avoimuusjärjestelyihin ja tehostavat niitä. Samalla ne ottavat huomioon vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden erityisolosuhteet. Puitteita toteutettaessa tarjotaan tukea, noudatetaan puuttumattomuutta ja rankaisemattomuutta, kunnioitetaan kansallista täysivaltaisuutta ja vältetään kohtuuttoman taakan aiheuttamista osapuolille. Artiklan 4 kohdassa luetaan avoimuuspuitteita koskevien, artiklan 13 kohdassa tarkoitettujen, toimintatapojen, menettelyjen ja ohjeiden kehittämisessä hyödynnettäviä kokemuksia. Näitä ovat yleissopimukseen perustuvat avoimuusjärjestelyt, kuten kansalliset tiedonannot, joka toinen vuosi annettavat selonteot ja joka toinen vuosi annettavat ajantasaistetut selonteot, kansainväliset arvioinnit ja tarkistukset sekä kansainväliset neuvottelut ja analyysit. Artiklan 5 kohdan mukaan toiminnan avoimuuspuitteiden tarkoituksena on antaa selvä käsitys ilmastonmuutosta koskevista toimista yleissopimuksen 2 artiklan mukaisen tavoitteen kannalta, muun muassa selvittämällä ja seuraamalla osapuolten edistymistä sopimuksen 4 artiklan mukaisten yksilöllisten kansallisesti määriteltujen panosten saavuttamisessa ja sopimuksen 7 artiklan mukaisissa sopeutumistoinnissa. Lisäksi otetaan huomioon hyvät käytännöt, ensisijaiset tavoitteet, tarpeet ja puitteet. Tämä tarjoaa tietoa sopimuksen 14 artiklan mukaista maailmanlaajuisista tilannekatsausta varten. Artiklan 6 kohdan mukaan tuen avoimuuspuitteiden tarkoituksena on antaa selvä käsitys asianomaisten yksittäisten osapuolten, sopimuksen 4, 7, 9, 10 ja 11 artiklan mukaisten ilmastonmuutosta koskeviin toimiin, antamasta ja saamasta tuesta. Lisäksi avoimuuspuitteiden tarkoituksena on mahdollisuuksien mukaan antaa kattava yleiskuva kaikesta annettavasta rahallisesta tuesta. Tiedot palvelevat sopimuksen 14 artiklan mukaista maailmanlaajuisista tilannekatsausta. Artiklan 7 kohdassa luetaan tiedot, jotka kunkin osapuolen on säännöllisesti annettava. Näitä ovat (a) hallitusten välisen ilmastonmuutospaneelin hyväksymillä hyviin käytäntöihin perustuvilla ja osapuolikokouksen sopimilla menetelmillä laaditut ihmisen toiminnan aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä ja nielujen aikaansaamia poistumia koskeva kansallinen selvitys sekä (b) osapuolen sopimuksen 4 artiklan mukaisen kansallisesti määritellyn panoksen toteuttamisen ja saavuttamisen edistymisen seurannassa tarvittavat tiedot. Artiklan 8 kohdan mukaisesti kunkin osapuolen on tilanteen mukaan annettava tietoja ilmastonmuutoksen vaikutuksista sekä sopimuksen 7 artiklan mukaisesta sopeutumisesta. Artiklan 9 kohdan mukaan osapuolina olevat kehittyneet maat antavat, ja muiden tukea antavien osapuolien olisi

annettava, tietoja rahoitukseen, teknologian siirtoon ja valmiuksien vahvistamiseen liittyvästä tuesta, jota on annettu osapuolina oleville kehittyville maille sopimuksen 9, 10 ja 11 artiklan mukaisesti. Artiklan 10 kohdassa määrätään, että osapuolina olevien kehittyvien maiden olisi annettava tietoja tarvitsemastaan ja saamastaan sopimuksen 9, 10 ja 11 artiklan mukaisesta rahoitukseen, teknologian siirtoon ja valmiuksien vahvistamiseen liittyvästä tuesta. Artiklan 11 kohdan mukaan asiantuntijat tarkastelevat teknisesti osapuolten artiklan 7 ja 9 kohtien perusteella antamia tietoja, osapuolikokouspäätöksen mukaisesti. Osapuolina olevia kehittyviä maita, jotka valmiuksiensa perusteella tarvitsevat apua valmiuksiensa vahvistamisen tarpeiden määrittämisessä, autetaan tarkastelun yhteydessä määrittämään nämä tarpeet. Kukin osapuoli osallistuu tukea tarjoavaan monenväliseen tarkasteluun, joka koskee sitä, miten osapuoli on edistynyt sopimuksen 9 artiklan mukaisissa ilmatorahoitusta koskevissa pyrkimyksissään ja kansallisesti määritellyn panoksensa toteuttamisessa ja saavuttamisessa. Artiklan 12 kohdassa määrätään, että kohdan mukaisessa teknisessä tarkastelussa tarkastellaan osapuolen antamaa tukea ja sitä miten se on toteuttanut ja saavuttanut kansallisesti määritellyn panoksensa mukaisen tavoitteen. Asiantuntijatarkastelussa määritetään lisäksi alueet, joilla osapuolen toimintaa on kehitettävä ja tarkastellaan tietojen yhdenmukaisuutta artiklan 13 kohdassa tarkoitettujen toimintatapojen, menettelyjen ja ohjeiden kanssa, ottaen huomioon osapuolille tämän artiklan 2 kohdassa sallittu joustavuus. Tarkastelussa huomioidaan osapuolina olevien kehittyvien maiden kansalliset valmiudet ja olosuhteet. Artiklan 13 kohdan mukaan toiminnan ja tuen avoimuutta koskevat yhteiset toimintatavat, menettelyt ja ohjeet hyväksytään osapuolikokouksen ensimmäisessä istunnossa. Näissä hyödynnetään yleissopimuksen avoimuusjärjestelyistä saatuja kokemuksia ja täsmennetään tämän artiklan määräyksiä. Artiklan 14 ja 15 kohdan mukaan osapuolina olevia kehittyviä maita tuetaan avoimuuspuitteita koskevan artiklan täytäntöönpanossa ja avoimuuteen liittyvien valmiuksien vahvistamisessa.

14 artikla. Artiklassa määrätään maailmanlaajuisesta tilannekatsauksesta. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolikokous tarkastelee sopimuksen täytäntöönpanoa määräajoin arvioidakseen sitä, miten sopimuksen tarkoituksen ja sen pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisessa on yhteisesti edistytty. Tarkastelu suoritetaan kattavasti, tukea tarjoten, oikeudenmukaisesti toimien sekä parhaan käytettävissä olevan tieteellisen tiedon perusteella. Tarkastelussa otetaan huomioon hillintä, sopeutuminen sekä toteuttamis- ja tukikeinot. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolikokous tekee ensimmäisen maailmanlaajuisen tilannekatsauksen vuonna 2023 ja sen jälkeen joka viiden vuosi, jollei osapuolikokous toisin päättä. Artiklan 3 kohdan mukaan osapuolten tulee ottaa maailmanlaajuisen tilannekatsauksen tulos huomioon ajantasaistaessaan ja tehostaessaan sopimuksen mukaisia toimiaan ja tukeaan sekä tehostaessaan ilmastotoimiin liittyvää kansainvälistä yhteistyötä.

15 artikla. Artiklan 1 kohdassa perustetaan mekanismi helpottamaan sopimuksen määräysten täytäntöönpanoa ja edistämään niiden noudattamista. Artiklan 2 kohdan mukainen mekanismi koostuu asiantuntijoiden muodostamasta komiteasta, joka tarjoaa tukea, toimii avoimesti ja rankaisemattomasti ilman vastakkainasetteluja kiinnittäen erityistä huomiota osapuolten kansallisiin valmiuksiin ja olosuhteisiin. Artiklan 3 kohdan mukaan komitea toimii sille säädettyjen toimintatapojen ja menettelyiden mukaisesti ja antaa vuosittain selonteon osapuolikokoukselle. Komitean toimintatapojen ja menettelyjen hyväksymisestä päättää säännöksessä olevan valtuutuksen mukaan osapuolikokous ensimmäisessä istunnossaan.

16 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssi toimii tämän sopimuksen osapuolten kokouksena. Artiklan 2 kohdassa määrätään tarkkailijoista ja niiden asemasta. Sellaiset yleissopimuksen osapuolet, jotka eivät ole tämän sopimuksen osapuolia, voivat osallistua tarkkailijoina tämän sopimuksen osapuolikokouksen istunnon työs-

kentelyyn. Osapuolikokouksen päätöksentekoon voivat osallistua ainoastaan Pariisin sopimuksen ratifioineet, hyväksyneet tai siihen liittyneet osapuolet. Artiklan 3 kohdan mukaan sellainen osapuolikokouksen puheenjohtajiston jäsen, joka edustaa yleissopimuksen sopimuspuolta, joka ei kyseisenä ajankohtana ole tämän sopimuksen osapuoli, korvataan sopimuksen osapuolten keskuudestaan valitsemalla ylimääräisellä jäsenellä. Artiklan 4 kohdan mukaan osapuolikokous arvioi säännöllisesti sopimuksen täytäntöönpanoa ja tekee toimivaltansa puitteissa tarvittavat päätökset edistääkseen sopimuksen tehokasta täytäntöönpanoa. Osapuolikokous suorittaa sille sopimuksessa asetetut tehtävät, perustaa sopimuksen täytäntöönpanemiseksi tarpeelliseksi katsomansa avustavat toimeilimet ja suorittaa sopimuksen täytäntöönpanemiseksi tarvittavat muut tehtävät. Artiklan 5 kohdan mukaan sopimukseen sovelletaan soveltuvilta osin sopimuspuolten konferenssin työjärjestystä ja yleissopimuksen mukaisia rahoitusmenettelyjä, jollei osapuolikokous toisin päätä. Artiklan 6 kohdassa määrätään sopimuksen ensimmäisen osapuolikokouksen koolle kutsumisesta. Sihteeristö kutsuu koolle osapuolikokouksen ensimmäisen istunnon ensimmäisen sellaisen sopimuspuolten konferenssin istunnon yhteydessä, joka pidetään tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen. Myöhempien osapuolikokousten varsinaiset istunnot pidetään sopimuspuolten konferenssin varsinaisten istuntojen yhteydessä, jollei osapuolikokous toisin päätä. Artiklan 7 kohdassa määrätään osapuolikokouksen ylimääräisistä istunnoista. Osapuolikokous pitää ylimääräisiä istuntoja tarpeelliseksi katsominaan ajankohtana tai osapuolen kirjallisesta pyynnöstä edellyttäen, että kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun sihteeristö on antanut pyynnön tiedoksi osapuolille, vähintään kolmasosa osapuolista tukee pyyntöä. Artiklan 8 kohta koskee osapuolikokouksen istuntoon osallistuvia tarkkailijoita. YK ja sen erityisjärjestöt, Kansainvälinen atomienergiajärjestö sekä niiden jäsen- tai tarkkailijavaltiot, jotka eivät ole yleissopimuksen osapuolia, voivat olla edustettuina tarkkailijoina sopimuksen osapuolikokouksen istunnoissa. Tarkkailijaksi voidaan hyväksyä myös mikä tahansa kansallinen tai kansainvälinen, hallitusten välinen tai muu kuin hallitusten välinen elin tai järjestö, jonka toimiala käsittää tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita ja joka on ilmoittanut sihteeristölle tahtovansa olla edustettuna tarkkailijana sopimuksen osapuolikokouksessa, jollei vähintään kolmasosa läsnä olevista osapuolista vastusta sitä. tarkkailijoiden hyväksymiseen ja osallistumiseen sovelletaan artiklan 5 kohdassa tarkoitettua työjärjestystä.

17 artikla. Artiklan 1 kohdassa määrätään, että sopimuksen sihteeristönä toimii yleissopimuksen 8 artiklalla perustettu sihteeristö. Artiklan 2 kohdan mukaan sopimukseen sovelletaan soveltuvilta osin yleissopimuksen säännöksiä sihteeristön tehtävistä (8 artiklan 2 kappale) ja sihteeristön toimintaan liittyvistä järjestelyistä (8 artiklan 3 kappale). Sihteeristö hoitaa lisäksi sille tämän sopimuksen mukaisesti annettavia ja sopimuksen osapuolikokouksen sille antamia tehtäviä.

18 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan yleissopimuksen 9 ja 10 artiklan mukaisesti perustetut avustava toimielin tieteellistä ja teknologista neuvontaa varten ja avustava toimielin täytäntöönpanoa varten toimivat tämän sopimuksen avustavana toimielimenä tieteellistä ja teknologista neuvontaa ja täytäntöönpanoa varten. Näiden toimielinten toimintaa koskevia yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan soveltuvin osin tähän sopimukseen. Artiklassa säädetään myös avustavien toimielinten istuntojen pitämisestä sekä tarkkailijoiden asemasta. Mainittujen elinten tätä sopimusta koskevat istunnot pidetään vastaavien yleissopimusta koskevien istuntojen yhteydessä. Artiklan 2 kohdassa määrätään tarkkailijoiden asemasta avustavien toimielinten kokouksissa. Yleissopimuksen osapuolet, jotka eivät ole sopimuksen osapuolia voivat osallistua tarkkailijoina avustavien toimielinten kokousten työskentelyyn. Silloin, kun avustavat toimielimet toimivat tämän sopimuksen avustavina toimieliminä, sopimukseen perustuvaan päätöksentekoon osallistuvat ainoastaan sopimuksen osapuolet. Artiklan 3 kohdan mu-

kaan silloin, kun yleissopimuksen 9 ja 10 artiklan mukaisesti perustetut avustavat toimielimet suorittavat sopimusta koskeviin asioihin liittyviä tehtäviään, sellainen avustavan toimielimen puheenjohtajiston jäsen, joka edustaa yleissopimuksen osapuolta, joka ei kyseisenä ajankohtana ole tämän sopimuksen osapuoli, korvataan sopimuksen osapuolten keskuudestaan valitsemalla ylimääräisellä jäsenellä.

19 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolikokouksen päätöksellä myös muut kuin tässä sopimuksessa tarkoitetut yleissopimuksella tai sen nojalla perustetut avustavat toimielimet tai muut toimielinjärjestelyt avustavat sopimuksen täytäntöönpanossa. Osapuolikokous määrää tarkemmin näiden avustavien toimielinten tai järjestelyjen tehtävistä. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuolikokous voi antaa avustaville toimielimille ja toimielinjärjestelyille lisäohjeita.

20 artikla. Artiklan 1 kohdassa määrätään, että sopimus on avoinna allekirjoituksia varten yleissopimuksen osapuolina oleville valtioille ja alueellisen yhdentymisen järjestöille Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa 22 päivästä huhtikuuta 2016 21 päivään huhtikuuta 2017 saakka. Sopimukseen sitoudutaan allekirjoittamisen jälkeen joko ratifioimalla tai hyväksymällä sopimus. Allekirjoittamiselle varatun ajan jälkeen sopimus on avoinna liittymistä varten. Ratifioimis-, hyväksymis- ja liittymiskirjat talletetaan tallettajana toimivan Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan. Artiklan 2 kohdan mukaan osapuoleksi tulevaa alueellista taloudellisen yhdentymisen järjestöä, jonka jäsenvaltiot eivät ole sopimuksen osapuolena, sitovat kaikki sopimuksen mukaiset velvoitteet. Jos järjestön jäsenvaltioista yksi tai useampi on sopimuksen osapuolena, järjestö ja sen jäsenvaltiot sopivat kunkin vastuista tämän sopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämisessä. Järjestöllä ja sen jäsenvaltioilla ei ole oikeutta käyttää sopimuksen mukaisia oikeuksia samanaikaisesti. Artiklan 3 kohdan mukaisesti järjestöt antavat ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjoissaan selityksen toimivaltansa laajuudesta sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa ja ne ilmoittavat tallettajalle järjestöjen toimivallan laajuuden olennaisista muutoksista. Tallettaja ilmoittaa toimivallan laajuudessa tapahtuneet olennaiset muutokset sopimuksen osapuolille.

21 artikla. Artiklan 1 kohdassa määrätään sopimuksen voimaantulosta. Sen mukaan sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona vähintään 55 yleissopimuksen sopimuspuolta, jotka edustavat yhteensä vähintään arvioitua 55 prosenttia maailmanlaajuisista kasvihuonekaasujen päästöistä, on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa. Artiklan 2 kohdan mukaan ainoastaan artiklan 1 kohtaa sovellettaessa maailmanlaajuisilla kasvihuonepäästöillä tarkoitetaan ajantasaisinta päästömäärää, joka on ilmoitettu viimeistään sinä päivänä, jona Pariisin sopimus on tehty. Artiklan 3 kohdassa määrätään sopimuksen voimaantulosta sellaisen valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy sopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen, kun sopimuksen voimaantulon edellytykset ovat täyttyneet. Sopimus tulee tällaisen osapuolen osalta voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona osapuoli on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa. Artiklan 4 kohdassa määrätään, että artiklan 1 kohdan mukaisen sopimuksen voimaantuloa koskevien edellytysten täyttymisessä ei alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa oteta huomioon sen jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lisäksi.

22 artikla. Artiklan mukaan yleissopimuksen 15 artiklan määräyksiä sopimuksen muutosten hyväksymisestä sovelletaan soveltuvilta osin Pariisin sopimukseen. Yleissopimuksen mainitussa artiklassa määrätään, että kuka tahansa osapuoli voi esittää muutoksia yleissopimukseen. Muutokset hyväksytään sopimuspuolten konferenssin säännönmukaisessa istunnossa. Sihteeristön tulee toimittaa tehdyt muutosehdotukset ilmastopimuksen osapuolille viimeistään

kuusi kuukautta ennen muutoksista päättävää sopimuspuolten konferenssin istuntoa. Sihteeristön tulee antaa muutosehdotukset tiedoksi myös ilmastopimuksen allekirjoittaneille valtioille sekä ilmastopimuksen tallettajana toimivalle YK:n pääsihteerille. Osapuolten tulee pyrkiä saavuttamaan yksimielisyys yleissopimukseen tehtävistä muutoksista. Jos tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, muutokset tulee viime kädessä hyväksyä päätöksellä, jota kannattaa kolme neljäsosaa istunnossa läsnä olevista osapuolista ja annetuista äänistä. Sihteeristö ilmoittaa tehdyistä muutoksista tallettajalle, joka toimittaa muutokset osapuolten hyväksyttäväksi. Muutosta koskevat hyväksymiskirjat talletetaan ilmastopimuksen tallettajalle. Muutos tulee voimaan sen jälkeen yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, kun vähintään kolme neljäsosaa ilmastopimuksen sopimuspuolista on tallettanut muutosta koskevan hyväksymiskirjansa. Muutoksen myöhemmin hyväksyvän sopimuspuolen osalta muutos tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona sopimuspuoli on tallettanut muutosta koskevan hyväksymiskirjansa.

23 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimukseen sovelletaan soveltuvin osin yleissopimuksen 16 artiklan määräyksiä yleissopimuksen liitteiden hyväksymisestä ja muuttamisesta. Yleissopimuksen mainitun artiklan mukaan yleissopimuksen liitteitä koskevien ehdotusten tekemiseen ja hyväksymiseen sovelletaan yleissopimuksen muuttamista koskevia yleissopimuksen 15 artiklan 2–4 kohdan mukaisia menettelymääräyksiä, joiden sisältöä on käsitelty edellä Pariisin sopimuksen 22 artiklaa koskevassa kohdassa. Mainittujen määräysten mukaisesti hyväksytyt liitteet tulevat voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona tallettaja on antanut liitteen hyväksymisen tiedoksi sopimuspuolille, pois lukien sellaiset sopimuspuolet, jotka ovat sanotussa ajassa ilmoittaneet kirjallisesti tallettajalle, että ne eivät hyväksy liitettä. Liite tulee voimaan sellaisen sopimuspuolen osalta, joka on alun perin ilmoittanut vastustavansa liitettä, yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut peruuttamista koskevan ilmoituksen. Liitteiden muuttamiseen, hyväksymiseen ja voimaantuloon sovelletaan samoja menettelymääräyksiä kuin liitteitä koskeviin ehdotuksiin, niiden hyväksymiseen ja voimaantuloon. Jos liitteen tai liitettä koskevan muutosehdotuksen hyväksyminen edellyttää yleissopimuksen muuttamista, liite tai liitteen muutos ei tule voimaan ennen yleissopimusta koskevan muutoksen voimaantuloa. Pariisin sopimuksen 23 artiklan 2 kohdan mukaan sopimuksen liitteet ovat erottamaton osa sopimusta, ja jollei nimenomaisesti toisin määrätä, viittaus sopimukseen on samalla viittaus sen liitteisiin. Liitteet rajoittuvat lueteloihin, lomakkeisiin ja muuhun kuvailevaan aineistoon, joka on luonteeltaan tieteellistä, teknistä, menettelyllistä tai hallinnollista.

24 artikla. Artiklan mukaan Pariisin sopimukseen sovelletaan soveltuvin osin yleissopimuksen 14 artiklan riitojen ratkaisemista koskevia määräyksiä. Kyseisen määräyksen mukaan sopimuspuolet pyrkivät ratkaisemaan riidan neuvotteluteitse tai jonkin muun valitsemansa rauhanomaisen keinon avulla. Sopimuspuoli voi ilmastopimusta hyväksyessään antaa selityksen, jossa se tunnustaa vastavuoroisuuden perusteella Kansainvälisen tuomioistuimen tuomiovallan tai pakollisen välimiesmenettelyn. Koska Suomi ei ole ilmastopimusta hyväksyessään antanut kyseisenlaista ilmoitusta, määräys ei johda Suomen kannalta pakolliseen riitojen ratkaisumenettelyyn.

25 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan kullakin osapuolella on yksi ääni, jollei artiklan 2 kohdan määräyksistä muuta johdu. Artiklan 2 kohdan mukaan alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön äänioikeus sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa vastaa äänimäärää, joka on yhtä suuri kuin sen tämän sopimuksen osapuolina olevien jäsenvaltioiden lukumäärä. Järjestö ja sen jäsenvaltio eivät saa käyttää äänioikeuttaan samanaikaisesti.

26 artikla. Artiklassa määrätään sopimuksen tallettajaksi Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin.

27 artikla. Artiklan mukaan sopimukseen ei voi tehdä varaumia.

28 artikla. 28 artikla sisältää määräykset sopimuksen irtisanomisesta. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuoli voi irtisanoa sopimuksen milloin tahansa, kun on kulunut kolme vuotta siitä päivästä, jona sopimus on tullut voimaan kyseisen osapuolen osalta. Irtisanominen ilmoitetaan kirjallisesti sopimuksen tallettajalle. Artiklan 2 kohdan mukaan irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut irtisanomista koskevan ilmoituksen tai osapuolen siinä ilmoittamana myöhempänä ajankohtana. Artiklan 3 kohdan mukaan osapuolen, joka irtisanoo yleissopimuksen, katsotaan irtisanoneen myös tämän sopimuksen.

29 artikla. Artiklan mukaan sopimuksen alkuperäiskappale on talletettu Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin huostaan. Sopimuksen todistusvoimaiset tekstit ovat sopimuksen arabi-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1§. Pariisin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selvitetään eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa.

2§. Pariisin sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja lain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

3 Voimaantulo

Ilmastopimuksen sopimuspuolet hyväksyvät Pariisin sopimuksen omien kansallisten menettelyjensä mukaisesti. Pariisin sopimuksen 21 artiklan mukaan sopimus tulee sen hyväksyneiden sopimuspuolten osalta voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona vähintään 55 yleissopimuksen sopimuspuolta, jotka edustavat yhdessä vähintään laskennallista 55 prosenttia maailmanlaajuisista kasvihuonekaasujen päästöistä, on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa. Sopimukseen on sitoutunut 7 päivään lokakuuta 2016 mennessä 75 sopimuspuolta, jotka edustavat yhteensä noin 59 prosenttia maailmanlaajuisista kasvihuonekaasujen päästöistä. Sopimuksen voimaantulokynnys täyttyi 5 päivänä lokakuuta 2016 ja sopimus tulee voimaan 4 päivänä marraskuuta 2016. EU sekä kansalliset sitoutumismenettelynsä valmiiksi saaneet EU:n jäsenvaltiot Itävalta, Ranska, Saksa, Unkari, Malta, Portugali ja Slovakia ovat 5 päivänä lokakuuta 2016 mennessä tallettaneet ratifioimis- ja/tai hyväksymiskirjansa YK:n pääsihteerille. Pariisin sopimus tulee Suomen osalta voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona Suomi on tallettanut ratifioimiskirjansa.

Pariisin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettavan lain ehdotetaan tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Pariisin sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Sopimuksen 3 artiklassa lueteltuja Pariisin sopimuksen 2 artiklan mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi toteutettava toimia voi-

daan pitää Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 10 kohdassa tarkoitettuna ympäristönsuojelua koskevana määräyksenä. Siten Pariisin sopimuksen voimaansaattamiseksi Ahvenanmaan maakunnassa on itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukaan saatava Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntä.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

EU:n ja jäsenvaltioiden välinen toimivallanjako

Pariisin sopimus on niin sanottu sekasopimus, joka sisältää sekä EU:n että sen jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan eduskunta hyväksyy unionin ja jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä sisältävät sekasopimukset vain siltä osin kun ne kuuluvat kansalliseen toimivaltaan (PeVL 6/2001 vp, PeVL 31/2001 vp ja PeVL 16/2004 vp).

SEUT 4 artiklan 2 kohdan e alakohdan mukaan ympäristö kuuluu unionin ja sen jäsenvaltioiden kesken jaetun toimivallan piiriin. EU:n ratifioimiskirjan liitteenä EU ja sen jäsenvaltiot antavat ilmoituksen EU:n toimivallan laajuudesta sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Ilmoituksen mukaan EU:lla on SEUT 191 artiklan ja 192 artiklan 1 kohdan mukaisesti toimivalta tehdä kansainvälisiä sopimuksia ja panna täytäntöön niistä johtuvat velvoitteet, kun se pyrkii edistämään kansainvälisellä tasolla sellaisia toimenpiteitä, joilla puututaan alueellisiin tai maailmanlaajuisiin ympäristöongelmiin, ja erityisesti ilmastonmuutoksen torjumiseen. Tämän lisäksi ilmoituksessa todetaan, että EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteinen INDC täyttää unionin ja sen jäsenvaltioiden toimilla kunkin oman toimivallan rajoissa.

Pariisin sopimus on tarkoitettu pitkäaikaiseksi sopimukseksi, jossa osapuolten kansallisia päästövähennystavoitteita tulee ajan kuluessa jatkuvasti kiristää. Koska toimivallanjako EU:n ja sen jäsenvaltioiden välillä on dynaamista ja EU:n toiminnan myötä alati muuttuvaa, myös myöhemmin päätettävien vähennystavoitteiden toimeenpanemiseksi annettava EU-lainsäädäntö voi muokata EU:n ja sen jäsenvaltioiden välistä nykyistä toimivallanjakoa. Näin ollen ei ole mahdollista tyhjentävästi määrittellä kysymystä EU:n ja sen jäsenvaltioiden välistä toimivallanjaosta Pariisin sopimuksen osalta.

Jaetun toimivallan aloilla jäsenvaltiot voivat toimia siltä osin, kuin unioni ei ole käyttänyt omaa toimivaltaansa tai on päättänyt lakata käyttämästä sitä. SEUT 191 ja 192 artikloissa täsmennetään unionin toimivaltaa ympäristöasioissa. EU on käyttänyt näiden määräysten mukaista toimivaltaansa vuonna 2009 sovitussa ilmasto- ja energiapaketissa, jossa on määritelty EU:n sisäinen päästövähennystavoite vuoteen 2020 asti. EU:n komissio on antanut lainsäädäntöehdotuksensa vuoden 2030 ilmasto- ja energiakehykseen kuuluvien päästökauppaa ja jäsenvaltioiden välistä taakanjakoa koskevien säädösten uudistamisesta sekä LULUCF-sektorin sisällyttämisestä tähän kehykseen.

Päästökauppasektorin päästövähennystavoite toteutetaan EU:ssa yhteisesti eikä sitä jaeta erikseen jäsenvaltiokohtaisiksi tavoitteiksi. Koska jäsenvaltioilla on toimivaltaa päästökauppasektorilla vain siltä osin, kuin unioni ei ole käyttänyt omaa toimivaltaansa, jäsenvaltioiden mahdollisuudet antaa kansallista sääntelyä päästökaupan alalla ovat käytännössä hyvin rajalliset. Unionin nykyistä lainsäädäntöä on kuvattu edellä jaksossa 2.2.2.

Päästökauppajärjestelmän ulkopuoliset toimialat kuuluvat EU:n ja sen jäsenvaltioiden kesken jaettuun toimivaltaan. Päästökaupan ulkopuolisen sektorin päästövähennyksistä säännellään taakanjakopäätöksellä, joka tullaan 2020 jälkeen korvaamaan uudella taakanjakoasetuksella. Komission tätä koskevassa säädösehdotuksessa esitetään jäsenvaltiokohtaiset kansalliset päästövähennysvelvoitteet vuodelle 2030. Lisäksi LULUCF-sektori tullaan sisällyttämään vuoden 2020 jälkeiseen EU:n 2030 ilmasto- ja energiakehikkoon.

Taakanjakoa koskevassa asetusehdotuksessa ei esitetä tarkempia toimenpiteitä päästövähennysten toteuttamiseksi. Taakanjakosektorin toimista jäsenvaltiot päättävät itsenäisesti niiltä osin kuin tästä ei ole EU:n sääntelyä, sillä myös muu unionin ilmastotavoitteisiin liittyvä sektorikohtainen lainsäädäntö rajaa jäsenvaltioiden toimivaltaa ilmastopolitiikan toteuttamisessa myös päästökaupasektorin ulkopuolella.

Pariisin sopimuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisen päästövähennystavoitteen toteuttamisen keinot sekä sopimuksen 4 artikla 3 kohdan mukaisesti tapahtuvan päästövähennystavoitteen päivittäminen kuuluvat Suomen toimivaltaan päästökauppajärjestelmään kuulumattomalla sektorilla, kuitenkin ottaen huomioon unionin sektorikohtaisen lainsäädännön määräykset. Suomi päättää päästövähennystavoitteen kansallisista toteuttamiskeinoista myöhemmin annettavan EU:n lainsäädännön puitteissa. Pariisin sopimuksen EU-ratifiointin myötä EU:n ja sen jäsenvaltioiden INDC:stä tulee niiden ensimmäinen NDC. Pariisin sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti annetun EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteisen NDC:n päivittämisestä päättäneen Eurooppa-neuvostossa.

Pariisin sopimuksen 4 artiklan 9 kohdan mukaisen päästövähennystavoitteen tiedoksi antamisessa ja sopimuksen 4 artiklan 11 kohdan mukaisesti tapahtuvan voimassaolevan päästövähennystavoitteen tarkistamisesta päättämässä toimivallanjakoon soveltuu, mitä yllä on esitetty sopimuksen 4 artiklan 2 ja 3 kohdan osalta.

Pariisin sopimuksen 9 artiklan 1 kohdan mukainen rahoitusta ja mainitun artiklan 5 kohdan mukainen rahoitukseen liittyvää raportointia koskeva määräys kuuluvat jäsenvaltioiden yksinomaiseen ja siten Suomen toimivaltaan.

Lainsäädännön alaan kuuluvat sopimusmääräykset

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys luetaan lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käytännön mukaan säädettävä lailla. Kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan riippumatta siitä, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000, PeVL 12/2000 vp).

Suomen kansallisella lainsäädännöllä säännellään laajasti päästökaupan ulkopuolisten sektorien kasvihuonekaasupäästöjä siten kuin edellä on kuvattu. EU:n lainsäädännöllä asetetaan

jäsenvaltiokohtaiset päästövähennysvelvoitteet, joilla EU ja sen jäsenvaltiot voivat toteuttaa Pariisin sopimuksen päästövähennysvelvoitteet yhdessä siten kuin ne ovat Pariisin sopimuksen ja siihen liittyvien päätösten mukaisesti sopimuksen sihteeristölle ilmoittaneet.

Pariisin sopimuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaista päästövähennystavoitetta sekä mainitun artiklan 3, 9 ja 11 kohdan mukaista tavoitteen säännönmukaista päivittämistä, tiedoksi antamista ja ennenaikaista tarkistamista koskevia määräyksiä on pidettävä perustuslain 94 § 1 momentissa tarkoitettuina lainsäädännön alaan kuuluvina määräyksinä, joiden hyväksyminen edellyttää eduskunnan suostumusta.

Pariisin sopimuksen 1 artiklan määräykset koskevat sopimuksessa käytettyjen määritelmien yleissopimus, sopimuspuolten konferenssi sekä osapuoli tulkintaa. Lisäksi artiklassa määrätään, että Pariisin sopimusta sovellettaessa sovelletaan lisäksi yleissopimuksen 12 artiklan mukaisia määritelmiä. Käsitteitä määrittävät sopimusmääräykset vaikuttavat välillisesti pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten (4 artiklan 2, 3, 9 ja 11 kohta) tulkintaan ja soveltamiseen ja kuuluvat siten itsekin lainsäädännön alaan (esim. PeVL 6/2001 vp).

Eduskunnan hyväksyntää pyydetään Pariisin sopimukselle myös siitä syystä, että sitä on pidettävä merkitykseltään huomattavana, koska sopimuksella kaikki ilmastopoliittisten osapuolten ovat ensimmäistä kertaa valmiita päästövähennystoimiin. Sopimuksen mukaan kehittyneet maat sitoutuvat antamaan koko taloutensa laajuisia ehdottomia päästövähennystavoitteita. Kehittyvien maiden sitä vastoin olisi tehostettava päästöjen hillintäpyrkimyksiään, ja niitä kannustetaan siirtymään vähitellen koko talouden laajuisiin päästövähennys- tai rajoitustavoitteisiin erilaisten kansallisten olosuhteidensa mukaisesti. Pariisin sopimuksen myötä poistui osittain kehittyneiden ja kehittyvien maiden välillä aiemmissa ilmastopoliittisissa vallinnut jyrkkä kahtiajako, jossa päästövähennysvelvoitteet koskivat ainoastaan kehittyneitä maita.

4.2 Käsittelyjärjestys

Pariisin sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä esitykseen sisältyvä lakiehdotus koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Pariisin sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamiseksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että eduskunta hyväksyisi Pariisissa 12 päivänä joulukuuta 2015 tehdyn Pariisin sopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska Pariisin sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Pariisin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1§

Pariisissa 12 päivänä joulukuuta 2015 tehdyn Pariisin sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2§

Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 13 päivänä lokakuuta 2016

Pääministerin estyneenä ollessa, kunta- ja uudistusministeri

Anu Vehviläinen

Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

(Suomennos)

PARIISIN SOPIMUS

Tämän sopimuksen osapuolet, jotka ovat sopimuspuolina ilmastonmuutosta koskevassa Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksessa, jäljempänä "yleissopimus", noudattavat toiminnan tehostamista koskevaa Durbanin toimintaohjelmaa, jonka yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssi hyväksyi päätöksellä 1/CP.17 seitsemännestätoista istunnossaan,

pyrkivät yleissopimuksen tavoitteeseen ja pitävät ohjeenaan sen periaatteita, kuten tasaveroisuuden ja yhteisen mutta eriytyneen vastuunsa sekä omien valmiuksiensa periaatteita, ottaen huomioon erilaiset kansalliset olosuhteet,

tiedostavat, että ilmastonmuutoksen pakottavaan uhkaan on vastattava tehokkaasti ja edistyksekkäästi parhaan käytettävissä olevan tieteellisen tiedon pohjalta,

tiedostavat myös kehitysmaaosapuolten, varsinkin ilmastonmuutoksen haittavaikutuksille erityisen alttiiden maiden, erityistarpeet ja erityisolot yleissopimuksessa määrättyllä tavalla,

ottavat kaikilta osin huomioon vähiten kehittyneiden maiden erityistarpeet ja erityislanteet, jotka liittyvät rahoitukseen ja teknologian siirtoon,

ovat tietoisia siitä, että ilmastonmuutoksen lisäksi osapuoliin saattavat vaikuttaa myös niiden toimien vaikutukset, joilla ilmastonmuutokseen vastataan,

korostavat, että ilmastonmuutokseen liittyvät toimet, siihen vastaaminen ja vaikutukset liittyvät olennaisesti oikeudenmukaiseen kestävä kehityksen saavuttamiseen ja köyhyyden poistamiseen,

tiedostavat, että on ensisijaisen tärkeää varmistaa ruokaturva ja lopettaa nälänhätä ja että ruoantuotannon järjestelmät ovat erityisen alttiita ilmastonmuutoksen haittavaikutuksille,

PARIS AGREEMENT

The Parties to this Agreement,
Being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, hereinafter referred to as "the Convention",
Pursuant to the Durban Platform for Enhanced Action established by decision 1/CP.17 of the Conference of the Parties to the Convention at its seventeenth session,

In pursuit of the objective of the Convention, and being guided by its principles, including the principle of equity and common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances,

Recognizing the need for an effective and progressive response to the urgent threat of climate change on the basis of the best available scientific knowledge,

Also recognizing the specific needs and special circumstances of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change, as provided for in the Convention,

Taking full account of the specific needs and special situations of the least developed countries with regard to funding and transfer of technology,

Recognizing that Parties may be affected not only by climate change, but also by the impacts of the measures taken in response to it,

Emphasizing the intrinsic relationship that climate change actions, responses and impacts have with equitable access to sustainable development and eradication of poverty,

Recognizing the fundamental priority of safeguarding food security and ending hunger, and the particular vulnerabilities of food production systems to the adverse impacts of climate change,

ottavat huomioon, että on ehdottoman tärkeää varmistaa työvoiman oikeudenmukainen siirtyminen ja luoda ihmisarvoista työtä sekä hyvälaatuisia työpaikkoja kansallisesti määriteltävien ensisijaisten kehitystavoitteiden mukaisesti,

ovat tietoisia siitä, että ilmastonmuutos on koko ihmiskunnan yhteinen huolenaihe, ja katsovat, että osapuolten olisi ilmastonmuutosta käsittelevissä toimissaan kunnioitettava ja edistettävä seuraavia seikkoja ja otettava ne huomioon: ihmisoikeuksiin liittyvät osapuolten velvoitteet, oikeus terveyteen, alkuperäiskansojen, paikallisyhteisöjen, siirtolaisten, lasten, vammaisten henkilöiden ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeudet ja oikeus kehitykseen sekä sukupuolten tasa-arvo, naisten voimaannuttaminen ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus,

tiedostavat, että on tärkeää tilanteen mukaan suojella ja vahvistaa yleissopimuksessa tarkoitettuja kasvihuonekaasujen nieluja ja varastoja,

panevat merkille, että on tärkeää varmistaa kaikkien ekosysteemien, myös valtamerien ekosysteemien, toimintakyvyn säilyminen sekä luonnon monimuotoisuuden suojelu, jotka tietyissä kulttuureissa tunnetaan Äiti Maana, ja panevat merkille, että "ilmasto-oikeudenmukaisuuden" käsite on tärkeä joillekin, kun toimitaan ilmastonmuutoksen käsittelemiseksi,

vahvistavat, että koulutus, yleisölle tiedottaminen, yleisön osallistuminen, yleisön tiedonsaanti ja yhteistyö ovat tärkeitä kaikilla tasoilla tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa,

tiedostavat, että kaikkien julkisen vallan tasojen ja erilaisten toimijoiden on tärkeää osallistua osapuolten kansallisen lainsäädännön mukaisesti ilmastonmuutokseen puuttamiseen,

tiedostavat myös, että kestäväillä elämäntavoilla ja kestäväillä kulutus- ja tuotantotavoilla, joiden suhteen osapuolina ovat kehittyneet maat toimivat edelläkävijöinä, on tärkeä merkitys ilmastonmuutokseen puuttuttaessa, ovat sopineet seuraavasta:

Taking into account the imperatives of a just transition of the workforce and the creation of decent work and quality jobs in accordance with nationally defined development priorities,

Acknowledging that climate change is a common concern of humankind, Parties should, when taking action to address climate change, respect, promote and consider their respective obligations on human rights, the right to health, the rights of indigenous peoples, local communities, migrants, children, persons with disabilities and people in vulnerable situations and the right to development, as well as gender equality, empowerment of women and intergenerational equity,

Recognizing the importance of the conservation and enhancement, as appropriate, of sinks and reservoirs of the greenhouse gases referred to in the Convention,

Noting the importance of ensuring the integrity of all ecosystems, including oceans, and the protection of biodiversity, recognized by some cultures as Mother Earth, and noting the importance for some of the concept of "climate justice", when taking action to address climate change,

Affirming the importance of education, training, public awareness, public participation, public access to information and cooperation at all levels on the matters addressed in this Agreement,

Recognizing the importance of the engagements of all levels of government and various actors, in accordance with respective national legislations of Parties, in addressing climate change, **2**

Also recognizing that sustainable lifestyles and sustainable patterns of consumption and production, with developed country Parties taking the lead, play an important role in addressing climate change,

Have agreed as follows:

1 artikla

Tätä sopimusta sovellettaessa sovelletaan yleissopimuksen 1 artiklassa olevia määritelmiä. Tämän lisäksi

(a) "yleissopimus" tarkoittaa New Yorkissa 9 päivänä toukokuuta 1992 tehtyä ilmastonmuutosta koskevaa Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimusta;

(b) "sopimuspuolten konferenssi" tarkoittaa yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssia;

(c) "osapuoli" tarkoittaa tämän sopimuksen osapuolta.

2 artikla

1. Tämän sopimuksen, jolla tehostetaan yleissopimuksen ja sen tavoitteen täytäntöönpanoa, tavoitteena on vahvistaa maailmanlaajuisia toimia ilmastonmuutoksen uhan torjumiseksi kestävästä kehityksestä ja köyhyyden poistamispyrkimysten yhteydessä, muun muassa:

(a) pitämällä maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle 2 °C:ssa suhteessa esiteolliseen aikaan ja pyrkien toimiin, joilla lämpötilan nousu saataisiin rajattua 1,5 °C:een suhteessa esiteolliseen aikaan tiedostaen, että tämä vähentäisi merkittävästi ilmastonmuutoksen aiheuttamia riskejä ja vaikutuksia;

(b) parantamalla kykyä sopeutua ilmastonmuutoksen haittavaikutuksiin ja kykyä joustavasti mukautua muuttuvaan ilmastoon sekä edistämällä kehitystä kohti alhaisia kasvihuonekaasujen päästöjä tavalla, joka ei uhkaa ruoantuotantoa; ja

(c) sovittamalla rahoitusvirrat johdonmukaisiksi suhteessa vähäpäästöiseen kehityskulkuun ja kehitykseen, jossa joustavasti mukaudutaan muuttuvaan ilmastoon.

2. Tämä sopimus pannaan täytäntöön noudattaen oikeudenmukaisuutta ja yhteisen mutta eriytyneen vastuun sekä omien valmiuksien periaatteita erilaisten kansallisten olosuhteiden mukaisesti.

Article 1

For the purpose of this Agreement, the definitions contained in Article 1 of the Convention shall apply. In addition:

(a) "Convention" means the United Nations Framework Convention on Climate Change, adopted in New York on 9 May 1992;

(b) "Conference of the Parties" means the Conference of the Parties to the Convention;

(c) "Party" means a Party to this Agreement.

Article 2

1. This Agreement, in enhancing the implementation of the Convention, including its objective, aims to strengthen the global response to the threat of climate change, in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty, including by:

(a) Holding the increase in the global average temperature to well below 2 °C above pre-industrial levels and pursuing efforts to limit the temperature increase to 1.5 °C above pre-industrial levels, recognizing that this would significantly reduce the risks and impacts of climate change;

(b) Increasing the ability to adapt to the adverse impacts of climate change and foster climate resilience and low greenhouse gas emissions development, in a manner that does not threaten food production; and

(c) Making finance flows consistent with a pathway towards low greenhouse gas emissions and climate-resilient development.

2. This Agreement will be implemented to reflect equity and the principle of common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

3 artikla

Kansallisesti määriteltyinä panoksina vastattaessa maailmanlaajuisesti ilmastomuutokseen kaikki osapuolet toteuttavat 4, 7, 9, 10, 11 ja 13 artiklassa määritellyt kunnianhimoiset pyrkimykset tämän sopimuksen 2 artiklassa määrätyn tarkoituksen saavuttamiseksi ja antavat nämä toimet tiedoksi. Kaikkien osapuolten toimia vahvistetaan ajan myötä, ja samalla tiedostetaan tarve tukea kehitysmaaosapuolia tämän sopimuksen panemiseksi tehokkaasti täytäntöön.

4 artikla

1. Saavuttaakseen 2 artiklassa määrätyn lämpötilaa koskevan pitkän aikavälin tavoitteen osapuolet pyrkivät saavuttamaan maailmanlaajuisten kasvihuonekaasujen päästöjen huipputason mahdollisimman pian, tietoisina siitä, että huipputason saavuttaminen vie kauemmin kehitysmaaosapuolilta, sekä tekemään sen jälkeen nopeita vähennyksiä parhaan käytettävissä olevan tieteellisen tiedon perusteella, jotta saavutettaisiin tasapaino ihmisen toiminnan aiheuttamien kasvihuonekaasujen päästöjen ja nielujen aikaansaamien poistumien välillä kuluvan vuosisadan jälkipuoliskolla, toimien oikeudenmukaisesti, kestävä kehityksen ja köyhyyden poistamispyrkimysten yhteydessä.

2. Kukin osapuoli laatii ja antaa tiedoksi peräkkäiset kansallisesti määritellyt panoksensa, jotka se aikoo saavuttaa, ja ylläpitää niitä. Osapuolet toteuttavat kansalliset ilmastomuutoksen hillintätoimet saavuttaakseen panosten tavoitteet.

3. Kunkin osapuolen seuraavassa kansallisesti määritellyssä panoksessa edetään verrattuna osapuolen aiempaan kansallisesti määriteltyyn panokseen, ja tämä seuraava panos vastaa osapuolen korkeinta mahdollista tavoitetasoa, ottaen huomioon osapuolen yhteinen mutta eriytynyt vastuu sekä omat valmiudet erilaisten kansallisten olosuhteiden mukaisesti.

4. Osapuolina olevien kehittyneiden maiden olisi edelleen toimittava edelläkävijöinä sitoutumalla koko taloutensa laajuisiin ehdot-

Article 3

As nationally determined contributions to the global response to climate change, all Parties are to undertake and communicate ambitious efforts as defined in Articles 4, 7, 9, 10, 11 and 13 with the view to achieving the purpose of this Agreement as set out in Article 2. The efforts of all Parties will represent a progression over time, while recognizing the need to support developing country Parties for the effective implementation of this Agreement.

Article 4

1. In order to achieve the long-term temperature goal set out in Article 2, Parties aim to reach global peaking of greenhouse gas emissions as soon as possible, recognizing that peaking will take longer for developing country Parties, and to undertake rapid reductions thereafter in accordance with best available science, so as to achieve a balance between anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases in the second half of this century, on the basis of equity, and in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty.

2. Each Party shall prepare, communicate and maintain successive nationally determined contributions that it intends to achieve. Parties shall pursue domestic mitigation measures, with the aim of achieving the objectives of such contributions.

3. Each Party's successive nationally determined contribution will represent a progression beyond the Party's then current nationally determined contribution and reflect its highest possible ambition, reflecting its common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

4. Developed country Parties should continue taking the lead by undertaking economy-wide absolute emission reduction targets.

tomiin päästövähennystavoitteisiin. Kehitysmaaosapuolten olisi edelleen tehostettava hillintäpyrkimyksiään, ja niitä kannustetaan siirtymään vähitellen koko taloutensa laajuisiin päästövähennys- tai -rajoitustavoitteisiin erilaisten kansallisten olosuhteiden mukaisesti.

5. Kehitysmaaosapuolia tuetaan 9, 10 ja 11 artiklan mukaisesti tämän artiklan täytäntöönpanossa tiedostaen, että kehitysmaaosapuolten tehostettu tukeminen mahdollistaa niiden toimien tavoitetasoa nostamisen.

6. Vähiten kehittyneet maat ja pienet kehittyvät saarivaltiot voivat laatia ja antaa tiedoksi erityisolosuhteitaan vastaavia strategioita, suunnitelmia ja toimintoja, jotka koskevat alhaisiin kasvihuonekaasujen päästöihin johtavaa kehitystä.

7. Ne hillinnän sivuhyödyt, jotka saadaan osapuolten sopeutumistoimista ja/tai suunnitelmista talouden monipuolistamiseksi, voivat osaltaan edistää tämän artiklan mukaisen hillinnän tuloksia.

8. Antaessaan tiedoksi kansallisesti määritellyjä panoksiaan kaikki osapuolet antavat selkeyden, avoimuuden ja ymmärrettävyyden vuoksi tarvittavat tiedot noudattaen päätöstä 1/CP.21 ja mahdollisia asiaa koskevia päätöksiä, jotka tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi on tehnyt.

9. Kukin osapuoli antaa kansallisesti määritellyn panoksensa tiedoksi joka viides vuosi noudattaen päätöstä 1/CP.21 ja mahdollisia asiaa koskevia päätöksiä, jotka tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi on tehnyt, sekä ottaen huomioon 14 artiklassa tarkoitetun maailmanlaajuisen tilannekatsauksen tulokset.

10. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi käsittelee kansallisesti määriteltujen panosten yleisiä aikatauluja ensimmäisessä istunnossaan.

11. Osapuoli voi milloin tahansa tarkistaa voimassa olevia kansallisesti määriteltäviä panoksiaan nostaakseen tavoitetasoaan, noudattaen tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin hyväksymiä ohjeita.

Developing country Parties should continue enhancing their mitigation efforts, and are encouraged to move over time towards economy-wide emission reduction or limitation targets in the light of different national circumstances.

5. Support shall be provided to developing country Parties for the implementation of this Article, in accordance with Articles 9, 10 and 11, recognizing that enhanced support for developing country Parties will allow for higher ambition in their actions.

6. The least developed countries and small island developing States may prepare and communicate strategies, plans and actions for low greenhouse gas emissions development reflecting their special circumstances.

7. Mitigation co-benefits resulting from Parties' adaptation actions and/or economic diversification plans can contribute to mitigation outcomes under this Article.

8. In communicating their nationally determined contributions, all Parties shall provide the information necessary for clarity, transparency and understanding in accordance with decision 1/CP.21 and any relevant decisions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

9. Each Party shall communicate a nationally determined contribution every five years in accordance with decision 1/CP.21 and any relevant decisions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement and be informed by the outcomes of the global stocktake referred to in Article 14.

10. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall consider common time frames for nationally determined contributions at its first session.

11. A Party may at any time adjust its existing nationally determined contribution with a view to enhancing its level of ambition, in accordance with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

12. Osapuolten tiedoksi antamat kansallisesti määritellyt panokset merkitään sihteeristön ylläpitämään julkiseen rekisteriin.

13. Osapuolet antavat selvityksen kansallisesti määritellyistä panoksistaan. Antaessaan selvityksen kansallisesti määriteltyjä panoksiaan vastaavista ihmisen toiminnan aiheuttamista päästöistä ja poistumista osapuolet edistävät ympäristötavoitteiden loukkaamattomuutta, avoimuutta, tarkkuutta, täydellisyyttä, vertailtavuutta ja johdonmukaisuutta sekä varmistavat kaksinkertaisen laskennan välttämisen noudattaen tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan osapuolten konferenssin hyväksymiä ohjeita.

14. Kun osapuolet määrittävät ja toteuttavat kansallisesti määritellyissä panoksissaan hiltätoimia, jotka liittyvät ihmisen toiminnan aiheuttamiin päästöihin ja poistumiin, niiden olisi tilanteen mukaan otettava huomioon olemassa olevat yleissopimukseen perustuvat menetelmät ja ohjeet tämän artiklan 13 kohdan määräysten mukaisesti.

15. Tätä sopimusta täytäntöön pantaessa osapuolet ottavat huomioon niiden osapuolten huolenaiheet, joiden talouksiin ilmastomuutoksen vastatoimet vaikuttavat eniten. Näitä ovat erityisesti kehitysmaaosapuolet.

16. Ne osapuolet, mukaan lukien alueelliset taloudellisen yhdentymisen järjestöt ja niiden jäsenvaltiot, jotka ovat tehneet sopimuksen yhteistoiminnasta tämän artiklan 2 kohtaa sovellettaessa, ilmoittavat sihteeristölle kyseisen sopimuksen ehdot, mukaan lukien kullekin osapuolelle osoitettu päästötaso kyseisenä ajanjaksona, samalla, kun ne antavat tiedoksi kansallisesti määritellyt panoksensa. Sihteeristö ilmoittaa puolestaan kyseisen sopimuksen ehdot yleissopimuksen osapuolille ja allekirjoittajille.

17. Kukin 16 kohdassa tarkoitettujen sopimuksen osapuoli vastaa kyseisessä sopimuksessa määrätystä päästötasostaan tämän artiklan 13 ja 14 kohdan sekä 13 ja 15 artiklan mukaisesti.

18. Jos yhdessä toimivat osapuolet toimivat yhdessä sellaisessa alueellisessa taloudellisen yhdentymisen järjestössä, joka on itse tämän

12. Nationally determined contributions communicated by Parties shall be recorded in a public registry maintained by the secretariats.

13. Parties shall account for their nationally determined contributions. In accounting for anthropogenic emissions and removals corresponding to their nationally determined contributions, Parties shall promote environmental integrity, transparency, accuracy, completeness, comparability and consistency, and ensure the avoidance of double counting, in accordance with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

14. In the context of their nationally determined contributions, when recognizing and implementing mitigation actions with respect to anthropogenic emissions and removals, Parties should take into account, as appropriate, existing methods and guidance under the Convention, in the light of the provisions of paragraph 13 of this Article.

15. Parties shall take into consideration in the implementation of this Agreement the concerns of Parties with economies most affected by the impacts of response measures, particularly developing country Parties.

16. Parties, including regional economic integration organizations and their member States, that have reached an agreement to act jointly under paragraph 2 of this Article shall notify the secretariat of the terms of that agreement, including the emission level allocated to each Party within the relevant time period, when they communicate their nationally determined contributions. The secretariat shall in turn inform the Parties and signatories to the Convention of the terms of that agreement.

17. Each party to such an agreement shall be responsible for its emission level as set out in the agreement referred to in paragraph 16 of this Article in accordance with paragraphs 13 and 14 of this Article and Articles 13 and 15.

18. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization which is

sopimuksen osapuolena, ja toimivat yhdessä tämän järjestön kanssa, kukin kyseisen alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön jäsenvaltio erikseen ja yhdessä tällaisen järjestön kanssa vastaa järjestön päästötasosta, joka on määrätty tämän artiklan 16 kohdan mukaisesti tiedoksi annetussa sopimuksessa, tämän artiklan 13 ja 14 kohdan sekä 13 ja 15 artiklan mukaisesti.

19. Kaikkien osapuolten olisi pyrittävä laatimaan ja antamaan tiedoksi pitkän aikavälin kehitysstrategiat alhaisten kasvihuonekaasujen päästöjen saavuttamiseksi, pitäen mielessä 2 artiklan ja ottaen huomioon yhteisen mutta eriytyneen vastuunsa sekä omat valmiutensa erilaisten kansallisten olosuhteiden mukaisesti.

5 artikla

1. Osapuolten tulisi ryhtyä toimiin suojelukseen ja lisätäkseen tilanteen mukaan yleis-sopimuksen 4 artiklan 1 kappaleen d kohdassa tarkoitettuja kasvihuonekaasujen nieluja ja varastoja, metsät mukaan lukien.

2. Osapuolia kannustetaan ryhtymään toimiin toteuttaakseen ja tukeakseen muun muassa tulospohjaisilla maksuilla nykyistä toimintakehystä, joka on määritelty yleissopimuksen perusteella annetuilla ohjeilla ja päätöksillä seuraavista asioista: menettelytavat ja myönteiset kannustimet, jotka liittyvät toimintaan metsäkadosta ja metsien tilan heikkenemisestä aiheutuvien päästöjen vähentämiseksi, sekä suojelun, kestävän metsänhoidon ja metsien hiilivarastojen lisäämisen merkitys kehitysmaissa; vaihtoehtoiset menettelytavat, kuten yhteiset hillintä- ja sopeutumistoimien menettelytavat, joilla pyritään yhtenäiseen ja kestäväan metsänhoitoon vahvistaen samalla, että on tärkeää edistää tilanteen mukaan näihin menettelytapoihin liittyviä muita kuin hiilensidontaan liittyviä hyötyjä.

6 artikla

1. Osapuolet hyväksyvät sen, että jotkin osapuolet päättävät toimia vapaaehtoisesti yhteistyössä toteuttaessaan kansallisesti mää-

itself a Party to this Agreement, each member State of that regional economic integration organization individually, and together with the regional economic integration organization, shall be responsible for its emission level as set out in the agreement communicated under paragraph 16 of this Article in accordance with paragraphs 13 and 14 of this Article and Articles 13 and 15.

19. All Parties should strive to formulate and communicate long-term low greenhouse gas emission development strategies, mindful of Article 2 taking into account their common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

Article 5

1. Parties should take action to conserve and enhance, as appropriate, sinks and reservoirs of greenhouse gases as referred to in Article 4, paragraph 1(d), of the Convention, including forests.

2. Parties are encouraged to take action to implement and support, including through results-based payments, the existing framework as set out in related guidance and decisions already agreed under the Convention for: policy approaches and positive incentives for activities relating to reducing emissions from deforestation and forest degradation, and the role of conservation, sustainable management of forests and enhancement of forest carbon stocks in developing countries; and alternative policy approaches, such as joint mitigation and adaptation approaches for the integral and sustainable management of forests, while reaffirming the importance of incentivizing, as appropriate, non-carbon benefits associated with such approaches.

Article 6

1. Parties recognize that some Parties choose to pursue voluntary cooperation in the implementation of their nationally deter-

riteltyjä panoksiaan mahdollistaakseen korkeamman tavoitetason hillintä- ja sopeutumistoimilleen sekä edistääkseen kestävää kehitystä ja ympäristötavoitteiden loukkaamattomuutta.

2. Osallistuessaan vapaaehtoisesti yhteistyömenettelyihin, joihin liittyy hillintätoimien kansainvälisesti siirrettyjen tulosten käyttöä kansallisesti määriteltyjen panosten saavuttamiseen, osapuolet edistävät kestävää kehitystä ja varmistavat ympäristötavoitteiden loukkaamattomuuden sekä avoimuuden, myös hallinnossa, ja soveltavat vankkaa tilinpitoa varmistaa muun muassa kaksinkertaisen laskennan välttämisen, noudattaen tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin hyväksymiä ohjeita.

3. Hillintätoimien kansainvälisesti siirrettyjen tulosten käyttö tämän sopimuksen mukaisten kansallisesti määriteltyjen panosten saavuttamiseen on vapaaehtoista ja edellyttää osallistuvien osapuolten hyväksyntää.

4. Perustetaan kasvihuonekaasujen päästöjen hillintää edistävä ja kestävä kehitystä tukeva mekanismi, joka toimii tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin alaisena ja ohjauksessa ja jota osapuolet voivat käyttää vapaaehtoisesti. Mekanismin valvoo elin, jonka tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi nimeää, ja mekanismin tarkoituksena on

(a) edistää kasvihuonekaasujen päästöjen hillintää edistämällä samalla kestävä kehitystä;

(b) edistää ja helpottaa osapuolten hyväksymien julkis- ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden osallistumista kasvihuonekaasujen päästöjen hillintään;

(c) edistää päästötasojen alentamista isäntämaana toimivassa osapuolivaltiossa, joka hyötyy hillintätoimista näiden johtaessa sellaisiin päästövähennyksiin, joita myös toinen osapuoli voi käyttää saavuttaakseen kansallisesti määritellyt panoksensa; ja

(d) mahdollistaa maailmanlaajuisten päästöjen hillintä kokonaisuutena.

5. Tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitettuun

minimoidut panokset sallitaan korkeamman tavoitetason hillintä- ja sopeutumistoimilleen sekä edistääkseen kestävä kehitystä ja ympäristötavoitteiden loukkaamattomuutta.

2. Parties shall, where engaging on a voluntary basis in cooperative approaches that involve the use of internationally transferred mitigation outcomes towards nationally determined contributions, promote sustainable development and ensure environmental integrity and transparency, including in governance, and shall apply robust accounting to ensure, inter alia, the avoidance of double counting, consistent with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. The use of internationally transferred mitigation outcomes to achieve nationally determined contributions under this Agreement shall be voluntary and authorized by participating Parties.

4. A mechanism to contribute to the mitigation of greenhouse gas emissions and support sustainable development is hereby established under the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement for use by Parties on a voluntary basis. It shall be supervised by a body designated by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement, and shall aim:

(a) To promote the mitigation of greenhouse gas emissions while fostering sustainable development;

(b) To incentivize and facilitate participation in the mitigation of greenhouse gas emissions by public and private entities authorized by a Party;

(c) To contribute to the reduction of emission levels in the host Party, which will benefit from mitigation activities resulting in emission reductions that can also be used by another Party to fulfil its nationally determined contribution; and

(d) To deliver an overall mitigation in global emissions.

5. Emission reductions resulting from the

mekanismiin perustuvia päästövähennyksiä ei saa käyttää sen osoittamiseen, että isäntämaana toimiva osapuoli on saavuttanut kansallisesti määritellyn panoksensa, jos toinen osapuoli käyttää näitä päästövähennyksiä osoittaakseen, että se on saavuttanut kansallisesti määritellyn panoksensa.

6. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi varmistaa, että osa tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitettun mekaniismin toiminnan tuloista käytetään hallintokulujen kattamiseen sekä siihen, että ilmastonmuutoksen haittavaikutuksille erityisen alttiina olevia kehitysmaaosapuolia autetaan sopeutumiskulujen maksamisessa.

7. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi hyväksyy tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitetun mekaniismin säännöt, toimintatavat ja menettelyt ensimmäisessä istunnossaan.

8. Osapuolet pitävät tärkeänä, että osapuolten käytettävissä on yhtenäiset, kokonaisvaltaiset ja tasapainoiset ei-markkinaehtoiset menettelytavat, joiden avulla ne voivat toteuttaa kansallisesti määritellyt panoksensa kestävä kehityksen ja köyhyyden poistamispyrkimysten yhteydessä, yhteensovitusti ja tehokkaasti, tilanteen mukaan muun muassa hillintä- ja sopeutumistoimilla, rahoituksella, teknologian siirrolla ja valmiuksia vahvistamalla. Näillä menettelytavoilla pyritään

(a) edistämään hillinnän ja sopeutumisen tavoitteita;

(b) tehostamaan julkisen ja yksityisen sektorin osallistumista kansallisesti määriteltyjen panosten toteuttamiseen; ja

(c) parantamaan yhteensovittamisen mahdollisuuksia eri välineiden ja asianomaisten toimielinjärjestelyjen välillä.

9. Määritellään kehys ei-markkinaehtoisille kestäväan kehitykseen liittyville menettelytavoille, jotta pystytään edistämään tämän artiklan 8 kohdassa tarkoitettuja ei-markkinaehtoisia menettelytapoja.

mechanism referred to in paragraph 4 of this Article shall not be used to demonstrate achievement of the host Party's nationally determined contribution if used by another Party to demonstrate achievement of its nationally determined contribution.

6. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall ensure that a share of the proceeds from activities under the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article is used to cover administrative expenses as well as to assist developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to meet the costs of adaptation.

7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall adopt rules, modalities and procedures for the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article at its first session.

8. Parties recognize the importance of integrated, holistic and balanced non-market approaches being available to Parties to assist in the implementation of their nationally determined contributions, in the context of sustainable development and poverty eradication, in a coordinated and effective manner, including through, inter alia, mitigation, adaptation, finance, technology transfer and capacity-building, as appropriate. These approaches shall aim to:

(a) Promote mitigation and adaptation ambition;

(b) Enhance public and private sector participation in the implementation of nationally determined contributions; and

(c) Enable opportunities for coordination across instruments and relevant institutional arrangements.

9. A framework for non-market approaches to sustainable development is hereby defined to promote the non-market approaches referred to in paragraph 8 of this Article.

7 artikla

1. Osapuolet asettavat maailmanlaajuisen sopeutumistavoitteen tarkoituksenaan parantaa sopeutumiskykyä, vahvistaa kykyä joustavasti mukautua muuttuvaan ilmastoon ja vähentää alttiutta ilmastomuutokselle, edistääkseen osaltaan kestävästä kehityksestä ja varmistaakseen asianmukaiset sopeutumistoimet 2 artiklassa tarkoitetun lämpötilatavoitteen yhteydessä.

2. Osapuolet tiedostavat, että sopeutuminen on kaikkien kohtaama maailmanlaajuinen haaste, jolla on paikallisia, alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä ulottuvuuksia, ja että sopeutuminen on keskeinen osatekijä ja edistävää tekijä vastattaessa pitkällä aikavälillä maailmanlaajuisesti ilmastomuutokseen ihmisten, elinkeinojen ja ekosysteemien suojelemiseksi, ottaen huomioon niiden kehitysmaasapuolten kiireelliset ja välittömät tarpeet, jotka ovat erityisen haavoittuvia ilmastomuutoksen haittavaikutuksille.

3. Kehitysmaasapuolten sopeutumispyrkimykset tunnustetaan niiden toimintatapojen mukaisesti, jotka tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi hyväksyy ensimmäisessä istunnossaan.

4. Osapuolet tiedostavat, että nykyinen sopeutumistarve on merkittävä, että hillinnän tason nostaminen voi vähentää tarvetta uusiin sopeutumispyrkimyksiin ja että nykyistä suuremmat sopeutumistarpeet voivat merkitä suurempia sopeutumiskuluja.

5. Osapuolet tiedostavat, että sopeutumistoimissa olisi noudatettava maalähtöistä, sukupuolitietoista ja sukupuolten välistä tasa-arvoa tukevaa, osallistavaa ja kaikilta osin avointa menettelyä, ottaen huomioon haavoittuvat ryhmät, yhteisöt ja ekosysteemit, ja että sopeutumistoimien perustana ja ohjeena olisi käytettävä parasta saatavilla olevaa tieteellistä tietoa sekä tilanteen mukaan perimätietoa, alkuperäiskansojen tietoa ja paikallisia tietojärjestelmiä, jotta sopeutuminen saataisiin tarkoituksenmukaisissa tilanteissa sisällytetyksi asianomaisiin sosioekonomisiin sekä ympäristöä koskeviin toimiin ja politiikkaan.

Article 7

1. Parties hereby establish the global goal on adaptation of enhancing adaptive capacity, strengthening resilience and reducing vulnerability to climate change, with a view to contributing to sustainable development and ensuring an adequate adaptation response in the context of the temperature goal referred to in Article 2.

2. Parties recognize that adaptation is a global challenge faced by all with local, sub-national, national, regional and international dimensions, and that it is a key component of and makes a contribution to the long-term global response to climate change to protect people, livelihoods and ecosystems, taking into account the urgent and immediate needs of those developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change.

3. The adaptation efforts of developing country Parties shall be recognized, in accordance with the modalities to be adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement at its first session.

4. Parties recognize that the current need for adaptation is significant and that greater levels of mitigation can reduce the need for additional adaptation efforts, and that greater adaptation needs can involve greater adaptation costs.

5. Parties acknowledge that adaptation action should follow a country-driven, gender-responsive, participatory and fully transparent approach, taking into consideration vulnerable groups, communities and ecosystems, and should be based on and guided by the best available science and, as appropriate, traditional knowledge, knowledge of indigenous peoples and local knowledge systems, with a view to integrating adaptation into relevant socioeconomic and environmental policies and actions, where appropriate.

6. Osapuolet tiedostavat, että on tärkeää tukea sopeutumispyrkimyksiä ja tehdä niihin liittyvää kansainvälistä yhteistyötä sekä ottaa huomioon kehitysmaaosapuolten tarpeet, erityisesti niiden maiden tarpeet, jotka ovat erityisen haavoittuvia ilmastonmuutoksen haittavaikutuksille.

7. Osapuolten olisi vahvistettava yhteistyötään sopeutumistoimien tehostamiseksi, ottaen huomioon Cancúnin sopeutumiskehityksen, muun muassa tarkoituksena

(a) jakaa tietoa, hyviä käytäntöjä ja saatuja kokemuksia, tilanteen mukaan myös silloin, kun nämä koskevat sopeutumistoimiin liittyvää tiedettä, suunnittelua, politiikkaa ja toteuttamista;

(b) vahvistaa toimielinjärjestelyjä, mukaan lukien yleissopimuksen mukaiset tämän sopimuksen täytäntöönpanoa edistävät järjestelyt, tukeakseen tarvittavan tiedon ja tietämyksen yhdistämistä sekä teknisen tuen ja ohjauksen antamista osapuolille;

(c) vahvistaa ilmastoja koskevaa tieteellistä tietoa, mukaan lukien tutkimus, ilmastojärjestelmän järjestelmällinen havainnointi ja ennakkovaroitusjärjestelmät, tuottaen tietoa ilmastopalveluille ja tukien päätöksentekoa;

(d) auttaa kehitysmaaosapuolia määrittämään tehokkaat sopeutumiskäytännöt, sopeutumistarpeet, ensisijaiset tavoitteet, sopeutumistoimille ja -pyrkimyksille annettu ja saatu tuki sekä haasteet ja puutteet, edistäen hyviä käytäntöjä; ja

(e) parantaa sopeutumistoimien tuloksellisuutta ja kestävyyttä.

8. Yhdistyneiden Kansakuntien erityisjärjestöjä ja -elimä kannustetaan tukemaan osapuolten pyrkimyksiä toteuttaa tämän artiklan 7 kohdassa tarkoitettut toimet, ottaen huomioon tämän artiklan 5 kohdan määräykset.

9. Kukin osapuoli osallistuu tilanteen mukaan sopeutumisen suunnitteluprosesseihin ja toimien toteuttamiseen, kuten asiaa koskevien suunnitelmien, politiikan ja/tai panostusten kehittämiseen tai tehostamiseen, esimerkiksi seuraavasti:

(a) toteutetaan sopeutumistoimia, -

6. Parties recognize the importance of support for and international cooperation on adaptation efforts and the importance of taking into account the needs of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change.

7. Parties should strengthen their cooperation on enhancing action on adaptation, taking into account the Cancun Adaptation Framework, including with regard to:

(a) Sharing information, good practices, experiences and lessons learned, including, as appropriate, as these relate to science, planning, policies and implementation in relation to adaptation actions;

(b) Strengthening institutional arrangements, including those under the Convention that serve this Agreement, to support the synthesis of relevant information and knowledge, and the provision of technical support and guidance to Parties;

(c) Strengthening scientific knowledge on climate, including research, systematic observation of the climate system and early warning systems, in a manner that informs climate services and supports decision-making;

(d) Assisting developing country Parties in identifying effective adaptation practices, adaptation needs, priorities, support provided and received for adaptation actions and efforts, and challenges and gaps, in a manner consistent with encouraging good practices; and

(e) Improving the effectiveness and durability of adaptation actions.

8. United Nations specialized organizations and agencies are encouraged to support the efforts of Parties to implement the actions referred to in paragraph 7 of this Article, taking into account the provisions of paragraph 5 of this Article.

9. Each Party shall, as appropriate, engage in adaptation planning processes and the implementation of actions, including the development or enhancement of relevant plans, policies and/or contributions, which may include:

(a) The implementation of adaptation ac-

sitoumuksia ja/tai -pyrkimyksiä;

(b) laaditaan ja toteutetaan kansallisia sopeutumissuunnitelmia;

(c) arvioidaan ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja haavoittuvuutta ilmastonmuutokselle tarkoituksena laatia kansallisesti määritellyt ensisijaiset toimet, ottaen huomioon ilmastonmuutokselle haavoittuvat ihmisryhmät, paikat ja ekosysteemit;

(d) seurataan ja arvioidaan sopeutumissuunnitelmia, -politiikkaa, -ohjelmia ja -toimia sekä opitaan niistä; ja

(e) vahvistetaan sosioekonomisten ja ekologisten järjestelmien kykyä joustavasti muuttua muuttuvaan ilmastoon, muun muassa monipuolistamalla taloutta ja hallinnoimalla luonnonvaroja kestävästi.

10. Kunkin osapuolen olisi tilanteen mukaan annettava ja määräajoin ajantasaistettava sopeutumista koskeva tiedonanto, joka voi sisältää osapuolen ensisijaiset tavoitteet, toteuttamis- ja tukitarpeet sekä suunnitelmat ja toimet, aiheuttamatta lisää taakkaa kehitysmaaosapuolille.

11. Tämän artiklan 10 kohdassa tarkoitettu sopeutumista koskeva tiedonanto tilanteen mukaan annetaan ja ajantasaistetaan määräajoin muiden tiedonantojen tai asiakirjojen osana tai yhteydessä, kuten kansallisessa sopeutumissuunnitelmassa, 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa kansallisesti määritellyssä panoksessa ja/tai kansallisessa tiedonannossa.

12. Tämän artiklan 10 kohdassa tarkoitettut sopeutumista koskevat tiedonannot tallennetaan sihteeristön pitämään julkiseen rekisteriin.

13. Kehitysmaaosapuolille annetaan 9, 10 ja 11 artiklan määräysten mukaisesti jatkuvaa ja lisättyä kansainvälistä tukea tämän artiklan 7, 9, 10 ja 11 kohdan täytäntöön panemiseksi.

14. Jäljempänä 14 artiklassa tarkoitettussa maailmanlaajuisessa tilannekatsauksessa muun muassa

(a) otetaan huomioon kehitysmaaosapuolten sopeutumispyrkimykset;

(b) parannetaan sopeutumistoimien toteuttamista ottaen huomioon tämän artiklan 10

tions, undertakings and/or efforts;

(b) The process to formulate and implement national adaptation plans;

(c) The assessment of climate change impacts and vulnerability, with a view to formulating nationally determined prioritized actions, taking into account vulnerable people, places and ecosystems;

(d) Monitoring and evaluating and learning from adaptation plans, policies, programmes and actions; and

(e) Building the resilience of socioeconomic and ecological systems, including through economic diversification and sustainable management of natural resources.

10. Each Party should, as appropriate, submit and update periodically an adaptation communication, which may include its priorities, implementation and support needs, plans and actions, without creating any additional burden for developing country Parties.

11. The adaptation communication referred to in paragraph 10 of this Article shall be, as appropriate, submitted and updated periodically, as a component of or in conjunction with other communications or documents, including a national adaptation plan, a nationally determined contribution as referred to in Article 4, paragraph 2, and/or a national communication.

12. The adaptation communications referred to in paragraph 10 of this Article shall be recorded in a public registry maintained by the secretariat.

13. Continuous and enhanced international support shall be provided to developing country Parties for the implementation of paragraphs 7, 9, 10 and 11 of this Article, in accordance with the provisions of Articles 9, 10 and 11.

14. The global stocktake referred to in Article 14 shall, inter alia:

(a) Recognize adaptation efforts of developing country Parties;

(b) Enhance the implementation of adaptation action taking into account the adaptation

kohdassa tarkoitettu sopeutumista koskeva tiedonanto;

(c) tarkastellaan sopeutumistoimien ja niille annetun tuen riittävyyttä ja tuloksellisuutta; ja

(d) tarkastellaan, miten tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen maailmanlaajuisen sopeutumistavoitteen saavuttamisessa on yleisesti edistytty.

8 artikla

1. Osapuolet tiedostavat, että on tärkeää ehkäistä, minimoida ja käsitellä ilmastonmuutoksen haittavaikutuksiin, kuten äärimmäisiin sääilmiöihin ja hitaasti eteneviin ilmiöihin, liittyvät menetykset ja vahingot, ja että kestäväällä kehityksellä on vaikutusta vähennettäessä menetysten ja vahinkojen vaaraa.

2. Ilmastonmuutoksen vaikutuksista aiheutuvia menetyksiä ja vahinkoja käsittelevä Varsovan kansainvälinen mekanismi toimii tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin alaisena ja ohjaamana, ja mekanismeja voidaan parantaa ja vahvistaa siten kuin tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi päättää.

3. Osapuolten olisi parannettava tietämystä, toimintaa ja tukea, joka liittyy ilmastonmuutoksen haittavaikutuksiin liittyviin menetyksiin ja vahinkoihin, muun muassa Varsovan kansainvälisen mekanismin avulla, tilanteen mukaan yhteistoiminnan ja tukitoimien pohjalta.

4. Tämän mukaisesti yhteistyötä ja tukitoimia tietämyksen, toiminnan ja tuen parantamiseksi voidaan toteuttaa seuraavilla aloilla:

- (a) ennakkovaroitusjärjestelmät;
- (b) hätävalmius;
- (c) hitaasti etenevät ilmiöt;
- (d) tapahtumat, joihin voi liittyä peruuttamattomia ja pysyviä menetyksiä ja vahinkoja;
- (e) kattava riskinarviointi ja -hallinta;
- (f) vahinkovakuutusjärjestelyt, riskipoolit ilmatorisistä varten ja muut vakuutusratkaisut;

communication referred to in paragraph 10 of this Article;

(c) Review the adequacy and effectiveness of adaptation and support provided for adaptation; and

(d) Review the overall progress made in achieving the global goal on adaptation referred to in paragraph 1 of this Article.

Article 8

1. Parties recognize the importance of averting, minimizing and addressing loss and damage associated with the adverse effects of climate change, including extreme weather events and slow onset events, and the role of sustainable development in reducing the risk of loss and damage.

2. The Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts shall be subject to the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement and may be enhanced and strengthened, as determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. Parties should enhance understanding, action and support, including through the Warsaw International Mechanism, as appropriate, on a cooperative and facilitative basis with respect to loss and damage associated with the adverse effects of climate change.

4. Accordingly, areas of cooperation and facilitation to enhance understanding, action and support may include:

- (a) Early warning systems;
- (b) Emergency preparedness;
- (c) Slow onset events;
- (d) Events that may involve irreversible and permanent loss and damage;
- (e) Comprehensive risk assessment and management;
- (f) Risk insurance facilities, climate risk pooling and other insurance solutions;

(g) muut kuin taloudelliset menetykset; ja
(h) yhteisöjen, elinkeinojen ja ekosysteemien kyky joustavasti mukautua muuttuvaan ilmastoon.

5. Varsovan kansainvälinen mekanismi toimii yhteistyössä olemassa olevien tähän sopimukseen perustuvien elinten ja asiantuntijaryhmien kanssa sekä sellaisten sopimuksen ulkopuolisten organisaatioiden ja asiantuntijaelinten kanssa, joita asia koskee.

9 artikla

1. Osapuolina olevat kehittyneet maat tarjoavat rahoitusta avustukseen kehitysmaaosapuolia sekä ilmastonmuutoksen hillinnässä että siihen sopeutumisessa jatkoksi niiden nykyisille yleissopimukseen perustuville velvoitteille.

2. Muita osapuolia kannustetaan antamaan tai jatkamaan tällaista tukea vapaaehtoisesti.

3. Osapuolina olevien kehittyneiden maiden olisi maailmanlaajuisissa pyrkimyksissä edelleen toimittava edelläkävijöinä, kun saatetaan käyttöön ilmastorahoitusta useista erilaisista lähteistä, välineistä ja kanavista, ja tällöin niiden olisi otettava huomioon merkitykseltään keskeinen julkinen rahoitus, joka voi perustua useisiin erilaisiin toimiin, kuten maalähtöisten strategioiden tukemiseen, ja kiinnitettävä huomiota kehitysmaaosapuolten tarpeisiin ja ensisijaisiin tavoitteisiin. Tässä ilmastorahoituksen käyttöön saattamisessa olisi edettävä aiempia toimia pidemmälle.

4. Lisättäessä käytettävää rahoitusta olisi pyrittävä saavuttamaan tasapaino sopeutumisen ja hillinnän välillä ja otettava huomioon maalähtöiset strategiat sekä kehitysmaaosapuolten ja varsinkin niiden kyseisten kehitysmaiden, kuten vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden, tarpeet ja ensisijaiset tavoitteet, jotka ovat erityisen haavoittuvia ilmastonmuutoksen haittavaikutuksille ja joiden valmiudet ovat huomattavan rajoittuneet, ja tällöin olisi otettava huomioon tarve saada julkista ja avustuksiin perustuvaa rahoitusta sopeutumista varten.

5. Osapuolina olevat kehittyneet maat antavat joka toinen vuosi tiedoksi tilanteen mu-

(g) Non-economic losses; and
(h) Resilience of communities, livelihoods and ecosystems.

5. The Warsaw International Mechanism shall collaborate with existing bodies and expert groups under the Agreement, as well as relevant organizations and expert bodies outside the Agreement.

Article 9

1. Developed country Parties shall provide financial resources to assist developing country Parties with respect to both mitigation and adaptation in continuation of their existing obligations under the Convention.

2. Other Parties are encouraged to provide or continue to provide such support voluntarily.

3. As part of a global effort, developed country Parties should continue to take the lead in mobilizing climate finance from a wide variety of sources, instruments and channels, noting the significant role of public funds, through a variety of actions, including supporting country-driven strategies, and taking into account the needs and priorities of developing country Parties. Such mobilization of climate finance should represent a progression beyond previous efforts.

4. The provision of scaled-up financial resources should aim to achieve a balance between adaptation and mitigation, taking into account country-driven strategies, and the priorities and needs of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change and have significant capacity constraints, such as the least developed countries and small island developing States, considering the need for public and grant-based resources for adaptation.

5. Developed country Parties shall biennially communicate indicative quantitative and

kaan määrälliset ja laadulliset tämän artiklan 1 ja 3 kohtaan liittyvät suuntaa antavat tiedot, kuten saatavilla olevat tiedot kehitysmaaosapuolille annettavan julkisen rahoituksen suunnitellusta tasosta. Muita rahoitusta antavia osapuolia kannustetaan antamaan tällaiset tiedot vapaaehtoisesti joka toinen vuosi.

6. Sopimuksen 14 artiklassa tarkoitettussa maailmanlaajuisessa tilannekatsauksessa otetaan huomioon osapuolina olevien kehittyneiden maiden ja/tai sopimukseen perustuvien elinten antamat merkitykselliset tiedot ilmatorahoitukseen liittyvistä pyrkimyksistä.

7. Osapuolina olevat kehittyneet maat antavat avoimet ja yhdenmukaiset tiedot kehitysmaaosapuolille annetusta ja julkisilla toimilla käyttöön saatetusta tuesta joka toinen vuosi, noudattaen niitä toimintatapoja, menettelyjä ja ohjeita, jotka tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi hyväksyy ensimmäisessä istuntonsaan siten kuin 13 artiklan 13 kohdassa määrätään. Myös muita osapuolia kannustetaan tekemään samoin.

8. Yleissopimuksen rahoitusjärjestelmä, mukaan lukien sen toiminnasta vastaavat yksiköt, toimii tämän sopimuksen rahoitusmekanismina.

9. Tämän sopimuksen täytäntöönpanossa avustavat toimielimet, mukaan lukien yleissopimukseen perustuvan rahoitusmekanismin toiminnasta vastaavat yksiköt, pyrkivät varmistamaan rahoituksen tehokkaan saannin kehitysmaaosapuolille, erityisesti vähiten kehittyneille maille ja pienille kehittyville saarivaltioille, näiden kansallisten ilmastostrategioiden ja -suunnitelmien yhteydessä, soveltamalla yksinkertaistettuja hyväksymismenettelyjä ja tehostamalla näiden maiden valmiuden tukemista.

10 artikla

1. Osapuolilla on yhteinen pitkän aikavälin visio siitä, että on tärkeää toteuttaa teknologian kehittämistä ja siirtoa kaikilta osin, jotta voidaan parantaa kykyä sietää ilmastonmuutosta ja vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä.

qualitative information related to paragraphs 1 and 3 of this Article, as applicable, including, as available, projected levels of public financial resources to be provided to developing country Parties. Other Parties providing resources are encouraged to communicate biennially such information on a voluntary basis.

6. The global stocktake referred to in Article 14 shall take into account the relevant information provided by developed country Parties and/or Agreement bodies on efforts related to climate finance.

7. Developed country Parties shall provide transparent and consistent information on support for developing country Parties provided and mobilized through public interventions biennially in accordance with the modalities, procedures and guidelines to be adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement, at its first session, as stipulated in Article 13, paragraph 13. Other Parties are encouraged to do so.

8. The Financial Mechanism of the Convention, including its operating entities, shall serve as the financial mechanism of this Agreement.

9. The institutions serving this Agreement, including the operating entities of the Financial Mechanism of the Convention, shall aim to ensure efficient access to financial resources through simplified approval procedures and enhanced readiness support for developing country Parties, in particular for the least developed countries and small island developing States, in the context of their national climate strategies and plans.

Article 10

1. Parties share a long-term vision on the importance of fully realizing technology development and transfer in order to improve resilience to climate change and to reduce greenhouse gas emissions.

2. Osapuolet vahvistavat teknologian kehittämiseen ja siirtoon liittyvää yhteistoimintaansa ottaen huomioon, että teknologia on tärkeää tämän sopimuksen mukaisten hillintä- ja sopeutumistoimien toteuttamiseksi, sekä tietoisina nykyisistä pyrkimyksistä hyödyntää ja levittää teknologiaa.

3. Yleissopimuksen nojalla perustettu teknologiamekanismi edistää tämän sopimuksen täytäntöönpanoa.

4. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetun pitkän aikavälin vision saavuttamiseksi perustetaan teknologiakehitys ohjaamaan yleisesti teknologiamekanismin toimintaa, jolla edistetään ja helpotetaan teknologian kehittämistä ja siirtoa koskevien toimien tehostamista tämän sopimuksen täytäntöönpanon tukemiseksi.

5. On ratkaisevan tärkeää jouduttaa, edistää ja mahdollistaa innovaatioita, jotta ilmastonmuutokseen voidaan vastata maailmanlaajuisesti ja tehokkaasti pitkällä aikavälillä ja jotta pystytään edistämään talouskasvua ja kestävä kehitystä. Näitä pyrkimyksiä tuetaan tilanteen mukaan muun muassa teknologiamekanismin avulla ja yleissopimukseen perustuvan rahoitusmekanismin rahoituksella, jotta saadaan aikaan tutkimusta ja kehitystä koskevia yhteistyöratkaisuja ja pystytään helpottamaan kehitysmaaosapuolten pääsyä teknologiaan, erityisesti teknologian elinkaaren varhaisessa vaiheessa.

6. Kehitysmaaosapuolille annetaan tukea, kuten rahoitustukea, tämän artiklan täytäntöön panemiseksi, muun muassa teknologian kehittämistä ja siirtoa koskevan yhteistoiminnan vahvistamiseksi teknologian elinkaaren eri vaiheissa, jotta saavutetaan tasapaino hillintä- ja sopeutumistoimien tuen välillä. Sopimuksen 14 artiklassa tarkoitetussa maailmanlaajuisessa tilannekatsauksessa otetaan huomioon käytettävissä olevat tiedot pyrkimyksistä, jotka liittyvät kehitysmaaosapuolille annettuun teknologian kehittämisen ja siirron tukeen.

11 artikla

1. Tähän sopimukseen perustuvalla toimintavalmiuksien vahvistamisella tulisi parantaa

2. Parties, noting the importance of technology for the implementation of mitigation and adaptation actions under this Agreement and recognizing existing technology deployment and dissemination efforts, shall strengthen cooperative action on technology development and transfer.

3. The Technology Mechanism established under the Convention shall serve this Agreement.

4. A technology framework is hereby established to provide overarching guidance to the work of the Technology Mechanism in promoting and facilitating enhanced action on technology development and transfer in order to support the implementation of this Agreement, in pursuit of the long-term vision referred to in paragraph 1 of this Article.

5. Accelerating, encouraging and enabling innovation is critical for an effective, long-term global response to climate change and promoting economic growth and sustainable development. Such effort shall be, as appropriate, supported, including by the Technology Mechanism and, through financial means, by the Financial Mechanism of the Convention, for collaborative approaches to research and development, and facilitating access to technology, in particular for early stages of the technology cycle, to developing country Parties.

6. Support, including financial support, shall be provided to developing country Parties for the implementation of this Article, including for strengthening cooperative action on technology development and transfer at different stages of the technology cycle, with a view to achieving a balance between support for mitigation and adaptation. The global stocktake referred to in Article 14 shall take into account available information on efforts related to support on technology development and transfer for developing country Parties.

Article 11

1. Capacity-building under this Agreement should enhance the capacity and ability of

kehitysmaaosapuolten, erityisesti valmiuksiltaan heikoimpien maiden, kuten vähiten kehittyneiden maiden, ja ilmastomuutoksen haittavaikutuksille alttiimpien maiden, kuten pienten kehittyvien saarivaltioiden, valmiuksia ja kykyä tehokkaisiin ilmastomuutokseen liittyviin toimiin, muun muassa

toteutettaessa sopeutumis- ja hillintätoimia. Valmiuksien vahvistamisen tulisi edistää teknologian kehittämistä, levittämistä ja hyödyntämistä, ilmasto- ja ympäristörahoituksen saantia, asiainkuuluvaa koulutusta ja yleisölle tiedottamista, sekä avointa, oikea-aikaista ja täsmällistä tietojen antamista.

2. Valmiuksien vahvistamisen tulisi olla maalähtöistä sekä lähtökohtaisesti vastattava osapuolten kansallisiin tarpeisiin, ja sen olisi edistettävä osapuolten, erityisesti kehitysmaaosapuolten, maatason omistajuutta niin kansallisella, alueellisella kuin paikallisella tasolla. Valmiuksia vahvistettaessa olisi otettava huomioon saadut kokemukset, myös yleissopimuksen valmiuksien vahvistamistoimista, ja valmiuksien vahvistamisen tulisi olla tehokas, kaikki toimet kattava, osallistava ja uusiutuva prosessi, joka on sukupuolietoinen ja tukee sukupuolten välistä tasa-arvoa.

3. Kaikkien osapuolten tulisi toimia yhteistyössä parantaakseen kehitysmaaosapuolten valmiuksia panna tämä sopimus täytäntöön. Osapuolena olevien kehittyneiden maiden tulisi tehostaa tukea kehitysmaaosapuolten valmiuksien vahvistamistoimissa.

4. Kaikki osapuolet, jotka vahvistavat kehitysmaaosapuolten valmiuksia panna tämä sopimus täytäntöön, muun muassa alueellisilla, kahdenvälisillä ja monenvälisillä menettelytavoilla, antavat säännöllisesti tiedoksi nämä valmiuksien vahvistamistoiminnat tai toimet. Kehitysmaaosapuolten tulisi antaa säännöllisesti tiedot siitä, miten on edistytty valmiuksien vahvistamista koskevien suunnitelmien, politiikan, toimintojen tai järjestelyjen toteuttamisessa tämän sopimuksen täytäntöönpanemiseksi.

5. Toimintavalmiuksien vahvistamistoimintaa tehostetaan asianmukaisilla toimielinjärjestelyillä, joilla tuetaan tämän sopimuksen täytäntöönpanoa, mukaan lukien yleissopi-

developing country Parties, in particular countries with the least capacity, such as the least developed countries, and those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change, such as small island developing States, to take effective climate change action, including, inter alia, to implement adaptation and mitigation actions, and should facilitate technology development, dissemination and deployment, access to climate finance, relevant aspects of education, training and public awareness, and the transparent, timely and accurate communication of information.

2. Capacity-building should be country-driven, based on and responsive to national needs, and foster country ownership of Parties, in particular, for developing country Parties, including at the national, subnational and local levels. Capacity-building should be guided by lessons learned, including those from capacity-building activities under the Convention, and should be an effective, iterative process that is participatory, cross-cutting and gender-responsive.

3. All Parties should cooperate to enhance the capacity of developing country Parties to implement this Agreement. Developed country Parties should enhance support for capacity-building actions in developing country Parties.

4. All Parties enhancing the capacity of developing country Parties to implement this Agreement, including through regional, bilateral and multilateral approaches, shall regularly communicate on these actions or measures on capacity-building. Developing country Parties should regularly communicate progress made on implementing capacity-building plans, policies, actions or measures to implement this Agreement.

5. Capacity-building activities shall be enhanced through appropriate institutional arrangements to support the implementation of this Agreement, including the appropriate in-

muksen alaiset asiaan liittyvät toimielinjärjestelyt, jotka edistävät tämän sopimuksen täytäntöönpanoa. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi käsittelee ensimmäiset toimielinjärjestelyt valmiuksien vahvistamiseksi ja hyväksyy niitä koskevan päätöksen ensimmäisessä istunnossaan.

12 artikla

Osapuolet toimivat yhteistyössä, silloin kun se on tarkoituksenmukaista, toteuttaessaan toimia, joilla tehostetaan ilmastonmuutosta koskevaa kasvatusta ja koulutusta, yleistä tietoisuutta, yleisön osallistumista ja yleisön tiedonsaantia, tiedostaen, että nämä toimet ovat tärkeitä tähän sopimukseen perustuvan toiminnan tehostamiseksi.

13 artikla

1. Perustetaan keskinäisen luottamuksen lisäämiseksi ja tehokkaan täytäntöönpanon edistämiseksi tehostetut toiminnan ja tuen avoimuuspuitteet, jotka ovat rakenteeltaan joustavat, joissa otetaan huomioon osapuolten valmiuksien erilaisuus ja jotka perustuvat yhteisiin kokemuksiin.

2. Avoimuuspuitteet mahdollistavat joustavuuden tämän artiklan määräysten täytäntöönpanossa niille kehitysmaaosapuolille, jotka valmiuksiensa vuoksi tarvitsevat joustavuutta. Tämä joustavuus otetaan huomioon tämän artiklan 13 kohdassa tarkoitetuissa toimintatavoissa, menettelyissä ja ohjeissa.

3. Avoimuuspuitteet perustuvat yleissopimuksen mukaisiin avoimuusjärjestelyihin ja tehostavat niitä ottaen huomioon vähiten kehittyneiden maiden ja pienten kehittyvien saarivaltioiden erityisolosuhteet. Avoimuuspuitteita toteutettaessa tarjotaan tukea ja noudatetaan puuttumattomuutta ja rankaisemattomuutta sekä kunnioitetaan kansallista täysivaltaisuutta ja vältetään kohtuuttoman taakan aiheuttamista osapuolille.

4. Yleissopimukseen perustuvat avoimuusjärjestelyt, kuten kansalliset tiedonannot, joka toinen vuosi annettavat selonteot ja joka toinen vuosi annettavat ajantasaistetut selon-

stitutional arrangements established under the Convention that serve this Agreement. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall, at its first session, consider and adopt a decision on the initial institutional arrangements for capacity-building.

Article 12

Parties shall cooperate in taking measures, as appropriate, to enhance climate change education, training, public awareness, public participation and public access to information, recognizing the importance of these steps with respect to enhancing actions under this Agreement.

Article 13

1. In order to build mutual trust and confidence and to promote effective implementation, an enhanced transparency framework for action and support, with built-in flexibility which takes into account Parties' different capacities and builds upon collective experience is hereby established.

2. The transparency framework shall provide flexibility in the implementation of the provisions of this Article to those developing country Parties that need it in the light of their capacities. The modalities, procedures and guidelines referred to in paragraph 13 of this Article shall reflect such flexibility.

3. The transparency framework shall build on and enhance the transparency arrangements under the Convention, recognizing the special circumstances of the least developed countries and small island developing States, and be implemented in a facilitative, non-intrusive, non-punitive manner, respectful of national sovereignty, and avoid placing undue burden on Parties.

4. The transparency arrangements under the Convention, including national communications, biennial reports and biennial update reports, international assessment and re-

teot, kansainväliset arvioinnit ja tarkistukset sekä kansainväliset neuvottelut ja analyysit, kuuluvat niihin kokemuksiin, joita hyödynnetään kehitettäessä tämän artiklan 13 kohdassa tarkoitettuja toimintatapoja, menettelyjä ja ohjeita.

5. Toiminnan avoimuuspuitteiden tarkoituksena on antaa selvä käsitys ilmastonmuutosta koskevista toimista yleissopimuksen 2 artiklassa määrätyn yleissopimuksen tavoitteen kannalta, muun muassa selvittämällä ja seuraamalla edistymistä 4 artiklan mukaisten osapuolten yksilöllisten kansallisesti määriteltyjen panosten saavuttamisessa ja 7 artiklan mukaisissa osapuolten sopeutumistoimissa, mukaan lukien hyvät käytännöt, ensisijaiset tavoitteet, tarpeet ja puutteet, jotta saadaan tietoa 14 artiklan mukaista maailmanlaajuista tilannekatsausta varten.

6. Tuen avoimuuspuitteiden tarkoituksena on antaa selvä käsitys siitä tuesta, jota asianomaiset yksittäiset osapuolet antavat ja saavat 4, 7, 9, 10 ja 11 artiklan mukaisten ilmastonmuutosta koskevien toimien yhteydessä, sekä mahdollisuuksien mukaan antaa kattava yleiskuva kaikesta annettavasta rahallisesta tuesta, jotta saadaan tietoa 14 artiklan mukaista maailmanlaajuista tilannekatsausta varten.

7. Kukin osapuoli antaa säännöllisesti seuraavat tiedot:

(a) ihmisen toiminnan aiheuttamia kasvihuonekaasujen päästöjä ja nieluja aikaansaamia poistumia koskeva kansallinen selvitys, joka on laadittu hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin (IPCC) hyväksymillä hyviin käytäntöihin perustuvilla menetelmillä, joista tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi on sopinut; ja

(b) tiedot, jotka tarvitaan seurattaessa, miten osapuoli on edistynyt 4 artiklan mukaisen kansallisesti määritellyn panoksensa toteuttamisessa ja saavuttamisessa.

8. Kunkin osapuolen olisi myös tilanteen mukaan annettava tietoja ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja 7 artiklan mukaisesta sopeutumisesta.

9. Osapuolina olevat kehittyneet maat antavat, ja muiden tukea antavien osapuolten

view and international consultation and analysis, shall form part of the experience drawn upon for the development of the modalities, procedures and guidelines under paragraph 13 of this Article.

5. The purpose of the framework for transparency of action is to provide a clear understanding of climate change action in the light of the objective of the Convention as set out in its Article 2, including clarity and tracking of progress towards achieving Parties' individual nationally determined contributions under Article 4, and Parties' adaptation actions under Article 7, including good practices, priorities, needs and gaps, to inform the global stocktake under Article 14.

6. The purpose of the framework for transparency of support is to provide clarity on support provided and received by relevant individual Parties in the context of climate change actions under Articles 4, 7, 9, 10 and 11, and, to the extent possible, to provide a full overview of aggregate financial support provided, to inform the global stocktake under Article 14.

7. Each Party shall regularly provide the following information:

(a) A national inventory report of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases, prepared using good practice methodologies accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement; and

(b) Information necessary to track progress made in implementing and achieving its nationally determined contribution under Article 4.

8. Each Party should also provide information related to climate change impacts and adaptation under Article 7, as appropriate.

9. Developed country Parties shall, and other Parties that provide support should,

olisi annettava, tietoja rahoitukseen, teknologian siirtoon ja valmiuksien vahvistamiseen liittyvästä tuesta, jota on annettu kehitysmaaosapuolille 9, 10 ja 11 artiklan mukaisesti.

10. Kehitysmaaosapuolten olisi annettava tietoja tarvitsemastaan ja saamastaan 9, 10 ja 11 artiklan mukaisesta rahoitukseen, teknologian siirtoon ja valmiuksien vahvistamiseen liittyvästä tuesta.

11. Asiantuntijat tarkastelevat teknisesti kunkin osapuolen tämän artiklan 7 ja 9 kohdan perusteella antamia tietoja päätöksen 1/CP.21 mukaisesti. Niitä kehitysmaaosapuolia, jotka valmiuksiensa perusteella tarvitsevat apua valmiuksiensa vahvistamisen tarpeiden määrittämisessä, autetaan tarkastelun yhteydessä määrittämään nämä tarpeet. Lisäksi kukin osapuoli osallistuu tukea tarjoavaan monenväliseen tarkasteluun siitä, miten osapuoli on edistynyt 9 artiklan mukaisissa pyrkimyksissä ja kansallisesti määritellyn panoksensa toteuttamisessa ja saavuttamisessa.

12. Tämän kohdan mukaisessa teknisessä asiantuntijatarkastelussa tarkastellaan tilanteen mukaan osapuolen antamaa tukea ja sitä, miten osapuoli on toteuttanut ja saavuttanut kansallisesti määritellyn panoksensa. Lisäksi tarkastelussa määritetään ne alueet, joilla osapuolen on kehitettävä toimintaansa, ja tarkastellaan tietojen yhdenmukaisuutta tämän artiklan 13 kohdassa tarkoitettujen toimintatapojen, menettelyjen ja ohjeiden kanssa, ottaen huomioon osapuolille tämän artiklan 2 kohdassa sallittu joustavuus. Tarkastelussa kiinnitetään erityistä huomiota kunkin kehitysmaaosapuolen kansallisiin valmiuksiin ja olosuhteisiin.

13. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi hyväksyy ensimmäisessä istunnossaan toiminnan ja tuen avoimuutta tilanteen mukaan koskevat yhteiset toimintatavat, menettelyt ja ohjeet yleissopimuksen mukaisista avoimuusjärjestelyistä saatujen kokemusten perusteella ja täsmentäen tämän artiklan määräyksiä.

14. Kehitysmaille annetaan tukea tämän artiklan täytäntöön panemiseksi.

provide information on financial, technology transfer and capacity-building support provided to developing country Parties under Articles 9, 10 and 11.

10. Developing country Parties should provide information on financial, technology transfer and capacity-building support needed and received under Articles 9, 10 and 11.

11. Information submitted by each Party under paragraphs 7 and 9 of this Article shall undergo a technical expert review, in accordance with decision 1/CP.21. For those developing country Parties that need it in the light of their capacities, the review process shall include assistance in identifying capacity-building needs. In addition, each Party shall participate in a facilitative, multilateral consideration of progress with respect to efforts under Article 9, and its respective implementation and achievement of its nationally determined contribution.

12. The technical expert review under this paragraph shall consist of a consideration of the Party's support provided, as relevant, and its implementation and achievement of its nationally determined contribution. The review shall also identify areas of improvement for the Party, and include a review of the consistency of the information with the modalities, procedures and guidelines referred to in paragraph 13 of this Article, taking into account the flexibility accorded to the Party under paragraph 2 of this Article. The review shall pay particular attention to the respective national capabilities and circumstances of developing country Parties.

13. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall, at its first session, building on experience from the arrangements related to transparency under the Convention, and elaborating on the provisions in this Article, adopt common modalities, procedures and guidelines, as appropriate, for the transparency of action and support.

14. Support shall be provided to developing countries for the implementation of this Article.

15. Tukea annetaan myös kehitysmaa-osapuolten avoimuuteen liittyvien valmiuksien jatkuvaan vahvistamiseen.

14 artikla

1. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi tarkastelee tämän sopimuksen täytäntöönpanoa määräajoin arvioidakseen, miten sopimuksen tarkoituksen ja sen pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisessa on yhteisesti edistytty (“maailmanlaajuinen tilannekatsaus”). Konferenssi suorittaa tarkastelun kattavasti ja tarjoten tukea, ottaen huomioon hilloinnin, sopeutumisen sekä toteuttamis- ja tukikeinot, sekä toimien oikeudenmukaisesti ja parhaan käytettävissä olevan tieteellisen tiedon perusteella.

2. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi tekee ensimmäisen maailmanlaajuisen tilannekatsauksen vuonna 2023 ja sen jälkeen joka viides vuosi, jollei tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi toisin päättä.

3. Osapuolet ottavat huomioon maailmanlaajuisen tilannekatsauksen tuloksen ajantasaistaessaan ja tehostaessaan kansallisesti päätettävällä tavalla tämän sopimuksen asianomaisten määräysten mukaisia toimiaan ja tukeaan sekä tehostaessaan ilmastotoimiin liittyvää kansainvälistä yhteistyötä.

15 artikla

1. Perustetaan mekanismi helpottamaan tämän sopimuksen määräysten täytäntöönpanoa ja edistämään niiden noudattamista.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettu järjestelmä muodostuu komiteasta, joka koostuu asiantuntijoista ja toimii tukea tarjoten, avoimesti, ilman vastakkainasetteluja ja rankaisemattomasti. Komitea kiinnittää erityistä huomiota kunkin osapuolen kansallisiin valmiuksiin ja olosuhteisiin.

15. Support shall also be provided for the building of transparency-related capacity of developing country Parties on a continuous basis.

Article 14

1. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall periodically take stock of the implementation of this Agreement to assess the collective progress towards achieving the purpose of this Agreement and its long-term goals (referred to as the “global stocktake”). It shall do so in a comprehensive and facilitative manner, considering mitigation, adaptation and the means of implementation and support, and in the light of equity and the best available science.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall undertake its first global stocktake in 2023 and every five years thereafter unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. The outcome of the global stocktake shall inform Parties in updating and enhancing, in a nationally determined manner, their actions and support in accordance with the relevant provisions of this Agreement, as well as in enhancing international cooperation for climate action.

Article 15

1. A mechanism to facilitate implementation of and promote compliance with the provisions of this Agreement is hereby established.

2. The mechanism referred to in paragraph 1 of this Article shall consist of a committee that shall be expert-based and facilitative in nature and function in a manner that is transparent, non-adversarial and non-punitive. The committee shall pay particular attention to the respective national capabilities and circumstances of Parties.

3. Komitea toimii niiden toimintatapojen ja menettelyjen mukaisesti, jotka tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi hyväksyy ensimmäisessä istunnossaan, ja antaa vuosittain selonteon tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivalle sopimuspuolten konferenssille.

16 artikla

1. Yleissopimuksen ylimpänä päättävänä elimenä toimiva sopimuspuolten konferenssi toimii tämän sopimuksen osapuolten kokouksena.

2. Ne yleissopimuksen sopimuspuolet, jotka eivät ole tämän sopimuksen osapuolina, voivat osallistua tarkkailijoina tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin istunnon työskentelyyn. Kun sopimuspuolten konferenssi toimii tämän sopimuksen osapuolten kokouksena, tähän sopimukseen perustuvaan päätöksentekoon osallistuvat ainoastaan tämän sopimuksen osapuolet.

3. Kun sopimuspuolten konferenssi toimii tämän sopimuksen osapuolten kokouksena, sellainen sopimuspuolten konferenssin puheenjohtajiston jäsen, joka edustaa yleissopimuksen sopimuspuolta, joka ei kyseisenä ajankohtana ole tämän sopimuksen osapuolena, korvataan tämän sopimuksen osapuolten keskuudestaan valitsemalla ylimääräisellä jäsenellä.

4. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi arvioi säännöllisesti tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ja tekee toimivaltansa puitteissa tarvittavat päätökset edistääkseen sopimuksen tehokasta täytäntöönpanoa. Konferenssi suorittaa sille tässä sopimuksessa osoitetut tehtävät ja

(a) perustaa sellaiset avustavat toimielimet, jotka se katsoo tarvittavan tämän sopimuksen täytäntöön panemiseksi; ja

(b) suorittaa sellaisia muita tehtäviä, joita voidaan tarvita tämän sopimuksen täytäntöön panemiseksi.

5. Sopimuspuolten konferenssin työjärjestystä ja yleissopimuksen mukaisia rahoitus-

3. The committee shall operate under the modalities and procedures adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement at its first session and report annually to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

Article 16

1. The Conference of the Parties, the supreme body of the Convention, shall serve as the meeting of the Parties to this Agreement.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Agreement may participate as observers in the proceedings of any session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Agreement, decisions under this Agreement shall be taken only by those that are Parties to this Agreement.

3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Agreement, any member of the Bureau of the Conference of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Agreement, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Agreement.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall keep under regular review the implementation of this Agreement and shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Agreement and shall:

(a) Establish such subsidiary bodies as deemed necessary for the implementation of this Agreement; and

(b) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Agreement.

5. The rules of procedure of the Conference of the Parties and the financial procedures

menettelyjä sovelletaan soveltuvin osin tähän sopimukseen, jollei tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi yksimielisesti toisin päättä.

6. Sihteeristö kutsuu koolle tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin ensimmäisen istunnon ensimmäisen sellaisen sopimuspuolten konferenssin istunnon yhteydessä, joka pidetään tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen. Myöhemmät tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin varsinaiset istunnot pidetään sopimuspuolten konferenssin varsinaisten istuntojen yhteydessä, jollei tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi toisin päättä.

7. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin ylimääräiset istunnot pidetään sellaisina muina ajankohtina, jolloin tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi katsoo ne tarpeellisiksi, tai osapuolen kirjallisesta pyynnöstä, edellyttäen, että kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun sihteeristö on antanut pyynnön tiedoksi osapuolille, vähintään kolmasosa osapuolista tukee pyyntöä.

8. Yhdistyneet Kansakunnat ja sen erityisjärjestöt ja Kansainvälinen atomienergiajärjestö sekä niiden jäsen- tai tarkkailijavaltiot, jotka eivät ole yleissopimuksen sopimuspuolia, voivat olla edustettuina tarkkailijoina tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin istunnoissa. Mikä tahansa kansallinen tai kansainvälinen, hallitusten välinen tai muu kuin hallitusten välinen elin tai järjestö, jonka toimiala käsittää tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita ja joka on ilmoittanut sihteeristölle tahtovansa olla edustettuna tarkkailijana tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin istunnossa, voidaan hyväksyä tarkkailijaksi, jollei vähintään kolmasosa läsnä olevista osapuolista vastusta sitä. Tarkkailijoiden hyväksymiseen ja osallistumiseen sovel-

applied under the Convention shall be applied *mutatis mutandis* under this Agreement, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

6. The first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be convened by the secretariat in conjunction with the first session of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of entry into force of this Agreement. Subsequent ordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be held in conjunction with ordinary sessions of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

7. Extraordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to the Parties by the secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.

8. The United Nations and its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State member thereof or observers thereto not party to the Convention, may be represented at sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement as observers. Any body or agency, whether national or international, governmental or non-governmental, which is qualified in matters covered by this Agreement and which has informed the secretariat of its wish to be represented at a session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement as an observer, may be so admitted unless at least one third of the Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedure referred to in para-

letaan tämän artiklan 5 kohdassa tarkoitettua työjärjestystä.

17 artikla

1. Yleissopimuksen 8 artiklalla perustettu sihteeristö toimii tämän sopimuksen sihteeristönä.

2. Yleissopimuksen 8 artiklan 2 kappaletta, joka koskee sihteeristön tehtäviä, ja yleissopimuksen 8 artiklan 3 kappaletta, joka koskee sihteeristön toimintaan liittyviä järjestelyjä, sovelletaan soveltuvin osin tähän sopimukseen. Sihteeristö hoitaa lisäksi sille tämän sopimuksen mukaisesti annettavia ja tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin antamia tehtäviä.

18 artikla

1. Yleissopimuksen 9 ja 10 artiklan mukaisesti perustetut avustava toimielin tieteellistä ja teknologista neuvontaa varten ja avustava toimielin täytäntöönpanoa varten toimivat vastaavasti tämän sopimuksen avustavana toimielimenä tieteellistä ja teknologista neuvontaa varten ja avustavana toimielimenä täytäntöönpanoa varten. Näiden kahden toimielimen toimintaa koskevia yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan soveltuvin osin tähän sopimukseen. Tieteellistä ja teknologista neuvontaa varten perustetun avustavan toimielimen ja täytäntöönpanoa varten perustetun avustavan toimielimen tätä sopimusta koskevien kokousten istunnot pidetään vastaavien yleissopimusta koskevien kokousten yhteydessä.

2. Yleissopimuksen sopimuspuolet, jotka eivät ole tämän sopimuksen osapuolina, voivat osallistua tarkkailijoina avustavien toimielinten kokousten työskentelyyn. Kun avustavat toimielimet toimivat tämän sopimuksen avustavina toimieliminä, tähän sopimukseen perustuvaan päätöksentekoon osallistuvat ainoastaan tämän sopimuksen osapuolet.

3. Kun yleissopimuksen 9 ja 10 artiklalla perustetut avustavat toimielimet suorittavat

graph 5 of this Article.

Article 17

1. The secretariat established by Article 8 of the Convention shall serve as the secretariat of this Agreement.

2. Article 8, paragraph 2, of the Convention on the functions of the secretariat, and Article 8, paragraph 3, of the Convention, on the arrangements made for the functioning of the secretariat, shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement. The secretariat shall, in addition, exercise the functions assigned to it under this Agreement and by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

Article 18

1. The Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation established by Articles 9 and 10 of the Convention shall serve, respectively, as the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Agreement. The provisions of the Convention relating to the functioning of these two bodies shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement. Sessions of the meetings of the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Agreement shall be held in conjunction with the meetings of, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of the Convention.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Agreement may participate as observers in the proceedings of any session of the subsidiary bodies. When the subsidiary bodies serve as the subsidiary bodies of this Agreement, decisions under this Agreement shall be taken only by those that are Parties to this Agreement.

3. When the subsidiary bodies established by Articles 9 and 10 of the Convention exer-

tätä sopimusta koskeviin asioihin liittyviä tehtäviään, sellainen avustavan toimielimen puheenjohtajiston jäsen, joka edustaa yleissopimuksen sopimuspuolta, joka ei kyseisenä ajankohtana ole tämän sopimuksen osapuolena, korvataan tämän sopimuksen osapuolten keskuudestaan valitsemalla ylimääräisellä jäsenellä.

19 artikla

1. Muut kuin tässä sopimuksessa tarkoitetut yleissopimuksella tai sen nojalla perustetut avustavat toimielimet tai muut toimielinjärjestelyt avustavat tämän sopimuksen täytäntöönpanossa tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimivan sopimuspuolten konferenssin päätöksellä. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi määrää tarkemmin näiden avustavien toimielinten tai järjestelyjen tehtävistä.

2. Tämän sopimuksen osapuolten kokouksena toimiva sopimuspuolten konferenssi voi antaa näille avustaville toimielimille ja toimielinjärjestelyille lisäohjeita.

20 artikla

1. Tämä sopimus on avoinna allekirjoittamista varten valtioille ja alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille, jotka ovat yleissopimuksen sopimuspuolina, ja ne ratifioivat tai hyväksyvät sopimuksen. Sopimus on avoinna allekirjoittamista varten Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa 22 päivästä huhtikuuta 2016 alkaen 21 päivään huhtikuuta 2017 saakka. Sen jälkeen sopimus on avoinna liittymistä varten alkaen seuraavasta päivästä sen päivän jälkeen, jona se lakkaa olemasta avoinna allekirjoittamista varten. Ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjat talletetaan tallettajan huostaan.

2. Alueellista taloudellisen yhdentymisen järjestöä, joka tulee tämän sopimuksen osapuoleksi minkään jäsenvaltionsa olematta sopimuksen osapuolena, sitovat kaikki tämän sopimuksen mukaiset velvoitteet. Jos alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön jäsenvaltioista yksi tai useampi on tämän so-

cise their functions with regard to matters concerning this Agreement, any member of the bureaux of those subsidiary bodies representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Agreement, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Agreement.

Article 19

1. Subsidiary bodies or other institutional arrangements established by or under the Convention, other than those referred to in this Agreement, shall serve this Agreement upon a decision of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall specify the functions to be exercised by such subsidiary bodies or arrangements.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement may provide further guidance to such subsidiary bodies and institutional arrangements.

Article 20

1. This Agreement shall be open for signature and subject to ratification, acceptance or approval by States and regional economic integration organizations that are Parties to the Convention. It shall be open for signature at the United Nations Headquarters in New York from 22 April 2016 to 21 April 2017. Thereafter, this Agreement shall be open for accession from the day following the date on which it is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.

2. Any regional economic integration organization that becomes a Party to this Agreement without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Agreement. In the case of regional economic integration organizations with one or more member States that are Par-

pimuksen osapuolena, järjestö ja sen jäsenvaltiot sopivat kunkin vastuista tämän sopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi. Tällöin järjestöllä ja sen jäsenvaltioilla ei ole oikeutta käyttää tämän sopimuksen mukaisia oikeuksia samanaikaisesti.

3. Alueelliset taloudellisen yhdentymisen järjestöt antavat ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjoissaan selityksen toimivaltansa laajuudesta tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Lisäksi nämä järjestöt ilmoittavat tallettajalle, joka ilmoittaa puolestaan osapuolille, järjestöjen toimivallan laajuuden olennaisista muutoksista.

21 artikla

1. Tämä sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona vähintään 55 yleissopimuksen sopimuspuolta, jotka edustavat yhteensä vähintään arvioitua 55:tä prosenttia maailmanlaajuisista kasvihuonekaasujen päästöistä, on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

2. Ainoastaan tämän artiklan 1 kohtaa sovellettaessa "maailmanlaajuiset kasvihuonekaasujen päästöt" tarkoittaa ajantasaisinta päästömäärää, joka on ilmoitettu sinä päivänä tai ennen sitä päivää, jona yleissopimuksen sopimuspuolet ovat tehneet tämän sopimuksen.

3. Sellaisen valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän sopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen, kun tämän artiklan 1 kohdassa määrätyt sopimuksen voimaantulon edellytykset ovat täyttyneet, tämä sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona tämä valtio tai alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

4. Tämän artiklan 1 kohtaa sovellettaessa alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa ei oteta huomioon sen jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lisäksi.

ties to this Agreement, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Agreement. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Agreement concurrently.

3. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, regional economic integration organizations shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Agreement. These organizations shall also inform the Depositary, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification in the extent of their competence.

Article 21

1. This Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date on which at least 55 Parties to the Convention accounting in total for at least an estimated 55 per cent of the total global greenhouse gas emissions have deposited their instruments of ratification, acceptance, approval or accession.

2. Solely for the limited purpose of paragraph 1 of this Article, "total global greenhouse gas emissions" means the most up-to-date amount communicated on or before the date of adoption of this Agreement by the Parties to the Convention.

3. For each State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves this Agreement or accedes thereto after the conditions set out in paragraph 1 of this Article for entry into force have been fulfilled, this Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or regional economic integration organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. For the purposes of paragraph 1 of this Article, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by its member States.

22 artikla

Yleissopimuksen 15 artiklan määräyksiä yleissopimuksen muutosten hyväksymisestä sovelletaan soveltuvin osin tähän sopimukseen.

Article 22

The provisions of Article 15 of the Convention on the adoption of amendments to the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

23 artikla

1. Yleissopimuksen 16 artiklan määräyksiä yleissopimuksen liitteiden hyväksymisestä ja muuttamisesta sovelletaan soveltuvin osin tähän sopimukseen.

2. Tämän sopimuksen liitteet ovat sopimuksen erottamaton osa, ja jollei nimenomaisesti toisin määrätä, viittaus tähän sopimukseen on samalla viittaus sen liitteisiin. Liitteet rajoittuvat luetteloihin, lomakkeisiin ja muuhun kuvailevaan aineistoon, joka on luonteeltaan tieteellistä, teknistä, menettelyllistä tai hallinnollista.

Article 23

1. The provisions of Article 16 of the Convention on the adoption and amendment of annexes to the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

2. Annexes to this Agreement shall form an integral part thereof and, unless otherwise expressly provided for, a reference to this Agreement constitutes at the same time a reference to any annexes thereto. Such annexes shall be restricted to lists, forms and any other material of a descriptive nature that is of a scientific, technical, procedural or administrative character.

24 artikla

Yleissopimuksen 14 artiklan määräyksiä riitojen ratkaisemisesta sovelletaan soveltuvin osin tähän sopimukseen.

Article 24

The provisions of Article 14 of the Convention on settlement of disputes shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

25 artikla

1. Kullakin osapuolella on yksi ääni, jollei tämän artiklan 2 kohdan määräyksistä muuta johdu.

2. Alueelliset taloudellisen yhdentymisen järjestöt käyttävät toimivaltaansa kuuluvissa asioissa äänioikeuttaan äänimäärällä, joka on yhtä suuri kuin niiden tämän sopimuksen osapuolina olevien jäsenvaltioiden määrä. Tällainen järjestö ei saa käyttää äänioikeuttaan, jos jokin sen jäsenvaltioista käyttää omaa äänioikeuttaan, ja päinvastoin.

Article 25

1. Each Party shall have one vote, except as provided for in paragraph 2 of this Article.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Agreement. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

26 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimii tämän sopimuksen tallettajana.

Article 26

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Agreement.

27 artikla

Tähän sopimukseen ei voida tehdä varauksia.

Article 27

No reservations may be made to this Agreement.

28 artikla

1. Osapuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen milloin tahansa kolmen vuoden kuluttua siitä päivästä, jona sopimus on tullut voimaan kyseisen osapuolen osalta, ilmoittamalla asiasta kirjallisesti tallettajalle.

2. Tämä irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut irtisanomista koskevan ilmoituksen, tai myöhempänä ajankohtana, joka voidaan mainita irtisanomista koskevassa ilmoituksessa.

3. Osapuolen, joka irtisanoo yleissopimuksen, katsotaan irtisanoneen myös tämän sopimuksen.

Article 28

1. At any time after three years from the date on which this Agreement has entered into force for a Party, that Party may withdraw from this Agreement by giving written notification to the Depositary.

2. Any such withdrawal shall take effect upon expiry of one year from the date of receipt by the Depositary of the notification of withdrawal, or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.

3. Any Party that withdraws from the Convention shall be considered as also having withdrawn from this Agreement.

29 artikla

Tämän sopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, englannin-, espanjan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

Tehty Pariisissa kahdentenatoista päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattaviisitoista.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Article 29

The original of this Agreement, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

DONE at Paris this twelfth day of December two thousand and fifteen.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Agreement.